

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΩΝ
ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ

Επιβλέπων Καθηγητής:
ΚΥΡΜΙΖΟΓΛΟΥ ΠΑΝΤΕΛΗΣ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2007

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	2

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

1.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	4
1.2 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ	4
1.3 ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	5
1.4 ΒΑΣΙΚΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	8

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

2.1 Η ΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΔΗΜΙΟΥΡΓΕΙ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΥΠΟΔΟΧΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	13
2.2 ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΝ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ	15
2.2.1 ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ, ΤΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	16
2.2.2 ΤΑ ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	18

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΑΠΟ ΠΗΓΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

3.1 ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	19
3.2 ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΧΟΡΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ	21
3.3 ΔΙΑΙΡΕΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ ΣΕ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	23

3.4	ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ.....	24
3.5	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΜΕΓΕΘΟΥΣ ΚΑΙ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΜΜΕ.....	25
3.6	ΟΡΙΑ ΕΠΙΧΟΡΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΑΝΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ.....	26
3.7	ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΕΠΙΛΕΞΙΜΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΛΕΞΙΜΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ.....	27
3.8	ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΠΙΛΕΞΙΜΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ.....	28

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ -ΥΠΟΒΟΛΗ ΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ

4.1	ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ - ΥΠΟΒΟΛΗ ΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ.....	33
4.2	ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ.....	38

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ-ΥΠΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

5	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ - ΥΠΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ.....	39
5.1	ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ.....	39
5.2	ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΚΑΙ ΥΠΑΓΩΓΗΣ.....	41

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ – ΕΛΕΓΧΟΙ ΚΑΙ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ - ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

6.1	ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ – ΕΛΕΓΧΟΙ & ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ – ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ.....	44
-----	---	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

7.1	ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ.....	49
7.2	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΟΡΟΙ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΠΛΑΙΣΙΩΝ ΣΤΗΡΙΞΗΣ.....	50

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΤΟ Α ΚΠΣ' ΚΑΙ Ο ΤΟΜΕΑΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

8.1 ΓΕΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ Α ΚΠΣ.....	51
8.2 ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΤΟΥ Α' ΚΠΣ.....	55
8.3 ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΤΟΥ Α' ΚΠΣ	58

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

ΤΟ Β' ΚΠΣ ΚΑΙ Ο ΤΟΜΕΑΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

9.1 ΓΕΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ Β' ΚΠΣ 1994 – 1999	60
9.2 ΤΟ ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ "ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ" ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ "ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ" ΤΟΥ Β' ΚΠΣ.....	63
9.2.1 Το Υποπρόγραμμα ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	65
9.2.2 Πορεία υλοποίησης του Υποπρογράμματος Τουρισμού.....	73
9.2.3 Παρατηρήσεις - συμπεράσματα.....	76

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ & ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΝΟΜΟ (ΙΟΥΝΙΟΣ 2004)

10.1 Παρατηρήσεις και Προτάσεις για τον Αναπτυξιακό Νόμο (Ιούνιος 2004).....	79
10.2 Ενισχυόμενες δραστηριότητες.....	80
10.3 Πλαίσιο αρχών.....	81
10.3.1. Κατάργηση των Κοινών Υπουργικών Αποφάσεων περί κορεσμού.....	81
10.3.2 Ο τουρισμός να ενταχθεί στις εξαγωγικές δραστηριότητες.....	81
10.3.3 Επαναπροσδιορισμός ζωνών επενδύσεων.....	81
10.3.4 Διακρίσεις μεταξύ παλαιών και νέων επιχειρήσεων.....	82
10.3.5 Σύνδεση ενισχύσεων με νέες θέσεις απασχόλησης.....	82
10.3.6 Διαδικασίες.....	82
10.4 Συνέργιες Κινήτρων.....	83
10.5. Η αντίληψη της ποιότητας στον ΑΝ.....	84
10.6 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.....	84

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11

ΤΟ Γ' ΚΠΣ ΚΑΙ Ο ΤΟΜΕΑΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

11.1 ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟ Γ' ΚΠΣ.....	85
11.2 ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ Γ' ΚΠΣ.....	86
11.3 ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ.....	87

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12

ΟΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥΣ.

12.1 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ.....	90
12.2 ΤΟ ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.....	90
12.3 ΟΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΠΟΥ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΛΥΣΟΥΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ.....	91
12.4 ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ.....	92
12.5 ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	93
12.6 ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ, 1950-2000.....	94
12.7 ΟΙ ΩΦΕΛΕΙΕΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.....	96

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13

ΟΙ ΩΦΕΛΕΙΕΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

13.1 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ.....	98
13.2 Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ.....	98
13.3 ΤΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ.....	99
13.4 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ.....	101
13.5 Ο ΥΠΟΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ “ΤΑΞΙΔΙΑ”.....	101
13.6 Η ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΣΥΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟ ΤΟΥ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΠΛΗΡΩΜΩΝ.....	102

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 14

Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΕΝΙΣΧΥΕΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

14.1 Η ΤΟΝΩΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	105
14.2 Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΣΟΔΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ ΤΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	107

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 15

ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.

15.1 ΟΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	109
15.1.1 ΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	110
15.2 ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ	110
15.3 ΜΗΝΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΦΙΞΕΩΝ, ΕΛΛΑΔΑ & ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ 2000	111
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ-ΚΥΡΙΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	112
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΕΠΙΛΟΓΟΣ	113
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	115

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Σκοπός της εργασίας αυτής είναι να ενημερώσει τους σπουδαστές της σχολής της Λογιστικής για την εξέλιξη του τουρισμού στον ελλαδικό χώρο. Ο τουρισμός στην Ελλάδα αποτελεί σημαντική πηγή εσόδων και ένας από τους πιο ταχύς παράγοντες ανάπτυξης και εξέλιξης της ελληνικής οικονομίας. Εύλογο είναι να αναφερθούμε λεπτομερειακά στις πηγές της Ευρωπαϊκής Ένωσης που χρηματοδοτούν τον Ελληνικό Τουρισμό και γενικότερα για την συμβολή του τουρισμού στην Ελληνική Οικονομία. Μετά από προσεκτική μελέτη και εξαντλώντας μεγάλο αριθμό πηγών και πληροφοριών συντάχτηκε η εργασία αυτή ευελπιστώντας και προσδοκώντας το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους όσους βοήθησαν για την ολοκλήρωση αυτής της εργασίας :

1. Το προσωπικό της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας της Θεσσαλονίκης.
2. Την Εθνική Τράπεζα Ελλάδος στην Π. Μελά (217 κατάστημα).
3. Την HELEXPO και την έκθεση PHILOXENIA.
4. Την Ελληνική Τηλεόραση Θεσσαλονίκης EPT3.
5. Το τουριστικό γραφείο και το προσωπικό του τουριστικού γραφείου «Ειρήνη Βόγια travel services».

Κυρίως, την κυρία Ειρήνη Βόγια και τον κύριο Παναγιώτη Σωπιάδη για τις πολύτιμες πληροφορίες και τα στοιχεία που μου έδωσαν για την ολοκλήρωση της εργασίας. Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κύριο Παπαδόπουλο Γεώργιο, Υπεύθυνο Συναλλαγματικών και τον κύριο Παντελή Άγγελο Συντονιστής Πωλήσεων της Εθνικής Τράπεζας για τις προσωπικές συνεντεύξεις που συντάξαμε παρά το φόρτο της εργασίας τους. Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω τον εισηγητή μου κος. Κυρμίζογλου Παντελή για την πολύτιμη βοήθεια και συμπαράσταση που μου προσέφερε.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η οικονομική σημασία του τουρισμού έχει αναγνωριστεί από όλες τις οικονομικά αναπτυγμένες χώρες. Ο τουρισμός πήρε μεγάλες διαστάσεις μετά το τέλος του Β' Παγκόσμιου Πολέμου και κυρίως με τη συνειδητοποίηση των σημαντικών οικονομικών ωφελημάτων που μπορούν να προκύψουν. Πολλές πολιτικές εξουσίες οδηγήθηκαν στην λήψη μέτρων για την ανάπτυξη του τουρισμού αλλά και στην αντιμετώπιση του σαν ιδιαίτερου κλάδου οικονομικής δραστηριότητας από τον οποίο μπορεί να ωφεληθεί μια οικονομία σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.

Ο τουρισμός στην Ελλάδα αποτελεί ένα συνεχώς αναπτυσσόμενο παράγοντα με συνεχής προοπτικές εξέλιξης. Στην εξέλιξη αυτή σημαντική είναι η οικονομική ενίσχυση από πηγές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Γενικότερα η χρηματοδότηση των τουριστικών επιχειρήσεων εξετάζει δύο τύπους αποφάσεων, την επένδυση και την χρηματοδότηση. Οι χρηματοοικονομικές αποφάσεις αναφέρονται στην εύρεση και κατανομή των χρηματικών πόρων από τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και από πηγές του Ελληνικού Κράτους.

Στόχος της χρηματοδότησης αυτής είναι υγιείς επενδύσεις που αποφέρουν μεγάλα κέρδη στις τουριστικές επιχειρήσεις και γενικότερα στην ελληνική οικονομία με σκοπό την προσέλκυση μεγάλου αριθμού τουριστών από ξένες χώρες και ειδικότερα από την ευρωπαϊκή ένωση.

Είναι αναγκαίο να αναφερθούμε λεπτομερειακά στον τρόπο χρηματοδότησης, στην διαίρεση της ελληνικής επικράτειας ανάλογα με τον ρυθμό ανάπτυξης σε ζώνες, στις προϋποθέσεις που χρειάζονται, στα χρηματικά ποσά που διατίθενται ανάλογα με την περιφέρεια στην οποία ανήκει η επένδυση στην προετοιμασία και υποβολή των επενδυτικών προτάσεων στους φορείς στήριξης για την ομαλή διεξαγωγή τους, στα κριτήρια αξιολόγησης τους καθώς και στους ελέγχους που συντελούνται κατά το πέρας του έργου αλλά και στις υποχρεώσεις και στις ποινές που βαρύνουν τους επενδυτές.

Επίσης γίνεται λεπτομερειακή αναφορά στα Προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχουν λάβει χώρα ως τώρα και έχουν ως σκοπό να ενισχύσουν τον ελληνικό τουρισμό. Περιγράφεται το Α' ΚΠΣ, το Β' ΚΠΣ, ο Αναπτυξιακός νόμος που διέπει το Γ' ΚΠΣ και τέλος το Γ' ΚΠΣ. Αντλούνται λεπτομερειακά ότι αφορά και ανήκει στα προγράμματα αυτά όπως τα ποσά που έχουν διατεθεί από αυτά, οι περιφέρειες που καρπώθηκαν τα περισσότερα κονδύλια των επιχορηγήσεων, οι επενδύσεις που έγιναν η

πορεία υλοποίησης των προγραμμάτων αυτών, οι ωφέλειες τόσο σε τοπικό όσο και σε εθνικό επίπεδο αλλά και τα λάθη στην κατασπατάληση αυτών.

Η ορθή και μεθοδική ανάπτυξη του τουρισμού μπορεί κάτω από προϋποθέσεις να αποφέρει σημαντικά οικονομικά ωφέληματα στις χώρες που την επιχειρούν. Συγκεκριμένα μπορεί να συμβάλλει θετικά στη διαμόρφωση του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος, των ατομικών εισοδημάτων, των εσόδων του κράτους της τοπικής αυτοδιοίκησης και των επιχειρήσεων, του ισοζυγίου τρέχουσων συναλλαγών, της απασχόλησης κλπ. Για να αναπτυχθεί τουριστικά μια χώρα απαιτούνται τεχνογνωσία και κεφάλαια για να επενδυθούν σε έργα τουριστικής υποδομής και ανωδομής. Πάω από όλα όμως απαιτείται η ύπαρξη τουριστικών πόρων.

Τέλος απαιτείται σωστό μάρκετινγκ του τουριστικού προϊόντος που παράγεται από τις χώρες υποδομής και φιλοξενίας των τουριστών στους πιθανούς αγοραστές του, προκειμένου οι τελευταίοι, αγοράζοντας το και κάνοντας χρήση του, να ικανοποιήσουν συγκεκριμένες τουριστικές τους ανάγκες ή επιθυμίες .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

1.1 Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Τουρισμός είναι η μετακίνηση ανθρώπων από μία γεωγραφική θέση σε μία άλλη για περίοδο μικρή ή μεγάλη, κάπου έξω από την περιοχή όπου ο ταξιδιώτης συνήθως ζει, για αναψυχή, περιήγηση αξιοθέατων τόπων, μουσείων κ.λ.π. Ο όρος τουρισμός έχει αγγλική προέλευση από τον αντίστοιχο όρο *touring*, ο οποίος έλκει την καταγωγή του από την γαλλική λέξη *tour*, που σημαίνει γύρο, περιοδεία, ταξίδι. Σύμφωνα με μία άποψη, που τη δέχονται πολλοί ξένοι ειδικευμένοι επιστήμονες στα θέματα του τουρισμού και η οποία υποστηρίχθηκε ένθερμα στο συνέδριο της ASTA στην Αθήνα το 1967, από το γενικό διευθυντή του Ιρλανδικού τουρισμού Dr. Odrisoi, ο όρος *tour* ετυμολογείται από την ελληνική λέξη *τόρνος*, που στα αρχαία ελληνικά σημαίνει το διαβήτη, στη μορφή τεντωμένου νήματος, ένα άκρο του οποίου είναι δεμένο σε σταθερό σημείο και το άλλο άκρο απολήγει σε βελόνη.

Η λέξη Τουρισμός και τουρίστας ως τις αρχές του αιώνα μας ήταν ανύπαρκτες στο ελληνικό λεξιλόγιο. Αντί αυτών, υπήρχαν οι λέξεις περιήγηση και περιηγητής. Ως τα μέσα του προηγούμενου αιώνα, στην Ελλάδα οι όροι περιήγηση και περιηγούμεναι είχαν τελείως διαφορετική έννοια από εκείνη που δόθηκε σε αυτούς μεταγενέστερα. Έτσι, η έννοια των δύο αυτών όρων στους κατοπινούς χρόνους σημαίνει την ξενάγηση και το ξεναγώ.

1.2 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ

Μετά την αναφορά στα εννοιολογικά στοιχεία που συνθέτουν την έννοια του τουρισμού και είναι απαραίτητα για να χαρακτηριστεί μία μετακίνηση τουριστική, θα προχωρήσουμε να γνωρίσουμε αυτό που αναφέρεται σαν τουριστικό προϊόν, αγαθό ή υπηρεσία.

Όταν μιλάμε για το τουριστικό προϊόν θα πρέπει να έχουμε στο μυαλό μας μια σειρά προϊόντων ή υπηρεσιών που συνθέτουν τελικά αυτό που επιζητά ο κάθε τουρίστας στο σύνολο του κατά την πραγματοποίηση του ταξιδιού του. Το σύνολο αυτό αποτελείται από την περιοχή-τοποθεσία επιλογής, τον τρόπο ή το μέσο μετακίνησης προς αυτή, την εξασφάλιση της άνετης και ασφαλούς διαμονής, της καλής και υγιεινής διατροφής και τέλος ένα ικανοποιητικό επίπεδο ψυχαγωγίας. Τα παραπάνω συνθέτουν αυτό που

ονομάζεται στο τουριστικό κύκλωμα “τουριστικό πακέτο”. Το τουριστικό πακέτο προσφέρεται στους τουρίστες που κινούνται μαζικά σε τιμή που τα περιλαμβάνει όλα ή και σε μεμονωμένους που κινούνται συνήθως με δική τους ευθύνη όσον αφορά την οργάνωση του ταξιδιού τους.

Στο σύνολό του το τουριστικό προϊόν χαρακτηρίζεται σαν οικονομικό αγαθό και με βάση την τοποθεσία επιλογής σαν ένα προϊόν παραγωγής και κατανάλωσης στον ίδιο τόπο, γιατί το βασικότερο και ουσιαστικότερο ρόλο παίζει η επιλεγείσα περιοχή, που αποτελεί με τα φυσικά της κύρια χαρακτηριστικά μία ιδιαίτερη μοναδικότητα σε παγκόσμιο επίπεδο. Αυτά τα δύο χαρακτηριστικά είναι που διαφοροποιούν το τουριστικό προϊόν από τα άλλα αγαθά και υπηρεσίες και το καθιστούν σαν ένα προϊόν που χρήζει ιδιαίτερης μελέτης σε σχέση με όλα τα άλλα αγαθά και υπηρεσίες που υπάρχουν στη διάθεση του ανθρώπου.

1.3 ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Τουριστική επιχείρηση λέγεται η οικονομική μονάδα που δραστηριοποιείται στην παραγωγή, προώθηση και παροχή τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών, αξιοποιώντας τους παραγωγικούς συντελεστές, για την κάλυψη των αναγκών των τουριστών και την επίτευξη του καλύτερου δυνατού οικονομικού αποτελέσματος που θα προκύψει από τη δραστηριότητά της. Τα χαρακτηριστικά της τουριστικής επιχείρησης μπορούν να συνοψισθούν ως εξής:

- Έχει σαν σκοπό την ικανοποίηση των τουριστικών αναγκών της υπάρχουσας τουριστικής αγοράς.
- Έχει συστηματοποιημένη δράση, δηλαδή ορθολογική εναρμόνιση των μέσων παραγωγής.
- Βασίζεται στις οικονομικές αρχές.
- Σαν οικονομική μονάδα επιδιώκει θετικό αποτέλεσμα.
- Αναλαμβάνει επιχειρηματικούς κινδύνους.
- Έχει αυτοτέλεια, δηλαδή λογίζεται ως νομικό πρόσωπο με δικά της περιουσιακά στοιχεία, έδρα, επωνυμία και ιδιαίτερη επιχειρηματική δράση.

Οι τουριστικές επιχειρήσεις διακρίνονται με:

1. το φορέα τους
2. το αντικείμενο δράσης
3. ικανοποίηση των τουριστικών αναγκών
4. το μέγεθος
5. την πολλαπλότητα της δράσης

Πιο συγκεκριμένα οι τουριστικές επιχειρήσεις διακρίνονται ανάλογα με το φορέα τους σε:

1. Ατομικές, με φορέα ένα φυσικό πρόσωπο.
2. Εταιρικές (ΟΕ, ΟΟ, ΕΠΕ, ΑΕ), με φορέα περισσότερα του ενός φυσικού ή νομικού προσώπου ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου.

Ανάλογα με το αντικείμενο δράσης σε:

1. Παραγωγής τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών. Οι τουριστικές επιχειρήσεις της μορφής αυτής παράγουν τα τουριστικά αγαθά και τις υπηρεσίες για να καταναλωθούν από τους τουρίστες. Τέτοιες επιχειρήσεις είναι τα ξενοδοχεία, οι οργανωτές ταξιδιών (tour operators), τα εστιατόρια, οι βιοτεχνίες ή βιομηχανίες παραγωγής ειδών ταξιδιού, ενθυμίων και τουριστικών εντύπων κ.α.
2. Διάθεσης τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών. Κύρια δράση των επιχειρήσεων αυτών είναι η εμπορία των τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών όπως καταστήματα τουριστικών ειδών, τουριστικά γραφεία, γραφεία ενοικίασεως αυτοκινήτων κ.α.

Ανάλογα με την ικανοποίηση των τουριστικών αναγκών σε:

1. Επιχειρήσεις μεταφοράς. Είναι επιχειρήσεις κρατικές, ιδιωτικές, ιδιωτικές ή μικτές που με τα μεταφορικά μέσα που διαθέτουν εξυπηρετούν αεροπορικές και ακτοπλοϊκές εταιρείες, σιδηροδρομικοί οργανισμοί, λεωφορεία τουριστικών γραφείων και επιχειρήσεων λεωφορειούχων (ΚΤΕΛ) ανήκουν στη μορφή αυτή.
2. Επιχειρήσεις διαμονής. Αντικείμενο των επιχειρήσεων αυτών είναι η κάλυψη της ανάγκης της στέγασης (διανυκτερευσης) των ταξιδιωτών. Τα ξενοδοχεία, οι ξενώνες, τα ενοικιαζόμενα δωμάτια και διαμερίσματα και οι οργανωμένες κατασκηνώσεις (camping) προσφέρονται για την ικανοποίηση της ανάγκης της διανυκτέρευσης.

3. Επιχειρήσεις εστίασης. Οι επιχειρήσεις αυτές ικανοποιούν την ανάγκη της διατροφής. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν τα εστιατόρια, ταβέρνες, φαστ-φουντ, οι καντίνες και τα διάφορα μπαρ.
4. Επιχειρήσεις προσφοράς ψυχαγωγίας. Πάσης φύσεως κέντρα διασκέδασης, καζίνο, θέατρα, κινηματογράφοι, χώροι πολιτιστικών εκδηλώσεων ανήκουν στην κατηγορία αυτή και ικανοποιούν την ανάγκη της διασκέδασης των τουριστών.
5. Επιχειρήσεις αντικατάστασης της υγείας. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν οι επιχειρήσεις εκμετάλλευσης των ιαματικών πηγών και λουτρών.
6. Επιχειρήσεις εξειδικευμένων υπηρεσιών. Οι επιχειρήσεις αυτές διαθέτουν εξειδικευμένο προσωπικό και τεχνική υποστήριξη και προσφέρουν υπηρεσίες όπως ξενάγηση, διευκόλυνση της προσπέλασης (οδηγοί π.χ. ορειβάσις) και πληροφορίες μέσω της χρήσης ηλεκτρονικών μέσων.

Ανάλογα με το μέγεθος σε:

1. Μικρές τουριστικές επιχειρήσεις. Συνήθως οι επιχειρήσεις αυτές είναι ατομικές ή οικονομικές με μικρό κεφάλαιο και μικρό κύκλο εργασιών.
2. Μεσαίες τουριστικές επιχειρήσεις. Χαρακτηρίζονται συνήθως οι επιχειρήσεις με μέτριο κύκλο εργασιών, που απασχολούν μικρό αριθμό εργαζομένων και έχουν μορφή Ο.Ε. ή Ε.Ε. και ορισμένες φορές Ε.Π.Ε.
3. Μεγάλες τουριστικές επιχειρήσεις. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν κύρια Α.Ε. με πολλά επενδυμένα κεφάλαιο, μεγάλο αριθμό απασχολούμενων και πολύ μεγάλο κύκλο εργασιών.
4. Πολύ μεγάλες (υπερμεγέθεις) τουριστικές επιχειρήσεις. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν οι αλυσίδες μεγάλων τουριστικών επιχειρήσεων σε εθνικό ή διεθνές επίπεδο με κάθετη ή οριζόντια οργάνωση και επιχειρηματική δράση.

Ανάλογα με την πολλαπλότητα της δράσης σε:

1. Απλής δράσης. Είναι οι επιχειρήσεις που έχουν μοναδικό αντικείμενο δράσης την ικανοποίηση μόνο μιας τουριστικής ανάγκης, όπως τα εστιατόρια, τη διατροφή.
2. Πολλαπλής δράσης. Δηλαδή επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται για την ικανοποίηση περισσότερων τουριστικών αναγκών, όπως ένα ξενοδοχείο που εκτός

από τη δραστηριότητα στην ικανοποίηση της ανάγκης της διανυκτέρευσης, ικανοποιεί και τις ανάγκες της εστίασης, της διασκέδασης και της άθλησης.

Οι τουριστικές επιχειρήσεις τα τελευταία χρόνια έχουν επιδοθεί σε ένα αγώνα διατήρησης των μεριδίων που έχουν στην αγορά καθώς επίσης και σε μία προσπάθεια για την αύξηση τους. Με νέα επιχειρηματικά σχέδια και στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας, οι τουριστικές επιχειρήσεις ακολουθούν το ρεύμα της εποχής, που δεν είναι άλλο από τη δημιουργία πολύ μεγάλων εταιρειών, που προέρχονται συνήθως από οριζόντιες ή κάθετες συνενώσεις ομοειδών ή συμπληρωματικών εταιριών με σκοπό τη μείωση των λειτουργικών τους εξόδων και την κυριαρχία τους στην τουριστική αγορά.

1.4 ΒΑΣΙΚΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Στις βασικές τουριστικές επιχειρήσεις ανήκουν τα τουριστικά καταλύματα, οι ξενώνες νεότητας, οι εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής, τα τουριστικά γραφεία, τα γραφεία ενοικιάσεως αυτοκινήτων και τα τουριστικά καταστήματα.

• ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ

Τουριστικά καταλύματα είναι οι τουριστικές επιχειρήσεις που υποδέχονται τουρίστες και παρέχουν σε αυτούς διαμονή και άλλες συναφείς προς τη διαμονή υπηρεσίες, όπως

εστίαση, ψυχαγωγία, αναψυχή, άθληση και διακρίνονται, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην απόφαση 530992/1987 του Γενικού Γραμματέα του Ε.Ο.Τ. με θέμα “τεχνικές προδιαγραφές τουριστικών εγκαταστάσεων” (ΦΕΚ 557 Β’), ως εξής:

Κύρια ξενοδοχειακά καταλύματα:

1. Ξενοδοχεία κλασικού τύπου
2. Ξενοδοχεία τύπου ΜΟΤΕΛ
3. Ξενοδοχεία τύπου επιπλωμένων διαμερισμάτων
4. Ξενοδοχεία κλασικού τύπου και επιπλωμένων διαμερισμάτων

Ξενοδοχείο, με τη σημερινή του μορφή, χαρακτηρίζεται η επιχείρηση που δραστηριοποιείται στην προσφορά άνετης διαμονής στα διακινούμενα άτομα ικανοποιώντας την ανάγκη της διανυκτέρευσης.

Τα χαρακτηριστικά του ξενοδοχείου:

- Διαθέτει ειδικές κτιριακές εγκαταστάσεις.
- Διαθέτει ειδικό τεχνικό και μηχανολογικό εξοπλισμό.
- Διαθέτει ειδική επίπλωση και διακόσμηση.
- Προσφέρει το άυλο αγαθό της διανυκτέρευσης.
- Επιτελεί κοινωνικό λειτούργημα.
- Απαιτεί συνεχή εκσυγχρονισμό.
- Παρουσιάζει αδυναμία στην άμεση προσαρμογή της προσφοράς σε αυξημένη ζήτηση.
- Παρουσιάζει ακαμψία τιμών προς τα άνω σε μικρό χρονικό διάστημα (ένα έτος).

Τα παραπάνω χαρακτηριστικά δίνουν την ιδιαιτερότητα της ξενοδοχειακής επιχείρησης σε σχέση με άλλες επιχειρήσεις αλλά ταυτόχρονα δίνουν και μία ξεχωριστή ιδιότητα στην επιχειρηματική της δράση

• **ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ ΜΕ ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΣΤΕΡΩΝ**

Με το Π.Δ. 43/2002(ΦΕΚ 43/Α/7.3.2002), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 16 του ν. 3190/2003 (ΦΕΚ 249/Α/30-10-03), καθιερώθηκε το νέο σύστημα κατάταξης των ξενοδοχείων σε κατηγορίες **αστέρων**. Με το Π.Δ. καθορίζονται οι διαδικασίες καθώς και οι Τεχνικές Προδιαγραφές, οι Λειτουργικές Προδιαγραφές και τα Βαθμολογούμενα

Κριτήρια που λαμβάνονται υπόψη για την κατάταξη των ξενοδοχείων σε κατηγορίες από 1 έως 5 Αστέρια. Το νέο σύστημα εφαρμόζεται στα:

- Ξενοδοχεία κλασικού τύπου
- Ξενοδοχεία τύπου επιπλωμένων διαμερισμάτων
- Ξενοδοχεία μικτού τύπου
- Ξενοδοχεία τύπου MOTEL

Για τα ξενοδοχεία που ήδη λειτουργούν με ειδικό σήμα λειτουργίας, η κατάταξη στις νέες κατηγορίες αστερών γίνεται ύστερα από πρόταση του επιχειρηματία, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 1 του άρθρου 16 του ν. 3190/03. Η πρόταση κατατίθεται στην ΕΟΤ ή στη Δ/ση Τουρισμού της οικείας Περιφέρειας ως τις 30/04/2004

Υπενθυμίζεται ότι για την κατάταξη των υπόλοιπων τουριστικών καταλυμάτων συνεχίζουν να ισχύουν τα εξής:

- Για τις τουριστικές επιπλωμένες κατοικίες και για τις οργανωμένες τουριστικές κατασκηνώσεις (καμπινγκ) η Αποφ. Γ.Γ. ΕΟΤ Αρ. 530992/87 (φεκ 557/β/1987).
- Για τα Παραδοσιακά Καταλύματα, το Π.Δ. 33/79 (ΦΕΚ 10/Α/24.1.1979).
- Για τα ενοικιαζόμενα δωμάτια και ενοικιαζόμενα διαμερίσματα το Π.Δ. 337/2000 (ΦΕΚ 281/Α/28,12,2000), με το οποίο καθιερώνεται η κατάταξή τους σε κατηγορίες κλειδιών.

• ΠΑΡΑΛΛΑΓΕΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΩΝ

Εκτός από τις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις που προσφέρουν το άυλο αγαθό της διανυκτέρευσης, υπάρχουν και άλλες μορφές επιχειρήσεων που μπορούμε να τις χαρακτηρίσουμε σαν παραλλαγές των ξενοδοχείων. Μ' ένα όρο, κάθε επιχείρηση που προσφέρεται για διανυκτέρευση, χαρακτηρίζεται σαν τουριστική επιχείρηση διαμονής.

Οι παραλλαγές των ξενοδοχείων είναι:

- Τα Motels, σύντμηση των λέξεων motor και hotel.
- Τα Matels, σύντμηση των λέξεων marina και hotel.
- Τα Botels, σύντμηση των λέξεων boat και hotel.

- **ΜΗ ΚΥΡΙΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ**

- A. Χώροι οργανωμένης κατασκήνωσης με ή χωρίς οικισμούς
- B. Τουριστικές επιπλωμένες επαύλεις ή κατοικίες
- Γ. Ενοικιαζόμενα δωμάτια σε συγκρότημα μέχρι 10 δωμάτια
- Δ. Ενοικιαζόμενα επιπλωμένα δωμάτια

Οι ξενώνες που λειτουργούσαν μέχρι τώρα με τον χαρακτηρισμό αυτό εφεξής θα κατατάσσονται σε αντίστοιχες κατηγορίες ξενοδοχείων κλασικού τύπου. Τα καταλύματα τύπου ενοικιαζόμενων δωματίων θα κατατάσσονται σύμφωνα με τα νέα δεδομένα σε κατηγορίες οι οποίες διαβαθμίζονται όπως τα ξενοδοχεία αλλά αντί με τα αστέρια χαρακτηρίζονται με “κλειδιά”

- √ **Ξενώνες Νεότητας**

Ξενώνες Νεότητας είναι καταλύματα που ανήκουν σε νομικά πρόσωπα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και διαθέτουν χώρους και εγκαταστάσεις υποδοχής και διαμονής ή έστω εστίασης προσώπων νεαρής ηλικίας εφοδιασμένων με ειδική κάρτα που εκδίδουν ενώσεις ή σωματεία, μέλη Διεθνών Ομοσπονδιών Νεότητας. Οι ξενώνες νεότητας υπάγονται στην εποπτεία του Ε.Ο.Τ.

- √ **Εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής**

Κάθε μορφή τουρισμού, όπως ο συνεδριακός, ο αγροτικός, ο πολιτιστικός, ο θεραπευτικός ή άλλοι, υπάγεται στην αρμοδιότητα του Ε.Ο.Τ. Οι εγκαταστάσεις για συνεδριακά κέντρα, χιονοδρομικά κέντρα, κέντρα ιππικού τουρισμού, αεροθεραπευτήρια και υδροθεραπευτήρια, οι συνοδευτικές αυτών εγκαταστάσεις οποιασδήποτε μορφής καθώς και γραφεία εκμετάλλευσης σκαφών αναψυχής υπάγονται στην εποπτεία του Ε.Ο.Τ.

- √ **Γραφεία ενοικίασεως αυτοκινήτων**

Γραφεία ενοικίασεως αυτοκινήτων είναι επιχειρήσεις ολικής μίσθωσης, ιδιωτικής χρήσης αυτοκινήτων. Οι ανωτέρω επιχειρήσεις εντάσσονται κατά τον νόμο στις τουριστικές επιχειρήσεις.

√ **Τουριστικά γραφεία**

Τουριστικό γραφείο είναι η επιχείρηση που δραστηριοποιείται για να προσφέρει τουριστικές διευκολύνσεις όπως εξασφάλιση θέσεων σε μεταφορικά μέσα, σε επιχειρήσεις διαμονής, διατροφής, ψυχαγωγίας, ξενάγησης, έκδοση εισιτηρίων σε αθλητικές και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, οργάνωση ταξιδιών και την προσφορά πάσης φύσης τουριστικών πληροφοριών σε κάθε ενδιαφερόμενο τόσο στην ημεδαπή όσο και στην αλλοδαπή έναντι αμοιβής.

Τα τουριστικά γραφεία ή πρακτορεία διακρίνονται σε δυο βασικές κατηγορίες με τις χωροταξικές δυνατότητες που έχουν για να ασκήσουν τις δραστηριότητες τους και είναι:

A. Τα τουριστικά γραφεία εσωτερικού τουρισμού με δραστηριότητες στα όρια της επικράτειας που έχουν την έδρα τους και,

B. Τα τουριστικά γραφεία γενικού τουρισμού με δραστηριότητες και μέσα και έξω από τα όρια της επικράτειας που έχουν την έδρα τους.

Η πολυπλοκότητα των τουριστικών αναγκών της σημερινής εποχής, σε συνδυασμό με την ανυπαρξία ελεύθερου χρόνου για προετοιμασία των διάφορων τουριστικών μετακινήσεων από τους ιδιώτες έχει φέρει το τουριστικό γραφείο σε τέτοια θέση που η ύπαρξη του θεωρείται απαραίτητη στην όλη τουριστική διαδικασία και η συμβολή του στην τουριστική ανάπτυξη σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, πολύτιμη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

2.1 Η ΑΥΞΗΣΗ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΔΗΜΙΟΥΡΓΕΙ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΥΠΟΔΟΧΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

Ο αριθμός των ανθρώπων που θα κάνουν τουρισμό αυξάνεται ολοένα και περισσότερο όχι μόνο λόγω περισσότερου ελεύθερου χρόνου. Για να μπορέσουν οι χώρες υποδοχής τουριστών να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των διογκούμενων ρευμάτων του διεθνούς τουρισμού, θα πρέπει να αντιμετωπίσουν κατεπειγόντων ορισμένα βασικά προβλήματα, τα σημαντικότερα από τα οποία είναι επτά, αυτά είναι:

- **Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος**

Το περιβάλλον αυτό που εμφανίζεται είτε με τη μορφή φυσικών δεδομένων, όπως είναι για παράδειγμα παραλίες, θάλασσες, χλωρίδα, πανίδα κλπ. είτε με την μορφή πολιτιστικών δεδομένων, όπως είναι οι αρχαιολογικοί χώροι, αρχιτεκτονικός ρυθμός, λαϊκή τέχνη, τοπικό χρώμα κλπ., πρέπει οπωσδήποτε να αξιοποιηθεί μα πάνω απ' όλα να συντηρηθεί για να μην καταστραφεί από το χρόνο και από ενέργειες των ανθρώπων.

- **Η ποιοτική βελτίωση της τουριστικής πελατείας**

Ένα εξίσου πιεστικό πρόβλημα είναι και εκείνο της ποιοτικής βελτίωσης της τουριστικής πελατείας, θα πρέπει να ειπωθεί ότι η προσέλκυση ψηλής εισοδηματικής στάθμης τουριστών κάθε άλλο παρά εύκολη υπόθεση είναι, πολύ περισσότερο μάλιστα όταν η χώρα υποδοχής τουριστών στερείται της απαραίτητης ανωδομής, όπως είναι για παράδειγμα ξενοδοχεία πέντε και τεσσάρων αστέρων, άριστα εκπαιδευμένους ξενοδοχοϋπάλληλους και υπάλληλους άλλων τουριστικών επιχειρήσεων, μεγάλη ποικιλία ψυχαγωγικών μέσων κλπ.

- **Η δημιουργία νέων τύπων τουριστικών καταλυμάτων**

Τα τουριστικά καταλύματα του μέλλοντος πρέπει να είναι τόσο από άποψη μεγέθους όσο και από άποψη αισθητικής, ώστε να ανταποκρίνονται στις επιταγές των καιρών και κυρίως να μην δημιουργούν ψυχολογικά και άλλα προβλήματα στη διαβίωση του τουρίστα του μέλλοντος κατά τη διάρκεια της προσωρινής διαμονής του στον τουριστικό προορισμό που επισκέπτεται.

- **Η βελτίωση των συγκοινωνιών γενικά και του εκσυγχρονισμού των αεροδρομίων**

Η εξέλιξη τόσο στις αερομεταφορές όσο και στα άλλα συγκοινωνιακά μέσα θα συνεχιστεί και στο μέλλον, με αποτέλεσμα τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν λίγο-πολύ σήμερα οι χώρες υποδοχής τουριστών, αναφορικά με την καταλληλότητα των αεροδρομίων τους, καθώς επίσης του οδικού και σιδηδρομικού τους δικτύου, να οξυνθούν και να γίνουν πιεστικότερα, θα πρέπει να επέμβουν το ταχύτερο δυνατό και να δώσουν λύσεις σε αυτά.

- **Η απρόσκοπτη τροφοδοσία των τουριστών**

Το πρόβλημα της τροφοδοσίας των τουριστών γίνεται ακόμα οξύτερο, όταν ο αριθμός τους στις χώρες υποδοχής τουριστών ξεπερνά αυτόν του μόνιμου πληθυσμού τους. Για να λυθεί όμως οριστικά το πρόβλημα αυτό, που σίγουρα αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα της τουριστικής ανάπτυξης και προόδου, θα πρέπει να συνεργαστούν στενά προς αυτήν την κατεύθυνση ο δημόσιος με τον ιδιωτικό τομέα. Έτσι θα εξασφαλιστεί ο εφοδιασμός των αγορών των χωρών υποδοχής τουριστών με τα είδη διατροφής που χρειάζονται, ώστε ακόμα και σε περιόδους αιχμής της τουριστικής κίνησης η τροφοδοσία των τουριστών να γίνεται απρόσκοπτα.

- **Η αναβάθμιση των τουριστικών και άλλων υπηρεσιών**

Η καλλιέργεια τουριστικής συνείδησης μεταξύ του πληθυσμού των χωρών υποδοχής τουριστών είναι ένα από τα βασικότερα προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν. Η επίλυση του αναμφίβολα θα συμβάλει αποφασιστικά στην αναβάθμιση τόσο των τουριστικών υπηρεσιών όσο και όλων των άλλων που δεν είναι τουριστικές, πλην όμως οι τουρίστες κάνουν χρήση τους.

- **Η ποσοτική και ποιοτική βελτίωση των μέσων ψυχαγωγίας τουριστών**

Σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις τα μέσα που υπάρχουν σήμερα δεν θα μπορέσουν να ικανοποιήσουν τις ψυχαγωγικές ανάγκες ή επιθυμίες του αυξανόμενου όγκου του διεθνούς τουριστικού ρεύματος. Γι' αυτό θα χρειαστεί κατεπειγόντως να αναζητηθούν νέα και ταυτόχρονα ψηλής στάθμης ψυχαγωγικά μέσα που να ικανοποιούν όσο το δυνατό περισσότερες ψυχαγωγικές ανάγκες ή επιθυμίες του τουρίστα του μέλλοντος.

2.2 ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΝ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ.

Ο τουρισμός, σαν κλάδος οικονομικής δραστηριότητας, ανεξάρτητα από τόπο και χρόνο, αντιμετωπίζει το «θεμελιώδες οικονομικό πρόβλημα», που δικαιολογεί την ύπαρξη της τουριστικής οικονομίας και περιλαμβάνει ένα μεγάλο αριθμό οικονομικών προβλημάτων. Το «θεμελιώδες οικονομικό πρόβλημα» στον τουρισμό δημιουργείται από δυο βασικές διαπιστώσεις:

- A)** Τον πρακτικά απεριόριστο αριθμό τουριστικών ή επιθυμιών των ανθρώπων
- B)** Τους περιορισμένους ή σπάνιους διαθέσιμους τουριστικούς πόρους για να ικανοποιηθούν οι πρακτικά απεριόριστες τουριστικές ανάγκες ή επιθυμίες.

Τα βασικά οικονομικά προβλήματα που απασχολούν τον τουρισμό είναι τα εξής:

- A)** Το πρόβλημα της αποτελεσματικής κατανομής ή χρησιμοποίησης των διαθέσιμων τουριστικών πόρων μεταξύ των διαφόρων εναλλακτικών χρήσεων.
- B)** Το πρόβλημα της διατήρησης της σταθερότητας της τουριστικής οικονομίας.
- Γ)** Το πρόβλημα της ανάπτυξης ή μεγέθυνσης της τουριστικής οικονομίας και κατ' επέκταση της παραγωγικής της δραστηριότητας.
- Δ)** Το πρόβλημα της δίκαιης διανομής του τουριστικού εισοδήματος και πλούτου.

Ο ρόλος της *τουριστικής πολιτικής** αποβλέπει βασικά στη διόρθωση ή θεραπεία στο μέτρο του εφικτού των ατελειών ή αδυναμιών του μηχανισμού της τουριστικής αγοράς και ως εκ τούτου:

- A)** Στην επίτευξη αποτελεσματικής ή άριστης κατανομής ή χρησιμοποίησης των περιορισμένων διαθέσιμων τουριστικών πόρων μεταξύ των διαφόρων εναλλακτικών τους χρήσεων
- B)** Στη διατήρηση της σταθερότητας της τουριστικής οικονομίας
- Γ)** Στη ανάπτυξη της τουριστικής οικονομικής.
- Δ)** Στη δίκαιη διανομή του τουριστικού εισοδήματος και πλούτου.

Για να αντιμετωπιστούν με επιτυχία τα όποια προβλήματα την απασχολούν, θα πρέπει οι στόχοι της να είναι εφικτά, τα μέτρα που θα χρησιμοποιηθούν για την επίτευξη τους τα ενδεδειγμένα και κυρίως προσιτά, η δε όλη προσπάθεια προς την κατεύθυνση αυτή καλά μελετημένη, καλά προγραμματισμένη και καλά συντονισμένη.

* με τον όρο «τουριστική πολιτική» επικράτησε να εννοείται ο συστηματικός και εσκεμμένος κρατικός παρεμβατισμός στην τουριστική οικονομία.

2.2.1 ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ, ΤΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.

Σημαντικά διαρθρωτικά προβλήματα εξακολουθεί να παρουσιάζει ο ελληνικός τουρισμός, τόσο στο επίπεδο της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών όσο και των τιμών, παρά τη μοναδικότητα του ελληνικού τουριστικού προϊόντος που συνδυάζει τις φυσικές καλλονές της χώρας με το ήπιο κλίμα και 3000 χρόνων πολιτιστική κληρονομιά. Τα βασικά μειονεκτήματα του ελληνικού τουρισμού είναι:

1. Ο έντονα εποχιακός χαρακτήρας (πεντάμηνη ως επτάμηνη περίοδος),
2. Η άνιση γεωγραφική κατανομή της τουριστικής δραστηριότητας (η πλειονότητα των τουριστών κατευθύνεται στα νησιά),
3. Η χαμηλή κατά κεφαλή δαπάνη των εισερχομένων τουριστών,
4. Η απουσία διεθνών ξενοδοχειακών αλυσίδων, και
5. Η διαφορετική γεωγραφική προέλευση των ξένων τουριστών.

Το συντριπτικά μεγαλύτερο κομμάτι της τουριστικής κίνησης στον ελλαδικό χώρο πραγματοποιείται στο πεντάμηνο Μαΐου-Σεπτεμβρίου στο οποίο περιλαμβάνεται το 58,8% της συνολικής ετήσιας μετακίνησης αλλοδαπών και ημεδαπών τουριστών στη χώρα μας. Αυτά οφείλεται κυρίως στην εσφαλμένη παγκόσμια κοινή γνώμη ότι η χώρα μας διαθέτει αξιόλογα τουριστικά θέρετρα μόνο για τους καλοκαιρινούς μήνες, άποψη που ενισχύεται από την ελλιπή διαφημιστική προβολή των χειμερινών τουριστικών προορισμών της χώρας μας.

Στη μικρή αύξηση της ζήτησης για το τουριστικό προϊόν πρέπει να προστεθεί και η ένταση του ανταγωνισμού στο μεσογειακό χώρο, στον οποίο περιλαμβάνονται 20 χώρες. Αν και η Μεσόγειος, συνολικά, εξακολουθεί να αποτελεί το δημοφιλέστερο διεθνή τουριστικό προορισμό, τα τελευταία χρόνια οι ρυθμοί ανάπτυξης της τουριστικής ζήτησης στη Μεσόγειο υπολείπονται του μέσου ρυθμού αύξησης της τουριστικής κίνησης παγκοσμίως.

Πολλές μεσογειακές χώρες λιγότερο αναπτυγμένες τουριστικά από την Ελλάδα, όπως η Τουρκία, η Αίγυπτος, η Πορτογαλία, το Μαρόκο και η Τυνησία, έχουν επενδύσει στην κατασκευή σύγχρονων πολυτελών ξενοδοχειακών μονάδων και παράλληλα έχουν εξαπολύσει εκτεταμένες διαφημιστικές εκστρατείες για τον τουρισμό, με αποτέλεσμα να προσελκύουν πολλούς πιθανούς τουρίστες από την Ελλάδα.

Παρά τη βαρύτητα του τουριστικού τομέα στην οικονομική δραστηριότητα της χώρας, χαρακτηριστική είναι ιστορικά:

1. Η έλλειψη μακροχρόνιου σχεδιασμού και εστιασμένης επενδυτικής πολιτικής για την ανάπτυξη τουριστικής υποδομής,
2. Η ελλιπής και αποσπασματική προβολή του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος του ελληνικού τουρισμού,
3. Η μονομερής ανάπτυξη τουριστικών υπηρεσιών χαμηλής προστιθέμενης αξίας και η απουσία επαρκούς κρατικής εποπτείας των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Η φθίνουσα ανταγωνιστικότητα του ελληνικού τουριστικού προϊόντος επιβάλλει την *έναρξη συντονισμένης προσπάθειας για την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού*. Η προώθηση αυτών των τουριστικών προϊόντων καθώς και τη δημιουργία εγκαταστάσεων ειδικής τουριστικής υποδομής θα συμβάλλουν ουσιαστικά στην αύξηση του τουρισμού στην χώρα μας και στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου.

Η αναβάθμιση του ελληνικού τουριστικού προϊόντος θα πρέπει να προσανατολιστεί στον τουρισμό ενδιαφερόντων και δραστηριοτήτων εξασφαλίζοντας θεματικές διακοπές, αναψυχή, άθληση, βελτίωση της υγείας, εξερεύνηση της ενδοχώρας και περιπέτεια. Η ελληνική αγορά θα πρέπει να δημιουργήσει ένα προϊόν που να εξυπηρετεί ποικίλα ενδιαφέροντα και να απευθύνεται σε πιο εύρωστες οικονομικές τάξεις αλλοδαπών τουριστών.

Τα έργα υποδομής που θα υποστηρίξουν την αναβάθμιση αυτή θα πρέπει να περιλαμβάνουν μαρίνες, κέντρα τουρισμού υγείας, συνεδριακά κέντρα, γήπεδα γκολφ καθώς και μεγάλες σύγχρονες και πολυτελείς ξενοδοχειακές μονάδες για να εξυπηρετήσουν τουρίστες υψηλότερου εισοδήματος.

2.2.2 ΤΑ ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, όπως παρουσιάστηκαν από εκπροσώπους των επιχειρήσεων, είναι τα εξής:

- Ανεπαρκής τεχνική υποδομή(οδικό δίκτυο, αεροδρόμια, σταθμοί λεωφορείων και τρένων, λιμάνια, μαρίνες, τηλεπικοινωνίες, κ.λ.π.)
- Ανυπαρξία εξειδικευμένου φορέα, ο οποίος να δρα σε περιφερειακό επίπεδο, με ρόλο το σχεδιασμό, το marketing, την προβολή και τη διαφήμιση του τουριστικού προϊόντος.
- Χαμηλό επίπεδο παραγόμενης ξενοδοχειακής εκπαίδευσης εκ μέρους της Πολιτείας, το οποίο οδηγεί σε ανεπάρκεια ζήτησης για εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό
- Έντονη εποχικότητα που εμφανίζει το τουριστικό προϊόν
- Υψηλή διαπραγματευτική δύναμη που εμφανίζουν οι τουριστικοί πράκτορες (tour operators).
- Ύπαρξη/ενός μεγάλου αριθμού παράνομων(μη καταγεγραμμένων) κλινών (παραξενοδοχεία).
- Έλλειψη συνέπειας και σωστής νοοτροπίας στην ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, γεγονός που δημιουργεί διακυμάνσεις στους δείκτες ικανοποίησης των πελατών

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΑΠΟ ΠΗΓΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

3.1 ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης 2000-2006 συγχρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, στο πλαίσιο των παρεμβάσεων των διαρθρωτικών ταμείων για την κοινωνική και οικονομική τους συνοχή και στοχεύουν στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της Ελληνικής οικονομίας.

Ο τομέας του Τουρισμού εμφανίζει μια ικανοποιητική απόδοση κατά τα τελευταία χρόνια παρά το γεγονός ότι οι παρεχόμενες υπηρεσίες δεν ανταποκρίνονται πάντοτε στο απαιτούμενο επίπεδο ποιότητας. Τα τουριστικά προϊόντα της χώρας, ανάλογα με την Περιφέρεια, κινούνται σε αγορές υψηλού ανταγωνισμού. Στην κατεύθυνση αυτή, τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (Π.Ε.Π.) θα ενισχύσουν δράσεις μικρομεσαίων επιχειρήσεων που εναρμονίζονται με τις αντίστοιχες του Εθνικού Προγράμματος Ανταγωνιστικότητας, και αποσκοπούν :

- Στον εκσυγχρονισμό των τουριστικών επιχειρήσεων.
- Στην αναβάθμιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών.
- Στον εμπλουτισμό της σύνθεσης της τουριστικού προϊόντος, τη διαφοροποίηση και ανάπτυξη νέων τουριστικών προϊόντων υψηλής προστιθέμενης αξίας.
- Στη μείωση της εποχικότητας.

Με τις παρεχόμενες αυτές ενισχύσεις μέσω των Π.Ε.Π. γίνεται δυνατή η υλοποίηση επενδύσεων και η ανάπτυξη συγκεκριμένων δραστηριοτήτων από τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, που σε διαφορετική περίπτωση δεν θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν. Οι επενδυτικές προτάσεις των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) στον τομέα του Τουρισμού που θα ενταχθούν στα Μέτρα των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, ενισχύονται με δημόσια επιχορήγηση, η οποία προέρχεται κατά 25% από εθνικούς πόρους και κατά 75% από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Π.Α.).

Το Ε.Τ.Π.Α. είναι διαρθρωτικό ταμείο της Ευρωπαϊκής Ένωσης με αποστολή τη συμβολή στην άμβλυνση των ανισοτήτων όσον αφορά την ανάπτυξη και το βιοτικό επίπεδο μεταξύ των διαφόρων περιφερειών, καθώς και τη μείωση της καθυστέρησης των λιγότερο ευνοημένων περιφερειών, η συμβολή στη διόρθωση των κυριότερων

περιφερειών ανισοτήτων στην Κοινότητα, χάρη στη συμμετοχή, στην ανάπτυξη και στη διαρθρωτική προσαρμογή των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιφερειών, καθώς και στην κοινωνικο-νομική ανασυγκρότηση των περιφερειών.

Οι συνολικοί πόροι που θα διατεθούν από το Ελληνικό Δημόσιο και την Ευρωπαϊκή Ένωση για την ενίσχυση των επενδύσεων στο πλαίσιο της προκήρυξης η οποία ανέρχεται σε ποσό 58675900,00Ε.

Σκοπός του κειμένου αυτού είναι η κωδικοποίηση των πληροφοριών που είναι απαραίτητες για :

- Την κατανόηση των προϋποθέσεων και των διαδικασιών που πρέπει να γνωρίζει ο δυνητικός δικαιούχος (ενδιαφερόμενος επενδυτής).
- Την παροχή οδηγιών για την υποβολή της επενδυτικής πρότασης από τους υποψήφιους επενδυτές.

Διευκρινίζεται ότι ο ενημερωτικός αυτός Οδηγός σε καμία περίπτωση δεν αντικαθιστά, [οποιοί ή καταργεί τις κανονιστικές διατάξεις που ρυθμίζουν το σύστημα χορηγήσεων ελίσχυσεων προς τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και ιδίως:

- 1 Την υπ' αριθμ.179846/Ε.Υ.Σ. 2830/26-6-2002 Απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών (ΦΕΚ 999/Β/1-8-2002), όπως ισχύει.
- 2 Την υπ' αριθμ. 192249/Ε.Υ.Σ. 4057/19.8.2002 Απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών (ΦΕΚ 1079/Β/19.8.02) όπως ισχύει.
- 3 Την υπ' αριθμ. 9217/ΕΥΣ 917/12.02.04 Απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Ανάπτυξης.

Οι προηγούμενες αποφάσεις, όπως ισχύουν, είναι διαθέσιμες και στην ηλεκτρονική διεύθυνση του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών www.mnec.gr

Περισσότερες πληροφορίες προς τους δυνητικούς δικαιούχους για τα παρεχόμενα κίνητρα καθώς και τη συμπλήρωση των αιτήσεων και του ερωτηματολογίου, παρέχονται από τα κατά τόπους ορισθέντα υποκαταστήματα των πιστωτικών ιδρυμάτων που περιλαμβάνονται στον Πίνακα 8 του παρόντος οδηγού.

3.2 ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΧΟΡΗΓΟΥΜΕΝΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ

1. Για τις ανάγκες υλοποίησης των δράσεων ενίσχυσης από τις ΜΜΕ στο πλαίσιο των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (Π.Ε.Π.), η Ελληνική Επικράτεια υποδιαιρείται σε τρεις (3) γεωγραφικές ενότητες που παρουσιάζονται στον πίνακα 1 και στο χάρτη που ακολουθούν. Τα ποσοστά επιχορήγησης στις γεωγραφικές ενότητες, έχουν ως εξής:

- Γεωγραφική Ενότητα 1: 35%
- Γεωγραφική Ενότητα 2: 40%
- Γεωγραφική Ενότητα 3: 45%

2. Δυνητικοί δικαιούχοι στη θεματική ενότητα «Τουρισμός» είναι οι υφισταμένες ΜΜΕ «ου έχουν συσταθεί πριν την υποβολή της επενδυτικής πρότασης ή οι υπό ίδρυση νέες ΜΜΕ, που βρίσκονται εγκατεστημένες ή θα εγκατασταθούν στην Ελληνική Επικράτεια. Αναλυτικότερα, δυνητικοί δικαιούχοι ενισχύσεων, είναι:

i) Οι υφιστάμενες τουριστικές ΜΜΕ που έχουν συσταθεί πριν από την υποβολή της επενδυτικής πρότασης πλην των επιχειρήσεων που λειτουργούν με τη μορφή της κοινωνίας, της εταιρίας του αστικού δικαίου ή της κοινοπραξίας.

ii) Οι υπό ίδρυση νέες ΜΜΕ, στην περίπτωση επενδύσεων σε όλες τις γεωγραφικές ενότητες, με τις εξής προϋποθέσεις:

α. Η νέα ΜΜΕ απαρτίζεται από φυσικά ή νομικά πρόσωπα που την ιδρύουν με σκοπό να πραγματοποιήσουν μια «κοινή δράση».

β. Υποβάλλουν κοινή πρόταση για την πραγματοποίηση «κοινής δράσης». Ως επενδυτική δράση ορίζεται δράση που εξυπηρετεί από κοινού τα συμμετέχοντα φυσικά ή νομικά πρόσωπα και στοχεύει στην ποιοτική αναβάθμιση των παρεχομένων τουριστικών υπηρεσιών, μέσω της συμπληρωματικότητας και της συνέργειας που προκύπτει μεταξύ των συνεργαζομένων τουριστικών επιχειρήσεων (π.χ. κατασκευή κοινόχρηστης πισίνας, δημιουργία κοινού χώρου αθλοπαιδιών, δημιουργία κοινού χώρου στάθμευσης, κοινού χώρου αναψυχής, κοινής αίθουσας πολλαπλών χρήσεων κ.λ.π.).

γ. Μετά τη σύσταση τους, υποχρεούνται να λειτουργήσουν με τη νομική μορφή της Α Ε, της Ε.Π.Ε., της Ο.Ε ή της Ε.Ε. και να τηρούν βιβλία Β" ή Γ" κατηγορίας του Κ.Β.Σ.

3. Οι κατηγορίες τουριστικών ΜΜΕ που μπορούν να τύχουν ενίσχυσης ανάλογα με τη δραστηριότητα τους, περιλαμβάνονται στον πίνακα 2.

4. Προϋπόθεση για τη συμμετοχή μικρομεσαίων επιχειρήσεων είναι να πληρούν τα κριτήρια μεγέθους και ανεξαρτησίας του Πίνακα 3.

5. Στον Πίνακα 4 που ακολουθεί παρουσιάζονται τα όρια του προϋπολογισμού της επένδυσης που μπορεί να τύχει επιχορήγησης (επιχορηγούμενος προϋπολογισμός) ανά γεωγραφική ενότητα για υφιστάμενες και νέες υπό ίδρυση επιχειρήσεις.

6. Οι επιλέξιμοι συνδυασμοί ενεργειών και δαπανών παρουσιάζονται στον Πίνακα 5, ο Πίνακας 6 περιλαμβάνει τη συνοπτική περιγραφή των επιλέξιμων δαπανών. Ο Πίνακας 7 παρουσιάζει αναλυτικές επεξηγήσεις όσον αφορά την επιλεξιμότητα των δαπανών ανά κατηγορία επιλέξιμης ενέργειας και επιλέξιμης δαπάνης. Διευκρινίζεται ότι ο ΦΠΑ όπως και κάθε δαπάνη που πραγματοποιήθηκε πριν την υποβολή της αίτησης, δεν θεωρούνται επιλέξιμες δαπάνες. Παρά το γεγονός ότι οι δαπάνες είναι επιλέξιμες από την υποβολή της αίτησης συνίσταται στους υποψηφίους επενδυτές να μην προχωρούν στην πραγματοποίηση δαπανών πριν από την κοινοποίηση σε αυτούς των σχετικών αποφάσεων υπαγωγής, όταν η έγκριση της ενίσχυσης της επένδυσης αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για τον επενδυτή, για την υλοποίηση ή όχι της επένδυσης.

Στις επιλέξιμες δαπάνες δεν περιλαμβάνεται η ανέγερση, επέκταση και εκσυγχρονισμός κτιρίων επί οικοπέδου ακινήτου που δεν ανήκει κατά πλήρη κυριότητα στον δυνητικό δικαιούχο της ενίσχυσης. Κατ' εξαίρεση περιλαμβάνονται στις επιλέξιμες δαπάνες η ανέγερση, επέκταση και εκσυγχρονισμός κτιρίων, εφόσον υπάρχει παραχώρηση χρήσης ή μίσθωση ή νόμιμη σύσταση επικαρπίας επί του ακινήτου για χρονικό διάστημα τουλάχιστον (10) ετών, έχει μεταγραφεί για την περίπτωση παραχώρησης και ο παραχωρησιούχος εκμισθωτής έχει ρητώς παραιτηθεί από το δικαίωμα ιδιόχρησης. Η διάρκεια της παραχώρησης χρήσης ή της μισθώσεως ή της επικαρπίας υπολογίζεται από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης. Ειδικά προκειμένου για επενδυτικές προτάσεις που είχαν υποβληθεί σύμφωνα με τους όρους της πρώτης προκήρυξης με Α.Π. 206883/ΕΥΣ 23.10.2002 (ΦΕΚ 1470/Β/21-11-2002) και οι οποίες απορρίφθηκαν στο σύνολο τους ή υπάχθηκαν, με μείωση του επιχορηγούμενου προϋπολογισμού σε σχέση με τον αιτηθέντα, αποκλειστικά και μόνο για το λόγο έλλειψης κυριότητας του φορέα της επένδυσης επί των ακινήτων επί των οποίων πραγματοποιείται η επένδυση του, είναι δυνατή η εκ νέου υποβολή τους σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις της παρούσας προκήρυξης. Στην περίπτωση αυτή και εφόσον η εκ νέου υποβληθείσα επενδυτική πρόταση εγκριθεί και εκδοθεί απόφαση υπαγωγής της, σύμφωνα με τους όρους της παρούσας προκήρυξης, θεωρούνται ως επιλέξιμες οι δαπάνες που είχαν πραγματοποιηθεί μετά την ημερομηνία υποβολής της αρχικής

πρότασης. Επιπλέον και όσον αφορά ειδικότερα τις επενδυτικές προτάσεις των οποίων ο επιχορηγούμενος προϋπολογισμός μειώθηκε σε σχέση με τον αιτηθέντα για τους παραπάνω αναφερόμενους λόγους, προκειμένου οι δαπάνες που είχαν πραγματοποιηθεί μετά την ημερομηνία υποβολής της αρχικής επενδυτικής πρότασης να θεωρηθούν ως επιλέξιμες κατά τα ανωτέρω, ο ενδιαφερόμενος φορέας της επένδυσης οφείλει μετά την έγκριση και υπαγωγή της νέας επενδυτικής πρότασης, να υποβάλει δήλωση παραίτησης του από την υλοποίηση του τμήματος εκείνου της επενδυτικής του πρότασης το οποίο είχε εγκριθεί και για το οποίο έχει εκδοθεί απόφαση υπαγωγής σύμφωνα με τους όρους της πρώτης προκήρυξης. Για όσες από τις παραπάνω επενδύσεις έχει ήδη καταβληθεί μέρος ή το σύνολο της δημόσιας επιχορήγησης σύμφωνα με τους όρους της πρώτης προκήρυξης, ο αρμόδιος φορέας υποστήριξης υποχρεούται να συμψηφίσει το ποσό της δημόσιας επιχορήγησης που πρέπει να καταβληθεί στον δικαιούχο σύμφωνα με τους όρους της παρούσας προκήρυξης, με το ποσό της ήδη καταβληθείσας δημόσιας επιχορήγησης.

7. Τέλος, η ίδια συμμετοχή του δυνητικού δικαιούχου της ενίσχυσης πρέπει να ανέρχεται σε ποσοστό τουλάχιστον τριάντα τοις εκατό (30%) επί του συνόλου του επιλέξιμου κόστους της υποβαλλόμενης επενδυτικής πρότασης. Το ποσοστό αυτό δεν μπορεί να μειωθεί κατά τη διάρκεια πραγματοποίησης της επένδυσης και ελέγχεται κατά τη διαδικασία καταβολής της δημόσιας επιχορήγησης.

3.3 ΔΙΑΙΡΕΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ ΣΕ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 ΔΙΑΙΡΕΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ ΣΕ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	
ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 1 (ΓΕ 1)	Νομός Θεσ/νίκης, Περιφέρειας της Κ. Μακεδονίας
ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ2 (ΓΕ 2)	Περιφ. Κ. Μακεδονίας (εκτός νομού Θεσ/νίκης), Θεσσαλίας, Στ. Ελλάδας, Δ. Ελλάδας και Κρήτης
ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 3 (ΓΕ 3)	Περιφ. Αν.Μακεδονίας-Θράκης, Δ. Μακεδονίας, Ηπείρου, Πελοποννήσου,Β. Αιγαίου, Ν. Αιγαίου, Ιονίων νήσων και όλα τα νησιά της χώρας πλην της νήσου Κρήτης και των νησιών της Περιφέρειας Αττικής.

3.4 ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
α) ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ
1. Ξενοδοχεία τάξης Δ' και Ε'
2. Camping τάξης Δ
3. Ενοικιαζόμενα Επιπλωμένα Δωμάτια
4. Ενοικιαζόμενα Επιπλωμένα Διαμερίσματα
5. Ξενοδοχεία και (Camping) τάξης Β' και Γ' αλλά με τους ακόλουθους -σωρευτικά- περιορισμούς. <ul style="list-style-type: none">• Να μην έχουν επιχορηγηθεί κατά τη διάρκεια των τελευταίων επτά(7) χρόνων πριν από την υποβολή της σχετικής αίτησης, από τον Αναπτυξιακό Νόμο, όπως αυτός ίσχυσε εκάστοτε (1892/90, 2601/98) και• Να μην διαθέτουν συνολική δυναμικότητα άνω των εκατό (100) κλινών προκειμένου για τα ξενοδοχεία Β "τάξης και των εκατό πενήντα(150) θέσεων προκειμένου για Camping Β' τάξης.
β) ΛΟΙΠΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ
1. Τουριστικά Γραφεία ναυλομεσιτικά γραφεία και Τουριστικές Επιχειρήσεις Οδικών Μεταφορών (ΤΕΟΜ) και
2. Επιχειρήσεις εκμετάλλευσης εγκαταστάσεων ειδικής τουριστικής υποδομής (επιχειρήσεις εκμετάλλευσης μαρίνων, συνεδριακών κέντρων, χιονοδρομικών κέντρων, κέντρων θαλασσοθεραπείας, ιαματικών πηγών κ.λ.π).

3.5 ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΜΕΓΕΘΟΥΣ ΚΑΙ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΜΜΕ

ΠΙΝΑΚΑΣ 3 ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΜΕΓΕΘΟΥΣ ΚΑΙ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΜΜΕ	
1. Μέγεθος επιχειρήσεων (δεν αφορά τις υπό ίδρυση νέες επιχειρήσεις).	<p><u>1.2 Αριθμός απασχολούμενων</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Για την Γεωγραφική ενότητα 1, επιλέξιμες είναι οι επιχειρήσεις που απασχολούν από 2 έως 50 εργαζόμενους.• Για την Γεωγραφική ενότητα 2, επιλέξιμες είναι οι επιχειρήσεις που απασχολούν από 0 έως 50 εργαζόμενους.• Για την γεωγραφική ενότητα 3, επιλέξιμες είναι οι επιχειρήσεις που απασχολούν από 0 έως 50 εργαζόμενους. <p><u>1.2 Κύκλος εργασιών</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Για την Γεωγραφική ενότητα 1, επιλέξιμες είναι οι επιχειρήσεις που έχουν μέσο ετήσιο κύκλο εργασιών τριετίας από εκατό χιλιάδες ευρώ (100000[€]) και μέχρι τέσσερα εκατομμύρια ευρώ (4000000[€]).• Για την Γεωγραφική Ενότητα 2, επιλέξιμες είναι οι επιχειρήσεις που έχουν μέσο ετήσιο κύκλο εργασιών τριετίας από δέκα πέντε χιλιάδες ευρώ (15000[€]) και μέχρι τέσσερα εκατομμύρια ευρώ(4000000).• Για την Γεωγραφική Ενότητα 3, επιλέξιμες είναι οι επιχειρήσεις που έχουν μέσο ετήσιο κύκλο εργασιών τριετίας από δέκα χιλιάδες ευρώ (10000) και μέχρι τέσσερα εκατομμύρια ευρώ (4000000[€]).

➤ Παράδειγμα εφαρμογής του κριτηρίου της ανεξαρτησίας

Μία επιχείρηση που απασχολεί 40 εργαζόμενους και είχε ετήσιο κύκλο εργασιών δύο(2) εκ. ευρώ είναι ΜΜΕ εφόσον :

- Δεν συμμετέχουν στο μετοχικό της κεφάλαιο άλλες επιχειρήσεις.
- Συμμετέχουν στο κεφάλαιο της άλλες επιχειρήσεις, αλλά αθροιστικά το ποσοστό τους είναι μικρότερο από 25% ή
- Συμμετέχουν στο κεφάλαιο της άλλες επιχειρήσεις με ποσοστό μεγαλύτερο του 25% αλλά οι επιχειρήσεις αυτές είναι μικρομεσαίες, και πληρούν και αυτές το κριτήριο της ανεξαρτησίας, όπως ορίζεται στον Πίνακα 3.

Στις περιπτώσεις που στο μετοχικό κεφάλαιο της επιχείρησης συμμετέχουν με ποσοστό άνω του 25% μία ή πολλές επιχειρήσεις που δεν πληρούν το κριτήριο αυτό, η επιχείρηση δεν ικανοποιεί το κριτήριο της ανεξαρτησίας.

3.6 ΟΡΙΑ ΕΠΙΧΟΡΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΑΝΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ 4 ΟΡΙΑ ΕΠΙΧΟΡΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΑΝΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	
Γεωγραφική ενότητα	ΟΡΙΑ ΕΠΙΧΟΡΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ (ΣΕ ΕΥΡΩ)
α) Για υφιστάμενες επιχειρήσεις	
Γεωγραφική ενότητα 1	50.000 έως 350.000
Γεωγραφική ενότητα 2	40.000 έως 250.000
Γεωγραφική ενότητα 3	30.000 έως 200.000
β) Για υπό ίδρυση (νέες) επιχειρήσεις « κοινής δράσης »	
Γεωγραφική ενότητα 1	30.000 έως 200.000
Γεωγραφική ενότητα 2	
Γεωγραφική ενότητα 3	
γ) Για ειδικές περιπτώσεις	
Ειδικά για τις περιπτώσεις των τουριστικών γραφείων, των τουριστικών επιχειρήσεων οδικών μεταφορών (Τ.Ε.Ο.Μ.) και των ναυλομεσιτικών γραφείων και ανεξαρτήτως γεωγραφικής ενότητας, το ελάχιστο όριο του επιχορηγούμενου προϋπολογισμού κάθε πρότασης δυνητικού δικαιούχου ενίσχυσης ανέρχεται σε δέκα χιλιάδες ευρώ(10000 [€]).	

3.7 ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΕΠΙΛΕΞΙΜΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΛΕΞΙΜΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 5						
ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΕΠΙΛΕΞΙΜΩΝ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΛΕΞΙΜΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ						
ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ	ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ					
	ΚΑΤ.1	ΚΑΤ.2	ΚΑΤ.3	ΚΑΤ.4	ΚΑΤ.5	ΚΑΤ.6
	Βελτίωση εκσυγχρονισμός κτιρίων και εγκαταστάσεων	μηχλτα Εξοπλισμός	Εξοπλισμός , Εγκαταστάσεις προστασίας περιβάλλοντος	Εξοπλισμός, εγκαταστάσεις εξοικονόμησης ενέργειας	Συστ/τα Αυτομ/σης	δικαιώματα τεχν/σίας
Εκσυγχρονισμός κτιρίων, Εγκαταστάσεων τουριστικ. καταλυμάτων	*	*	*	*	*	
Εξορθολογισμός, Εκσυγχρονισμός Διοικ. Διαδικασιών επι/σης		*			*	
Εφαρμογή Συστημάτων διασφάλισης Ποιότητας υπηρεσιών		*	*		*	
Ανάπτυξη καινοτομιών (ανάπτυξη και διαχείριση ειδικών μορφών τουρισμού πολυμέσα κ.λ.π.)	*	*	*	*	*	*

3.8 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΠΙΛΕΞΙΜΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 6 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΠΙΛΕΞΙΜΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ	
ΚΑΤ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ
1	Βελτίωση-αναβάθμιση-εκσυγχρονισμός κτιρίων και εγκαταστάσεων τουριστικών καταλυμάτων
2	Μηχανήματα- εξοπλισμός. Προμήθεια και εγκατάσταση καινούριου σύγχρονου ξενοδοχειακού και λοιπού εξοπλισμού, για τον εκσυγχρονισμό της επιχείσης.
3	Εξοπλισμός και εγκαταστάσεις προστασίας του περιβάλλοντος. Κατασκευή εγκαταστάσεων και προμήθεια εξοπλισμού περιορισμού της ρύπανσης του εδάφους, υπεδάφους, των υδάτων και της ατμόσφαιρας, αποκατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος και ανακύκλωσης του ύδατος. Ως επιλέξιμη επένδυση μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού, νοείται αποκλειστικά ο νέος σύγχρονος και όχι μεταχειρισμένος εξοπλισμός.
4	Εξοπλισμός και εγκαταστάσεις εξοικονόμησης ενέργειας αποκλειστικά για τις ανάγκες της μονάδας. Κατασκευή εγκαταστάσεων και προμήθεια εξοπλισμού για την αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, στο πλαίσιο της εξοικονόμησης ή και υποκατάστασης της συμβατικής ενέργειας, και για την εξοικονόμηση ύδατος. Ως επιλέξιμη επένδυση μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού, νοείται αποκλειστικά ο νέος σύγχρονος και όχι μεταχειρισμένος εξοπλισμός.
5	Συστήματα αυτοματοποίησης, προμήθεια και εγκατάσταση καινούριων και σύγχρονων συστημάτων αυτοματοποίησης , διαχείρισης και ελέγχου των διοικητικών διαδικασιών, προμήθεια ή ανάπτυξη και εγκατάσταση ειδικού λογισμικού εξοπλισμού πληροφορικής. Ως επιλέξιμη επένδυση μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού, νοείται αποκλειστικά ο νέος σύγχρονος και όχι μεταχειρισμένος εξοπλισμός.
6	Δικαιώματα Τεχνογνωσίας. Οι δαπάνες της κατηγορίας αυτής δεν μπορεί να υπερβαίνουν σε ποσοστό το 3% του συνολικού επιχορηγούμενου προϋπολογισμού της υποβαλλόμενης πρότασης

ΠΙΝΑΚΑΣ 7			
ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΕΠΙΛΕΞΙΜΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΑΠΑΝΩΝ	ΕΙΔΟΥΣ
1. Εκσυγχρονισμός κτιρίων και εγκαταστάσεων τουριστικών καταλυμάτων	1	Βελτίωση-αναβάθμιση εκσυγχρονισμός κτιρίων και εγκαταστάσεων.	Οικοδομικές εργασίες, ηλεκτρομηχανολογικές, ειδικές εγκαταστάσεις, εξοπλισμός των τουριστικών καταλυμάτων, διαμόρφωση, βελτίωση - αναβάθμιση περιβάλλοντος χώρου (πλακοστρώσεις, περιτοιχίσεις, δενδροφυτεύσεις κ.λπ.)κατασκευή ή εκσυγχρονισμός χωρώ για τον εμπλουτισμό των παρεχομένων υπηρεσιών(πχ. αθλητικές εγκαταστάσεις, παιδικές χαρές, αίθουσες πολλαπλών χρήσεων).Δεν περιλαμβάνονται οι δαπάνες έκδοσης αδειών.
	2	μηχανήματα-εξοπλισμός.	Προμήθεια- μεταφορά και εγκατάσταση νέου Ξενοδοχειακού εξοπλισμού(έπιπλα και λοιπός ξενοδοχειακός εξοπλισμός.
	3	Εξοπλισμός&εγκαταστάσεις προστασίας περιβάλλοντος	Προμήθεια -μεταφορά και εγκατάσταση εξοπλισμού και εγκαταστάσεων προστασίας του περιβάλλοντος (περιορισμού της ρύπανσης του εδάφους, υπεδάφους, των υδάτων και της ατμόσφαιρας),την αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος.
	4	Εξοπλισμός&εγκαταστάσεις εξοικονόμησης ενέργειας	Προμήθεια -μεταφορά και εγκατάσταση εξοπλισμού και εγκαταστάσεων εξοικονόμησης ενέργειας(αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, υποκατάσταση των υγρών καυσίμων, εξοικονόμηση ύδατος.

	5	Συστήματα αυτοματοποίησης	Προμήθεια, μεταφορά και εγκατάσταση συστημάτων αυτοματοποίησης (κλειστά συστήματα παρακολούθησης, ηλεκτρονικές κλειδαριές, συστήματα τηλεχειρισμού, συστήματα ηλεκτρονικού χειρισμού, φωτισμού, κλειδαριών, συστήματα αυτόματης λειτουργίας των ηλεκτρικών εγκαταστάσεων, κεντρικό σύστημα μετάδοσης ήχου και εικόνας, infokiosk, πολυμέσα, ειδικά συστήματα πληροφορικής, εξοπλισμός τηλεπικοινωνιών, αναβάθμιση υφισταμένων συστημάτων τηλεπικοινωνίας, δίκτυο ISD, συστήματα και συσκευές ασύρματης επικοινωνίας, κλπ.)
2. εξορθολογισμός, εκσυγχρονισμός υπηρεσιών και διοικητικών διαδικασιών επιχείρησης	2	μηχανήματα-εξοπλισμός	Προμήθεια -μεταφορά και εγκατάσταση νέου ξενοδοχειακού εξοπλισμού(έπιπλα και λοιπός ξενοδοχειακός εξοπλισμός)
	5	συστήματα αυτοματοποίησης	Προμήθεια- μεταφορά και εγκατάσταση συστημάτων αυτοματοποίησης (κλειστά συστήματα παρακολούθησης, ηλεκτρονικές κλειδαριές, συστήματα τηλεχειρισμού, συστήματα ηλεκτρονικού χειρισμού φωτισμού και κλειδαριών συστήματα αυτ. λειτουργίας ηλεκτρικών εγκαταστάσεων, κεντρικό σύστημα μετάδοσης ήχου-εικόνας, infokiosk, ειδικά συστήματα πληροφορικής(εξοπλισμός-λογισμικό), εξοπλισμός τηλεπικοινωνιών και αναβάθμιση υφιστάμενων συστημάτων τηλεπικοινωνίας, τηλεφωνικά κέντρα, δίκτυο 150, συστήματα και συσκευές ασύρματης επικοινωνίας κλπ.)
3. Εφαρμογή συστημάτων διασφάλισης ποιότητας υπηρεσιών	2	μηχανήματα -εξοπλισμός	Προμήθεια- μεταφορά και εγκατάσταση νέου ξενοδοχειακού εξοπλισμού (έπιπλα και λοιπός ξενοδοχειακός εξοπλισμός)
	3	Εξοπλισμός&εγκαταστάσεις προστασίας περιβάλλοντος	Προμήθεια -μεταφορά και εγκατάσταση εξοπλισμού και εγκαταστάσεων προστασίας του περιβάλλοντος (περιορισμού της ρύπανσης του εδάφους, υπεδάφους, των υδάτων και της ατμόσφαιρας),την αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος και την ανακύκλωση του ύδατος.

	5	Συστήματα αυτοματοποίησης	Προμήθεια-μεταφορά & εγκατάσταση συστημάτων αυτοματοποίησης (κλειστά συστήματα παρακολούθησης, ηλεκτρονικές κλειδαριές, συστήματα ηλεκτρονικού χειρισμού φωτισμού και κλειδαριών (κάρτες) συστήματα αυτόματης λειτουργίας των ηλεκτρικών εγκαταστάσεων, κεντρικό σύστημα μετάδοσης ήχου-εικόνας, infokiosk, πολυμέσα, ειδικά συστήματα πληροφορικής(εξοπλισμός και λογισμικό), εξοπλισμός τηλεπικοινωνιών και αναβάθμιση υφιστάμενων συστημάτων τηλεπικοινωνίας, τηλεφωνικά κέντρα, δίκτυο ISD, συστήματα και συσκευές ασύρματης επικοινωνίας κλπ.)
4.	1	Βελτίωση, αναβάθμιση εκσυγχρονισμός κτιρίων και εγκαταστάσεων	Οικοδομικές εργασίες, ηλεκτρομηχανολογικές και ειδικές εγκαταστάσεις και εξοπλισμός των τουριστικών καταλυμάτων, διαμόρφωση, βελτίωση και αναβάθμιση περιβάλλοντος χώρου (πλακοστρώσεις, περιτοιχίσεις, βαθμίδες, κηποτεχνικές διαμορφώσεις κ.λ.π.) κατασκευή ή εκσυγχρονισμός χώρων για τον εμπλουτισμό των παρεχομένων υπηρεσιών(πχ. αθλητικές εγκαταστάσεις, παιδικές χαρές, αίθουσες πολλαπλών χρήσεων). Δεν περιλαμβάνονται οι δαπάνες έκδοσης αδειών.
	2	μηχανήματα-εξοπλισμός	Προμήθεια- μεταφορά και εγκατάσταση νέου ξενοδοχειακού εξοπλισμού (έπιπλα και λοιπός ξενοδοχειακός εξοπλισμός)
	3	Εξοπλισμός & εγκαταστάσεις προστασίας περιβάλλοντος	Προμήθεια -μεταφορά και εγκατάσταση εξοπλισμού και εγκαταστάσεων προστασίας του περιβάλλοντος (περιορισμού της ρύπανσης του εδάφους, υπεδάφους, των υδάτων και της ατμόσφαιρας), την αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος και την ανακύκλωση του ύδατος.
	4	Εξοπλισμός και εγκαταστάσεις εξοικονόμησης ενέργειας	Προμήθεια -μεταφορά και εγκατάσταση εξοπλισμού και εγκαταστάσεων εξοικονόμησης ενέργειας(αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, υποκατάσταση των υγρών καυσίμων, ανάκτηση απορριπτόμενης θερμότητας, εξοικονόμηση ύδατος

	5	Συστήματα αυτοματοποίησης	Προμήθεια- μεταφορά και εγκατάσταση συστημάτων αυτοματοποίησης ηλεκτρ. κλειδαριές, συστήματα τηλεχειρισμού, συστ. ηλεκτρονικού χειρισμού φωτισμού, κλειδαριών (κάρτες) συστ. αυτόματης λειτουργίας των ηλεκτρικών εγκαταστάσεων, σύστ. μετάδοσης ήχου-εικόνας, infokiosk, πολυμέσα, ειδικά συστ πληροφορικής(εξοπλισμός-λογισμικό), ηλεκτρονική δικτύωση, εξοπλισμός τηλεπικοινωνιών και αναβάθμιση υφιστάμενων συστημάτων τηλεπικοινωνίας, δίκτυο ISD, συστήματα και συσκευές ασύρματης επικοινωνίας κλπ.
	6	Δικαιώματα τεχνολογίας	Αγορά Δικαιωμάτων τεχνολογίας ή αδειών εκμετάλλευσης για ανάπτυξη καινοτομιών στη διαχείριση ειδικών μορφών τουρισμού, infokiosk, πολυμέσα κ.α. Οι δαπάνες αυτές δεν μπορεί να υπερβαίνουν ποσοστό του 3% του συν. επιχορ. προϋπολογισμού της υποβαλλόμενης πρότασης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ -ΥΠΟΒΟΛΗ ΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ

4.1 ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ - ΥΠΟΒΟΛΗ ΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

Απαραίτητες ενέργειες για την ορθή προετοιμασία και υποβολή μιας επενδυτικής πρότασης είναι :

1. Ο φορέας επένδυσης που μπορεί να είναι υφισταμένη ή **υπό ίδρυση (νέα) επιχείρηση** ελέγχει **αν είναι δυνητικός δικαιούχος ενίσχυσης** σύμφωνα με την παράγραφο 2 του κεφαλαίου Ι του παρόντος οδηγού και αν ανήκει σε μια από τις **«επιλέξιμες κατηγορίες τουριστικών ΜΕ»** του Πίνακα 2.
2. Στη συνέχεια προσδιορίζει την **Γεωγραφική Ενότητα** στην οποία θα πραγματοποιηθεί η επένδυση του, βάσει του Πίνακα 1. Ανάλογα με τη Γεωγραφική Ενότητα στην οποία ανήκει η περιοχή υλοποίησης της επένδυσης , καθορίζονται και τα ποσοστά επιχορήγησης.
3. Δεδομένου ότι οι επιχειρήσεις που ενισχύονται (υφιστάμενες ή υπό ίδρυση νέες) για την πραγματοποίηση επενδύσεων, είναι μικρομεσαίες επιχειρήσεις που πρέπει κατά περίπτωση να πληρούν (κατά περίπτωση) τα κριτήρια του **«μεγέθους»** και της **«ανεξαρτησίας»**, ο δυνητικός δικαιούχος εξετάζει αν πληρεί τα κριτήρια αυτά, σύμφωνα με τον Πίνακα 3.
4. Ανάλογα με τη Γεωγραφική Ενότητα στην οποία ανήκει η περιοχή υλοποίησης της επένδυσης, καθορίζονται τα κατώτατα και ανώτατα όρια του επιχορηγούμενου προϋπολογισμού. Οι σχετικές πληροφορίες περιέχονται στον Πίνακα 4.
5. Ανάλογα με την Περιφέρεια στην οποία υλοποιείται η επένδυση, ο δυνητικός δικαιούχος αναζητεί το σχετικό **Μέτρο** του αντίστοιχου Π.Ε.Π., για το οποίο θα υποβάλλει την επενδυτική του πρόταση. Οι σχετικές πληροφορίες κατά Περιφέρεια περιέχονται στο Παράρτημα 1.
6. Στη συνέχεια επιλέγει τις **«επιλέξιμες ενέργειες»** και **«επιλέξιμες δαπάνες»** της επένδυσης του, οι οποίες συνιστούν την επενδυτική του πρόταση, συμβουλευόμενος τους πίνακες 5,6,7 και το Παράρτημα 1.
7. Για την υποβολή μιας επενδυτικής πρότασης, είναι απαραίτητη η συμπλήρωση του **«Εντύπου Υποβολής Πρότασης»**. Το έντυπο αυτό περιλαμβάνει (βλ. παράρτημα 2): α. την αίτηση, β. το ερωτηματολόγιο και γ. τα ειδικά δικαιολογητικά συμμετοχής. Για τη συμπλήρωση του Εντύπου, ο υποψήφιος επενδυτής πρέπει:

- α. Να μελετήσει προσεκτικά και να συγκεντρώσει έγκαιρα όλα τα απαιτούμενα δικαιολογητικά συμμετοχής.
- β. Να συμπληρώσει **πλήρως, με όρθια στοιχεία και με σαφήνεια το Ερωτηματολόγιο.**
- γ. Να συμπληρώσει την Αίτηση.

Επισημαίνεται ότι, κάθε υποψήφιος επενδυτής έχει δικαίωμα να υποβάλει **μία και μόνο επενδυτική πρόταση σε ένα και μόνο φορέα υποδοχής** (υποκατάστημα Τράπεζας που έχει οριστεί ως φορέας υποστήριξης). Η επενδυτική πρόταση αφορά υποχρεωτικά **σε ένα και μόνο Μέτρο Π. Ε. Π.** Διευκρινίζεται επίσης ότι η υποβολή πρότασης στη θεματική ενότητα Τουρισμός» αποκλείει την παράλληλη υποβολή στη θεματική ενότητα Μεταποίηση». Σε περίπτωση που υποβληθούν περισσότερες από μία προτάσεις, απορρίπτονται όλες.

Κατά τη συμπλήρωση του παραπάνω εντύπου υποβολής πρότασης", ο υποψήφιος επενδυτής πρέπει να υπολογίσει και δηλώσει τις αναμενόμενες να δημιουργήσουν νέες θέσεις απασχόλησης, οι οποίες προσδιορίζουν τη βαθμολογία της επένδυσης του και αποτελούν δεσμευτικό όρο στην περίπτωση έγκρισης της επενδυτικής του πρότασης. **Έντυπο υποβολής πρότασης** παρουσιάζεται αναλυτικά και συνοδευμένο από τις οδηγίες συμπλήρωσης του στο Παράρτημα 2 του παρόντος Οδηγού.

8. Οι ενδιαφερόμενοι επενδυτές απευθύνονται στις τράπεζες της επιλογής τους, («Φορείς Υποστήριξης», βλ. Πίνακα 8) ώστε να παραλάβουν το απαραίτητο υλικό και να ενημερωθούν με στόχο την καλύτερη δυνατή προετοιμασία τους.

Οι φορείς υποστήριξης παρέχουν απαντήσεις και διευκρινίζεται επί των ερωτημάτων των δυνητικών δικαιούχων των ενισχύσεων μέσω των φορέων υποδοχής κατά τη φάση συμπλήρωσης των προτάσεων των δυνητικών δικαιούχων.

9. Ο υποψήφιος επενδυτής, υποβάλλει το συμπληρωμένο έντυπο με τα απαραίτητα δικαιολογητικά σε υποκατάστημα τράπεζας («Φορέα Υποδοχής») της επιλογής του, με την προϋπόθεση ότι αυτό βρίσκεται εντός των γεωγραφικών ορίων της Περιφέρειας στην οποία θα πραγματοποιηθεί η επένδυση και έχει οριστεί ως «Φορέας Υποδοχής») της επιλογής του, με την προϋπόθεση ότι αυτό βρίσκεται εντός των γεωγραφικών ορίων της Περιφέρειας στην οποία θα πραγματοποιηθεί η επένδυση και έχει οριστεί ως «Φορέας Υποδοχής». Σε περίπτωση που η επένδυση πρόκειται να πραγματοποιηθεί σε οποιοδήποτε νησί της χώρας πλην των νήσων Κρήτης και Εύβοιας, η επενδυτική πρόταση μπορεί να υποβληθεί σε ένα από τα οριζόμενα υποκαταστήματα μιας τράπεζας οποιασδήποτε Περιφέρειας. Σχετικές

πληροφορίες παρέχονται στην ηλεκτρονική διεύθυνση του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, στις έδρες των Περιφερειών και στις τράπεζες του Πίνακα 8 που ακολουθεί.

Το Έντυπο Υποβολής Πρότασης υποβάλλεται εις διπλούν είτε αυτοπροσώπως, είτε δια του νομίμου εκπροσώπου του φορέα επένδυσης, είτε με άλλο εξουσιοδοτημένο πρόσωπο.

Η πρόταση δεν μπορεί να υποβληθεί ταχυδρομικώς ή με ταχυμεταφορά ή με μηχανικό μέσο FAX .

Οι επενδυτικές προτάσεις υποβάλλονται από 20 Φεβρουαρίου 2004 έως και 23 Απριλίου 2004.

10. Η ορθή και ολοκληρωμένη συμπλήρωση του Εντύπου Υποβολής Πρότασης αποτελεί αποκλειστική ευθύνη του υποψηφίου επενδυτή.

Σε περίπτωση υποβολής πρότασης, η οποία δεν πληρεί τις προϋποθέσεις συμμετοχής ή δεν περιλαμβάνει στοιχεία και δικαιολογητικά ή σε περιπτώσεις πολλαπλής υποβολής επενδυτικών προτάσεων από έναν φορέα επένδυσης ή υποβολής της πρότασης σε αναρμόδιο υποκατάστημα ή εκπρόθεσμης υποβολής, η πρόταση θεωρείται απαράδεκτη και διαβιβάζεται από το φορέα υποστήριξης (τράπεζα) στην αρμόδια Περιφέρεια με ειδική αναφορά στους σχετικούς λόγους μη παραδεκτού της πρότασης. Το ίδιο ισχύει και σε περιπτώσεις επενδυτικών προτάσεων που αν και περιλαμβάνουν τα κατά ανωτέρω δικαιολογητικά και στοιχεία, κατά τον έλεγχο και την εξέταση εμφανίζουν σοβαρές ελλείψεις, οι οποίες καθιστούν αδύνατη την ολοκλήρωση της αξιολόγησης τους.

11. Κάθε δυνητικός δικαιούχος μπορεί να πραγματοποιηθεί επενδυτική πρόταση με προϋπολογισμό μεγαλύτερο από τα όρια που καθορίζονται ανά Γεωγραφική Ενότητα (βλ. Πίνακα 3 του παρόντος Οδηγού). Στην περίπτωση αυτή το επιλέξιμο κόστος δεν μπορεί να υπερβαίνει τα ως άνω όρια και οι υπερβάλλουσες δαπάνες της επενδυτικής πρότασης δεν επιχορηγούνται.

12. Κάθε υποψήφιος επενδυτής πρέπει να τεκμηριώσει με τα απαραίτητα δικαιολογητικά τη δυνατότητα κάλυψης της ίδιας του συμμετοχής που ανέρχεται υποχρεωτικά σε ποσοστό τουλάχιστον 30% επί του συνόλου του επιλέξιμου κόστους της υποβαλλόμενης επενδυτικής πρότασης (βλ. Δικαιολογητικά Υποβολής του Παραρτήματος 2).

➤ **ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ**

Έστω ότι ένας ενδιαφερόμενος επενδυτής έχει μια επιχείρηση τουριστικού καταλύματος Γ' τάξης που είναι εγκατεστημένη στο νομό Κυκλάδων της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, η οποία λειτουργεί από το 1997. Ο μέσος ετήσιος κύκλος εργασιών κατά την περίοδο 2000- 2003 ανέρχεται σε εξήντα χιλιάδες ευρώ (60.000 Ε). Στην επιχείρηση αυτή δεν συμμετέχει με **ποσοστό 25%** ή περισσότερο κάποια άλλη επιχείρηση ή από κοινού κάποιες άλλες επιχειρήσεις οι οποίες δεν πληρούν το κριτήριο της ανεξαρτησίας, όπως ορίζεται στον πίνακα 3.

Οι εργαζόμενοι είναι τρία (3) άτομα με μόνιμη εργασία και δύο (2) άτομα με εποχική απασχόληση τρεις μήνες το χρόνο. ο επενδυτής αυτός σχεδιάζει να εκσυγχρονίσει τα κτίρια του τουριστικού καταλύματος, καθώς επίσης και τις διοικητικές διαδικασίες της επιχείρησής του. Οι δαπάνες που θα απαιτηθούν για την υλοποίηση του σχεδίου προϋπολογίζονται σε πενήντα χιλιάδες ευρώ (50.000 Ε). Με αυτά τα δεδομένα:

Η επιχείρηση είναι υφιστάμενη, ανήκει στις επιλέξιμες κατηγορίες επιχειρήσεων και πληρεί τα κριτήρια μεγέθους και ανεξαρτησίας.

- Η επένδυση θα πραγματοποιηθεί στη Γεωγραφική Ενότητα 3, και μπορεί να υποβληθεί στο Π.Ε.Π. Νοτίου Αιγαίου. Ο προϋπολογισμός βρίσκεται εντός των επιτρεπόμενων ορίων που έχουν ορισθεί για τη Γεωγραφική Ενότητα 3(30.000 5 έως και 150.000 5).
- Οι προτεινόμενες ενέργειες και δαπάνες είναι επιλέξιμες, σύμφωνα με τους Πίνακες 5 και 6.
- Η ενίσχυση (επιχορήγηση) των επενδύσεων για τη Γεωγραφική Ενότητα 3, ανέρχεται σε ποσοστό 45% επί του συνολικού προϋπολογισμού (22.500 5). ο επενδυτής πρέπει να εξασφαλίσει το υπόλοιπο ποσό) που απαιτείται για τη χρηματοδότηση της επένδυσης (28.500 5) το ποσό αυτό, τα 15.000 5 (δηλαδή ποσοστό 30% του συνολικού προϋπολογισμού) πρέπει να καλυφθούν υποχρεωτικά με δικά του κεφάλαια (ίδια συμμετοχή) ενώ τα υπόλοιπα 13.500 5 μπορεί-εφόσον επιθυμεί-να τα εξασφαλίσει μέσω τραπεζικού δανείου.

Στο Π.Ε.Π. Νοτίου Αιγαίου υπάρχουν δύο διαφορετικά μέτρα με δράσεις που αφορούν ενισχύσεις ΜΜΕ (βλ. Παράρτημα 1): το Μέτρο 3.3 και το Μέτρο 3.5. Δεδομένου ότι, στο Μέτρο 3.5 καθορίζεται ότι οι επενδυτικές προτάσεις πρέπει να περιλαμβάνουν υποχρεωτικά και μόνο ενέργεια ανάπτυξης καινοτομιών, η επένδυση του υποψήφιου μπορεί να υποβληθεί μόνο στο Μέτρο 3.3, όπου δεν υπάρχουν ειδικοί όροι. Για τη διαμόρφωση της πρότασης του, επιλέγει τις ενέργειες με κωδικούς 1 και 2.

Στη συνέχεια ο υποψήφιος επενδυτής πρέπει να προσδιορίσει τις επιλέξιμες δαπάνες που θα απαιτηθούν για την πραγματοποίηση της επένδυσής του. Η επιλογή των δαπανών που τυγχάνουν ενίσχυσης από το Π.Ε.Π. Νοτίου Αιγαίου, γίνεται πάλι με τη χρήση του σχετικού Παραρτήματος 1. Ο υποψήφιος επενδυτής, για κάθε μία από τις Ενέργειες με κωδικούς 1 και 2, μπορεί να επιλέξει μία ή περισσότερες από τις επιλέξιμες δαπάνες που αντιστοιχούν στις Ενέργειες αυτές. Δηλαδή, για την πραγματοποίηση της Ενέργειας με κωδικό 1, μπορεί να επιλέξει μία ή περισσότερες από τις κατηγορίες δαπανών ΚΑΤ. 1, ΚΑΤ. 2, ΚΑΤ. 3, ΚΑΤ. 4 και Κ.Α.Τ. 5. Αντίστοιχα, για την πραγματοποίηση της Ενέργειας με κωδικό 2, μπορεί να επιλέξει μία ή περισσότερες από τις κατηγορίες δαπανών ΚΑΤ. 2 και ΚΑΤ. 5. Σε περίπτωση που η επιχείρηση δεν είναι υφιστάμενη αλλά υπό ίδρυση (νέα) επιχείρηση, ισχύουν όλα τα παραπάνω στοιχεία του παραδείγματος, εκτός από τις προϋποθέσεις περί του αριθμού των απασχολούμενων και του κύκλου εργασιών.

4.2 ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ

1	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.
2	ΑΣΠΙΣ ΑΝΩΝΥΜΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
3	ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ Α.Ε.
4	ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
5	ΕΓΝΑΤΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.
6	ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.
7	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΛΤΔ
8	ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.
9	ΕΤΒΑ Β&ηκ Α.Ε.(απορροφήθηκε από την τράπεζα Πειραιώς)
10	ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ
11	ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ Α.Ε.
12	ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ ΣΥΝ. Π.Ε.
13	ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΒΡΟΥ ΣΥΝ. ΠΕ
14	ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΥΒΟΙΑΣ ΣΥΝ. ΠΕ
15	ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΣΥΝ. ΠΕ
16	ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ ΣΥΝ. ΠΕ
17	ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΛΕΣΒΟΥ-ΛΗΜΝΟΥ ΣΥΝ. ΠΕ
18	ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΣΥΝ. ΠΕ
19	ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΙΕΡΙΑΣ ΣΥΝ. ΠΕ
20	ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ Ν. ΤΡΙΚΑΛΩΝ ΣΥΝ. ΠΕ
21	ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΧΑΝΙΩΝ ΣΥΝ. ΠΕ
22	ΩΜΕΓΑ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.
23	ΑΛΡΗΑ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.
24	ΒΑΥΕΡΙΣΧΕ ΗΥΡΟ-ÛΝΩ νΕΚΕΙΝδΒΑΝΚ ΑΟ
25	CITYBANK, N.A.
26	ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΡΟ ΕΥΡΟΒΑΝΚ ΕΚΟΑδΙΑδ Α.Ε.
27	ΡΒΒ ΠΡΩΤΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.
28	ΤΡΑΠΕΖΑ ΝΟνΑ ΒΑΝΚ Α.Ε.
29	ΤΡΑΠΕΖΑ ΡΚΟΒΑΝΚ Α.Ε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ-ΥΠΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

5 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ - ΥΠΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

Οι προτάσεις των υποψηφίων επενδυτών, μετά την υποβολή τους και εφόσον θεωρηθούν παραδεκτές αξιολογούνται σύμφωνα με ένα καθορισμένο σύστημα αξιολόγησης. Το σύστημα αξιολόγησης περιλαμβάνει δύο στάδια: αρχικά οι προτάσεις αξιολογούνται από τους φορείς υποστήριξης και ακολουθεί η αξιολόγηση από τις Περιφερειακές Γνωμοδοτικές Επιτροπές του Ν 2601/8. Οι αποφάσεις υπαγωγής εγκρίνονται από τους Γενικούς Γραμματείς των Περιφερειών.

5.1 ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Κριτήρια αξιολόγησης για την υπαγωγή των επενδυτικών προτάσεων, είναι τα παρακάτω:

Κριτήριο 1: Επιχειρηματική ικανότητα του επενδυτικού φορέα.

Αφορά στην εξέταση και αξιολόγηση της ικανότητας του φορέα επένδυσης να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της πραγματοποίησης και λειτουργίας της επενδυτικής του πρότασης. Η επιχειρηματική ικανότητα συνεκτιμάτε με βάση τη φερεγγυότητα και την εμπειρία του φορέα της επένδυσης. Η εξέταση του κριτηρίου καταλήγει υποχρεωτικά σε θετική ή αρνητική κρίση ΝΑΙ-ΟΧΙ). Το κριτήριο 1 εφαρμόζεται για όλες τις κατηγορίες επιχειρήσεων.

Κριτήριο 2: Δυνατότητα διάθεσης της ίδιας συμμετοχής.

Αφορά στην εξέταση και αξιολόγηση της τεκμηρίωσης από το φορέα της επένδυσης της δυνατότητας κάλυψης της ίδιας του συμμετοχής στο χρηματοδοτικό σχήμα της επένδυσης. Στο πλαίσιο αυτό εξετάζεται η ύπαρξη ρευστών διαθέσιμων των μετοχών ή εταίρων, ή χρεογράφων ή τίτλων ή και άλλου είδους περιουσιακών στοιχείων που κρίνονται ως ευκόλως ρευστοποιήσιμα εντός του χρονοδιαγράμματος πραγματοποίησης της επένδυσης. Στις περιπτώσεις επιχειρήσεων που προγραμματίζουν την κάλυψη ενός μέρους ή του συνόλου της ίδιας συμμετοχής τους με υφιστάμενα έκτακτα φορολογηθέντα αποθεματικά, εξετάζεται η ύπαρξη των αποθεματικών αυτών και η διαθεσιμότητα τους για την πραγματοποίηση της επένδυσης.

Η εξέταση του κριτηρίου καταλήγει υποχρεωτικά σε θετική ή αρνητική κρίση ΝΑΙ-ΟΧΙ). Το κριτήριο 2 εφαρμόζεται για όλες τις κατηγορίες επιχειρήσεων.

Κριτήριο 3: Βαθμολογούμενο: Βιωσιμότητα του φορέα της επένδυσης.

Αφορά στην εξέταση και αξιολόγηση της βιωσιμότητας του φορέα της επένδυσης. Το κριτήριο της βιωσιμότητας εφαρμόζεται μόνον σε υφιστάμενες επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία οποιασδήποτε κατηγορίας του Κ.Β.Σ. και έχουν συμπληρώσει τουλάχιστον μία (1) οικονομική χρήση. Σε άλλες περιπτώσεις (πχ. υπό ίδρυση επιχειρήσεις ή επιχειρήσεις που δεν έχουν συμπληρώσει τουλάχιστον μία οικονομική χρήση ή επιχειρήσεις οι οποίες βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας δεν υποχρεούνται στην τήρηση βιβλίων και στοιχείων) δεν εφαρμόζεται.

Για την αξιολόγηση του κριτηρίου αυτού, χρησιμοποιούνται ορισμένα υποκριτήρια, ανάλογα με την κατηγορία βιβλίων του Κ.Β.Σ. που τηρούν οι επιχειρήσεις. Διακρίνονται οι ακόλουθες περιπτώσεις:

Περίπτωση 1: Επιχειρήσεις οι οποίες τηρούν βιβλία Γ' κατηγορίας: η αξιολόγηση του κριτηρίου της βιωσιμότητας γίνεται με βάση τα υποκριτήρια: μεταβολή κύκλου εργασιών κατά την περίοδο 2002-2003, κερδοφορία κατά την περίοδο 2002-2002, δανειακή επιβάρυνση κατά το έτος 2002 και άμεση ρευστότητα κατά το έτος 2002.

Περίπτωση 2: Επιχειρήσεις οι οποίες τηρούν βιβλία Α' ή Β' κατηγορίας: η αξιολόγηση του κριτηρίου της βιωσιμότητας γίνεται με βάση τα υποκριτήρια: μεταβολή πωλήσεων ή εσόδων

Κατά την περίοδο 2002-2003 και κερδοφορία κατά την περίοδο 2002. Τα στοιχεία που απαιτούνται για την εξέταση των δεικτών αυτών, λαμβάνονται από τα αποτελέσματα των επιχειρήσεων, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία (φορολογικές δηλώσεις - Ε3, εκκαθαριστικά ΦΠΑ).

Η εξέταση του κριτηρίου 3 καταλήγει σε βαθμολόγηση.

Κριτήριο 4: Βαθμολογούμενο: Συμβολή στην Απασχόληση.

Αφορά στην εξέταση του αριθμού των νέων θέσεων απασχόλησης που ο φορέας της «ένδυσης δεσμεύεται να δημιουργήσει σύμφωνα με την επενδυτική του πρόταση, σε συνάρτηση με το ποσό της δημόσιας επιχορήγησης με το οποίο πρόκειται να ενισχυθεί. Η εξέταση του κριτηρίου αυτού γίνεται για όλες τις επιχειρήσεις, ανεξαρτήτως κατηγορίας τηρουμένων βιβλίων και για τις επιχειρήσεις που βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας δεν υποχρεούνται στην τήρηση βιβλίων και στοιχείων και καταλήγει σε βαθμολόγηση.

Κριτήριο 5: Βαθμολογούμενο: Αρτιότητα και Πληρότητα επενδυτικής πρότασης.

Αφορά στην εξέταση και αξιολόγηση των ακόλουθων στοιχείων: προοπτικές της επένδυσης σε σχέση με τις συνθήκες της αγοράς, αρτιότητα και πληρότητα του σχεδιασμού της επενδυτικής πρότασης, εφικτότητα του χρονοδιαγράμματος και των προβλεπόμενων νέων θέσεων απασχόλησης, καινοτομικός χαρακτήρας της προτεινόμενης επένδυσης, συμβολή στην προστασία του περιβάλλοντος, συμβολή στην τοπική ανάπτυξη με την αξιοποίηση των τοπικών πόρων (πολιτισμικών, φυσικών και ανθρωπογενών). Η εξέταση του κριτηρίου αυτού γίνεται για όλες τις επιχειρήσεις, ανεξαρτήτως κατηγορίας τηρουμένων βιβλίων και για τις επιχειρήσεις που βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας δεν υποχρεούνται στην τήρηση βιβλίων και στοιχείων, και καταλήγει σε βαθμολόγηση.

Το σύνολο των στοιχείων που απαιτούνται για την εξέταση των παραπάνω κριτηρίων και υποκριτηρίων, λαμβάνονται από τα επίσημα στοιχεία των επιχειρήσεων (δηλαδή κατά περίπτωση: ισολογισμούς και ισοζύγια, φορολογικές δηλώσεις - Ε3, εκκαθαριστικά ΦΠΑ), καθώς και τα λοιπά στοιχεία που συνυποβάλλονται από τον φορέα της επένδυσης, σύμφωνα με τον κατάλογο των δικαιολογητικών (Παράρτημα 2). Μετά τη λήξη της προθεσμίας υποβολής των αιτήσεων και μέχρι το πέρας της διαδικασίας αξιολόγησης της πρότασης από τον αρμόδιο Φορέα Υποστήριξης, το τραπεζικό υποκατάστημα στο οποίο έχει υποβληθεί η επενδυτική πρόταση, μπορεί, εφόσον τούτο κρίνεται αναγκαίο, να ορίσει προθεσμία μέχρι πέντε(5) εργάσιμες ημέρες, προκειμένου να προσκομίσει ο φορέας επένδυσης τυχόν πρόσθετα στοιχεία ή διευκρινίσεις.

Αναλυτική περιγραφή της αξιολόγησης και του τρόπου βαθμολόγησης των κριτηρίων και υποκριτηρίων περιλαμβάνεται στο Παράρτημα 4 του παρόντος Οδηγού.

5.2 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΚΑΙ ΥΠΑΓΩΓΗΣ

Στάδιο1: Αξιολόγηση από τις Τράπεζες (φορείς υποστήριξης).

Οι Φορείς υποστήριξης προβαίνουν σε αξιολόγηση των υποβαλλομένων προτάσεων και συμπληρώνουν τυποποιημένα «Δελτία Αξιολόγησης» με τη βαθμολογία των επενδυτικών τάσεων. Τα υπογεγραμμένα «Δελτία Αξιολόγησης» διαβιβάζονται στις Διευθύνσεις Σχεδιασμού Ανάπτυξης (ΔΙ.Σ.Α.) των Περιφερειών. Επίσης διαβιβάζονται οι επενδυτικές προτάσεις που θεωρούνται μη παραδεκτές, με ειδική αναφορά στους λόγους του μη παραδεκτού κάθε πρότασης.

Στάδιο 2: Αξιολόγηση από τις Περιφερειακές Γνωμοδοτικές Επιτροπές ,

Οι Διευθύνσεις Σχεδιασμού και Ανάπτυξης των Περιφερειών εισηγούνται στις αρμόδιες κατά περιφέρεια Γνωμοδοτικές Επιτροπές του Άρθρου 8 παρ. 19 δ) του Ν 2601/1998 Περιφερειακές Γνωμοδοτικές Επιτροπές), οι οποίες προβαίνουν σε αξιολόγηση, βαθμολόγηση και καταρτίζουν Πίνακα Κατάταξης των προτάσεων κατά φθίνουσα σειρά βαθμολόγησης. Προκειμένου να περιληφθεί μία επενδυτική πρόταση στον Πίνακα Κατάταξης πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά οι εξής προϋποθέσεις:

- ❖ Ο φορέας της επένδυσης να πληρεί τις προϋποθέσεις συμμετοχής.
- ❖ Να έχει βαθμολογηθεί θετικά (ΝΑΙ) στα κριτήρια αξιολόγησης 1 και 2.
- ❖ Η επενδυτική πρόταση έχει λάβει τουλάχιστον δέκα πέντε (15) μονάδες, σε σύνολο πενήντα (50) μονάδων για το κριτήριο της βιωσιμότητας, στις περιπτώσεις όπου εφαρμόζεται το κριτήριο αυτό.
- ❖ Η επενδυτική πρόταση να έχει λάβει τουλάχιστον πενήντα (50) μονάδες, σε σύνολο εκατό (100) μονάδων για τα κριτήρια 3,4 και 5.

Κατά το τελικό στάδιο αξιολόγησης και βαθμολόγησης των επενδυτικών προτάσεων, η αρμόδια Περιφερειακή Γνωμοδοτική Επιτροπή προβαίνει στην κατάρτιση Πίνακα Κατάταξης των υπαγώγιμων επενδυτικών προτάσεων, σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο, κατά φθίνουσα σειρά βαθμολόγησης με βάση το συνολικό βαθμό που έλαβε κάθε επενδυτική πρόταση κατ' εφαρμογή των ανωτέρω κριτηρίων αξιολόγησης, για κάθε μέτρο Π.Ε.Π.

Επιπρόσθετα συντάσσονται Πίνακες: (i) με τις μη παραδεκτές προτάσεις και (ii) με τις μη υπαγώγιμες επενδυτικές προτάσεις.

Η εισήγηση για την υπαγωγή των επενδυτικών προτάσεων γίνεται με βάση τη σειρά κατάταξης τους στους οικείους Πίνακες και μέχρι την εξάντληση του προϋπολογισμού της δημόσιας επιχορήγησης, κατά Μέτρο, σύμφωνα με το παράρτημα 1 του παρόντος Οδηγού. Σε περίπτωση που κατά τη διαδικασία έγκρισης των επενδύσεων προκύπτει ότι το εναπομείναν ποσό της δημόσιας επιχορήγησης δεν επαρκεί για την κάλυψη όλων των τυχόν ισοβαθμισμένων επενδυτικών προτάσεων, απορρίπτονται όλες οι ισοβαθμισμένες επενδυτικές προτάσεις.

Στάδιο 3: Έκδοση και κοινοποίηση των Αποφάσεων των επενδύσεων.

Με βάση τη γνωμοδότηση της Περιφερειακής Γνωμοδοτικής Επιτροπής, η Δι.Σ.Α. συντάσσει τις αποφάσεις υπαγωγής, και τις υποβάλλει στο Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας για έγκριση -υπογραφή.

Οι αποφάσεις του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας για την υπαγωγή ή τη μη υπαγωγή των επενδυτικών προτάσεων κοινοποιούνται από την Περιφέρεια στους φορείς της επένδυσης με συστημένη επί αποδείξει επιστολή, καθώς και στον κατά περίπτωση φορέα υποστήριξης. Η διαδικασία αξιολόγησης και υπαγωγής των επενδύσεων που περιγραφικέ στο κεφάλαιο αυτό μπορούμε να την κατανοήσουμε από την παρακάτω ιεραρχία.

- ✚ **Υποψήφιος Επενδυτής**: Υποβολή “Έντυπου Υποβολής Πρότασης”.
- ✚ **Φορείς Υποστήριξης**: Έλεγχος πληρότητας και κριτηρίων συμμετοχής και 1^η φάση αξιολόγησης.
- ✚ **ΔΙ.Σ.Α.**: Διαβίβαση Δελτίων Αξιολόγησης – Εισήγηση.
- ✚ **Περιφερειακή Γνωμοδοτική Επιτροπή 2^η φάση Αξιολόγησης**
:Σύνταξη πρακτικών.
- ✚ **ΔΙ.Σ.Α.**: Σύνταξη αποφάσεων υπαγωγής
- ✚ **Γ.Γ. Περιφέρειας**: Έγκριση – Έκδοση αποφάσεων υπαγωγής
- ✚ **ΔΙ.Σ.Α.**: Ενημέρωση τραπεζών και επενδυτών

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ – ΕΛΕΓΧΟΙ ΚΑΙ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ - ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

6.1 ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ – ΕΛΕΓΧΟΙ ΚΑΙ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ – ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

1. Ο φορέας της επένδυσης από την ημερομηνία κοινοποίησης της απόφασης υπαγωγής οφείλει να αρχίσει την υλοποίηση της επένδυσης. Κάθε επένδυση που έχει εγκριθεί και πρόκειται να συγχρηματοδοτηθεί στο πλαίσιο των ΠΕΠ, πρέπει να ολοκληρωθεί εντός της προθεσμίας που ορίζεται στην απόφαση υπαγωγής και η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει τους δεκαοκτώ (18) μήνες, με την επιφύλαξη των επιχειρήσεων με εποχική λειτουργία όπου η προθεσμία ολοκλήρωσης της επένδυσης δεν μπορεί να υπερβαίνει τους είκοσι επτά(27) μήνες. Ως αφετηρία της προθεσμίας αυτής ορίζεται η ημερομηνία κοινοποίησης της απόφασης υπαγωγής στον δικαιούχο της ενίσχυσης. Σημειωτέον ότι ο ίδιος ο επενδυτής ορίζει το χρόνο ολοκλήρωσης της επένδυσης του, που αποτελεί και έναν από τους όρους της απόφασης υπαγωγής της επένδυσης.
2. Για την καταβολή της δημόσιας επιχορήγησης προς το φορέα της επένδυσης, απαιτείται η πιστοποίηση του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου αυτής καθώς και των υφισταμένων και των δημιουργουμένων κατά περίπτωση θέσεων απασχόλησης. Η πιστοποίηση του φυσικού αντικείμενου και της τεχνικής και οικονομικής προόδου των επενδύσεων γίνεται με δύο(2)τουλάχιστον επιτόπιους ελέγχους , εκτός τη περίπτωσης που ο φορέας της επένδυσης υποβάλλει μόνο αίτημα τελικού ελέγχου με την ολοκλήρωση της επένδυσης. Οι έλεγχοι διενεργούνται από τις τράπεζες πριν από την εκταμίευση των δόσεων της δημόσιας επιχορήγησης. Επίσης, δειγματοληπτικοί έλεγχοι διενεργούνται και από τη Διαχειριστική Αρχή του αντίστοιχου Π.Ε.Π. ή από άλλα αρμόδια όργανα του ελληνικού Δημοσίου ή και της Ευρωπαϊκής Ένωσης πριν και μετά την ολοκλήρωση της επένδυσης.

Για την πιστοποίηση της πορείας των έργων και των δαπανών οι τράπεζες, σε συνέχεια της , πραγματοποίησης των επιτόπιων ελέγχων, συντάσσουν τυποποιημένες εκθέσεις ελέγχου στις οποίες αποτυπώνουν τόσο τη φυσική όσο και την οικονομική πρόοδο των επενδύσεων καθώς και τα σχετικά με την τήρηση των όρων των αποφάσεων υπαγωγής. Με το τελικό έλεγχο πιστοποιείται η ολοκλήρωση της επένδυσης και η έναρξη της παραγωγικής της λειτουργίας, σύμφωνα με την απόφαση της υπαγωγής.

Κατά την τελική πιστοποίηση πέραν των ανωτέρω, θα πρέπει να πιστοποιείται ότι το έργο είναι λειτουργικό και αποδίδει το προγραμματισμένο αποτέλεσμα βάσει του οποίου αξιολογήθηκε και εγκρίθηκε η επένδυση και ότι έχουν τηρηθεί τα προβλεπόμενα σχετικά με τη δημιουργία των νέων θέσεων απασχόλησης, παράλληλα με τις υφιστάμενες κατά την υποβολή της αίτησης θέσεις απασχόλησης. Η καταβολή της δημόσιας επιχορήγησης γίνεται σε δύο φάσεις ως ακολούθως :

ΦΑΣΗ Α : Εφόσον ο επενδυτής έχει υλοποιήσει τουλάχιστον ποσοστό πενήντα τοις εκατό(50%) φυσικού αντικείμενου του εγκεκριμένου προϋπολογισμού της επένδυσης ζητά από την τράπεζα με την οποία συνεργάζεται τη σχετική πιστοποίηση. Επισημαίνεται ότι το αίτημα επενδυτή για την καταβολή της πρώτης δόσης μπορεί να υποβληθεί έως τρεις μήνες πριν λήξη της αρχικής προθεσμίας ολοκλήρωσης της επένδυσης. Σε περίπτωση που τέτοια αίτηση δεν υποβληθεί το σύνολο της δημόσιας επιχορήγησης δύναται να καταβληθεί σε μία .τελική δόση, μόνο μετά από τελικό, με τον οποίο πιστοποιείται η ολοκλήρωση της επένδυσης η τήρηση των όρων της απόφασης υπαγωγής.

Μετά την πραγματοποίηση του επιτοκίου ελέγχου που πρέπει να γίνεται εντός μηνός από την υποβολή της σχετικής αίτησης από την επιχείρηση, η τράπεζα συντάσσει έκθεση πιστοποίησης φυσικού και οικονομικού αντικείμενου, όπου πιστοποιείται και η τήρηση των όρων της εγκριτικής απόφασης.Εφόσον σύμφωνα με την κατά τα παραπάνω έκθεση ελέγχου ο επενδυτής :

- α) έχει υλοποιήσει φυσικό αντικείμενο κι έχει εξοφλήσει δαπάνες που ανέρχονται σε ποσό η μεγαλύτερο του 50% του εγκεκριμένου προϋπολογισμού της επένδυσης.

β) έχει καταβάλλει ποσοστό 50% της ίδιας συμμετοχής, η τράπεζα οφείλει να καταβάλλει εντός πέντε(5) εργάσιμων ημερών το πενήντα τοις εκατό (50%) της εγκεκριμένης επιχορήγησης.

Για την εκταμίευση της δημόσιας επιχορήγησης ο επενδυτής προσκομίζει :

α) Πρόσφατη βεβαίωση Πρωτοδικείου της έδρας της εταιρείας περί μη πτωχεύσεως ή μη θέσης αυτής σε εκκαθάριση.

β) Βεβαίωση της αρμόδιας υπηρεσίας περί μη περαιτέρω τροποποιήσεως του καταστατικού της εταιρείας (σε σχέση με τα προσκομισθέντα κατά την υποβολή της πρότασης αντίστοιχα δικαιολογητικά).

γ) Υπεύθυνη δήλωση του νόμιμου εκπροσώπου της εταιρείας ότι η δημόσια επιχορήγηση δεν έχει εκχωρηθεί και πρόσφατο πρακτικό του αρμόδιου οργάνου της εταιρείας / ατομικής (επιχείρησης για τον ορισμό εκπροσώπου για την είσπραξη της δημόσιας επιχορήγησης ή τον εφόσον η δημόσια επιχορήγηση έχει εκχωρηθεί) σύμβαση εκχώρησης και εξουσιοδότηση του πιστωτικού ιδρύματος για την είσπραξη της δημόσιας επιχορήγησης.

δ) Φορολογική ενημερότητα εις διπλούν.

ε) Βεβαίωση του ΙΚΑ περί μη οφειλής, εις διπλούν.

ΦΑΣΗ Β: Ο επενδυτής ολοκληρώνει το επενδυτικό του σχέδιο και ζητά από την τράπεζα με οποία συνεργάζεται την πιστοποίηση της ολοκλήρωσης του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου της επένδυσης του και την πιστοποίηση της έναρξης της παραγωγικής λειτουργίας της επένδυσης του. Η τράπεζα, το αργότερο εντός δύο μηνών από την υποβολή της σχετικής αίτησης από το φορέα της επένδυσης, διενεργεί επιτόπιο έλεγχο και συντάσσει τελική έκθεση με την οποία πιστοποιείται η ολοκλήρωση του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου, η εξόφληση του συνόλου των αντίστοιχων δαπανών, η καταβολή του συνόλου της ίδιας συμμετοχής, η έναρξη όλων των κατά περίπτωση απαιτούμενων γενικών και ειδικών αδειών ή /και δικαιολογητικών, που αφορούν την πραγματοποίηση της επένδυσης και την νόμιμη λειτουργία της επιχείρησης, η ύπαρξη των προβλεπόμενων από την εγκριτική

απόφαση θέσεων απασχόλησης και γενικότερα η τήρηση των όρων της εγκριτικής απόφασης.

Ακολούθως η τράπεζα υποβάλλει στην ΔΙ.Σ.Α. την τελική της έκθεση ελέγχου, εντός μηνός από τη διενέργεια του, με σχετική εισήγηση για την ολοκλήρωση της επένδυσης και την καταβολή της τελευταίας δόσης της επιχορήγησης. Η ΔΙ.Σ.Α. εισηγείται στον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας την έκδοση της απόφασης ολοκλήρωσης όπου ορίζεται και το τελικό καταβλητέο ποσό. Η απόφαση ολοκλήρωσης κοινοποιείται στην επιχείρηση και την τράπεζα. Η τράπεζα καταβάλλει την τελευταία δόση της επιχορήγησης, εντός πέντε (5) εργασίμων ημερών από την κοινοποίηση της απόφασης ολοκλήρωσης της επένδυσης, αφού ο επενδυτής υποβάλλει τα προαναφερθέντα και κατά τη Φάση Α δικαιολογητικά. Επισημαίνεται ότι οι φορείς υποστήριξης υποχρεούνται να διενεργήσουν έλεγχο και χωρίς να προηγηθεί υποβολή σχετικής αίτησης του φορέα της επένδυσης, σε περίπτωση που παρέλθει ένας μήνας από την ημερομηνία ολοκλήρωσης της επένδυσης, όπως αυτή προβλέπεται στην απόφαση υπαγωγής.

3. Όπως ήδη αναφέρθηκε, για την κάλυψη της χρηματοδότησης των εγκεκριμένων επενδύσεων, οι επενδυτές χρησιμοποιούν την ίδια συμμετοχή τους, τη δημόσια επιχορήγηση και πιθανά, τραπεζικό δάνειο. Ο επενδυτής κατά την υποβολή της πρότασης του έχει τεκμηριώσει τη δυνατότητα κάλυψης της ίδιας του συμμετοχής για ποσό μεγαλύτερο ή ίσο του 30% του προϋπολογισμού της επένδυσης. Μετά την έγκριση της προτεινόμενης επένδυσης, ο επενδυτής καταβάλλει κατά την υλοποίηση της την ίδια του συμμετοχή που αντιστοιχεί σε ποσοστό τουλάχιστον 30% του εγκεκριμένου προϋπολογισμού της επένδυσης.

➤ **ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ :**

Έστω ότι ένας υποψήφιος επενδυτής υποβάλλει επενδυτική πρόταση με προϋπολογισμό 150000 €. Στα δικαιολογητικά που θα προσκομίσει θα πρέπει να τεκμηριώνεται ότι η ίδια συμμετοχή που διαθέτει αποκλειστικά για την πραγματοποίηση της προτεινόμενης επένδυσης ανέρχεται σε 45000€. Ας υποθέσουμε ότι μετά την εφαρμογή της διαδικασίας αξιολόγησης, η επενδυτική του πρόταση εγκρίνεται αλλά με προϋπολογισμό 120000 € αντί 150000 € που ήταν ο προτεινόμενος. Για την πραγματοποίηση της εγκεκριμένης επένδυσης, ο επενδυτής πρέπει να καταβάλλει ως ίδια συμμετοχή $120.000 \text{ €} \times 30\% = 36.000 \text{ €}$

Το ποσοστό της ίδιας συμμετοχής δεν μπορεί να μειωθεί κατά τη διάρκεια πραγματοποίησης της επένδυσης και ελέγχεται κατά τη διαδικασία ελέγχου που προηγείται της καταβολής της δημόσιας επιχορήγησης. Δηλαδή η καταβολή της ίδιας συμμετοχής του επενδυτή αποτελεί -μεταξύ άλλων -υποχρεωτικό όρο για την αντίστοιχη είσπραξη της δημόσιας επιχορήγησης από αυτόν. Η καταβολή της ίδιας συμμετοχής ελέγχεται απολογιστικά με την εξόφληση των σχετικών παραστατικών των επιλέξιμων δαπανών που έχουν ορισθεί στην απόφαση υπαγωγής. Η διαχείριση των παραστατικών αυτών πρέπει να είναι σύμφωνη με τα οριζόμενα στον Κ.Β.Σ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

7.1 ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Όπως έχει ήδη ανακοινωθεί, μετά τη λήξη του Β' ΚΠΣ που υλοποιείται, ήτοι μετά το 1999, θα υπάρξει για την υποβοήθηση της ανάπτυξης της Ελληνικής Οικονομίας και Γ' ΚΠΣ που θα καλύπτει την περίοδο 2000 - 2006.

Το Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης 2000 - 2006 (ΣΠΑ), που αποτελεί την βάση για τον σχεδιασμό και την έγκριση του Γ' ΚΠΣ βρίσκεται την περίοδο αυτή υπό διαμόρφωση, για τον προσδιορισμό των προγραμμάτων που θα περιλαμβάνει καθώς και του ύψους του προϋπολογισμού κάθε προγράμματος.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι πόροι που διατέθηκαν από το Α' ΚΠΣ και αυτοί που διατίθενται το ισχύον Β' ΚΠΣ στον τουριστικό τομέα βρίσκονται σε πλήρη δυσαναλογία σε βάρος του και εκτιμώντας τη σημασία του τομέα και την συμβολή του στην οικονομική ανάπτυξη χώρας, ο ΣΕΤΕ κρίνει αναγκαίο να επισημάνει ότι το υπό διαμόρφωση νέο ΚΠΣ αποτελεί μια τελευταία ευκαιρία για την ανάπτυξη του ελληνικού τουρισμού, η οποία δεν πρέπει να χαι χαμένη με σκοπό :

1. Να τονίσει την αναγκαιότητα να διατεθούν στον τουριστικό τομέα νέα κονδύλια, το ύψος των οποίων να βρίσκεται σε αντιστοιχία με την σπουδαιότητα του τομέα και με τις υφιστάμενες μεγάλες ανάγκες του.
2. Να προτείνει την κατά την άποψη του σωστή διάρθρωση ενός επιχειρησιακού προγράμματος για τον τουρισμό, ώστε τα διαθέσιμα κονδύλια να κατανεμηθούν και να χρησιμοποιηθούν αποτελεσματικά στην ανάπτυξη του τουριστικού τομέα.
3. Να τονίσει την αναγκαιότητα έγκαιρης κατάρτισης του προγράμματος για τον τουρισμό, ώστε να μην υπάρξει και πάλι καθυστέρηση στην έγκριση του με αποτέλεσμα την καθυστέρηση στην έναρξη υλοποίησής του.

4. Να τονίσει την αναγκαιότητα έγκαιρης μεθόδευσης της διαδικασίας υλοποίησης του προγράμματος για τον τουρισμό, ώστε να μην παρατηρηθούν και πάλι οι γνωστές γραφειοκρατικές δυσχέρειες στην ένταξη των επί μέρους έργων κάθε μέτρου, με αποτέλεσμα την περιορισμένη απορρόφηση των εγκεκριμένων κονδυλίων.

7.2 ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΟΡΟΙ ΤΩΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΠΛΑΙΣΙΩΝ ΣΤΗΡΙΞΗΣ

Από όλα τα προαναφερθέντα προκύπτει η μεγάλη σπουδαιότητα του τουριστικού τομέα και η σημαντική θέση που κατέχει μεταξύ των παραγωγικών κλάδων της Εθνικής Οικονομίας. Συγχρόνως όμως, θα πρέπει να τονιστεί ότι παρά την σημαντική ανάπτυξη του, ο τομέας εξακολουθεί τα τελευταία χρόνια να υστερεί από πλευράς υποδομής, ανταγωνιστικότητας, ισόρροπης ανάπτυξης, γενικής ποιοτικής στάθμης των προσφερομένων υπηρεσιών και ειδικευμένου προσωπικού και ως εκ τούτου οι ανάγκες για την στήριξη του ήταν και είναι μεγάλες.

Πράγματι, τα ποσά τα οποία διατέθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ελληνικό Κράτος (δημόσια δαπάνη) από το Α' ΚΠΣ, καθώς και τα αντίστοιχα ποσά που διατίθενται από το Β' ΚΠΣ, είναι ελάχιστα σε σύγκριση με το σύνολο των πόρων των ΚΠΣ καθώς και με τα ποσά που διατίθενται σε άλλους τομείς.

Επί πλέον, για το Β' ΚΠΣ, τα ποσά τα οποία έχουν προβλεφθεί να διατεθούν με το υποπρόγραμμα για τον Τουρισμό, σημειώνουν πολύ χαμηλούς δείκτες απορρόφησης, σε βαθμό που να πιθανολογείται ότι και τα σχετικά περιορισμένα αυτά ποσά, ίσως να μη καταστεί τελικά δυνατό να διατεθούν.

Στα επόμενα κεφάλαια αναλύονται το Α' και Β' Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης με ειδικότερη αναφορά στα προγράμματα, μέτρα και πόρους για τον τουριστικό τομέα, ώστε να καταστεί σαφές το μέγεθος της στήριξης του τομέα, να προκύψουν οι συγκεκριμένες αδυναμίες κατά την υλοποίηση των εν λόγω Κοινοτικών Πλαισίων και να αντληθούν τα απαραίτητα συμπεράσματα τα οποία θα αποτελέσουν την εμπειρία για το σωστό σχεδιασμό του υπό διαμόρφωση Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8 ΤΟ Α ΚΠΣ' ΚΑΙ Ο ΤΟΜΕΑΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

8.1 ΓΕΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ Α ΚΠΣ

Το Α Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης για την Ελλάδα για την περίοδο 1989 - 1993, εγκρίθηκε με απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στις 30 Μαρτίου 1990.

Η εγκριτική απόφαση του Α' ΚΠΣ καθόριζε άξονες προτεραιότητας με στόχους :

- ✓ την εκτέλεση βασικών έργων υποδομής.
- ✓ την ανάπτυξη του πρωτογενούς τομέα και ιδιαίτερα της γεωργίας.
- ✓ την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων.
- ✓ την ισόρροπη ανάπτυξη του τουρισμού.
- ✓ την αξιοποίηση των ανθρώπινων πόρων.

Το Α' ΚΠΣ περιλάμβανε ένα Εθνικό Σκέλος το οποίο κάλυπτε τις παρεμβάσεις σε εθνικό επίπεδο και ένα Περιφερειακό Σκέλος το οποίο κάλυπτε τις παρεμβάσεις σε επίπεδο των 13 Περιφερειών της Χώρας. Στο Περιφερειακό Σκέλος του ΚΠΣ εντάχθηκαν και τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα τα οποία είχαν ξεκινήσει από το 1985.

Εκτός από τις ενέργειες κατά τα παραπάνω που εντάσσονται στον στόχο υπ' αριθ. 1 των Διαρθρωτικών Ταμείων της ΕΕ (προώθηση της ανάπτυξης και της διαρθρωτικής προσαρμογής των περιφερειών με αναπτυξιακή καθυστέρηση), το Ελληνικό ΚΠΣ περιλάμβανε και ενέργειες που εντάσσονται στους στόχους 3 και 4 (καταπολέμηση της μακροχρόνιας ανεργίας και διευκόλυνση της επαγγελματικής ένταξης των νέων) στον στόχο 5α (επιτάχυνση της προσαρμογής των αγροτικών διαρθρώσεων, ενίσχυση των διαρθρώσεων μεταποίησης αγροτικών και αλιευτικών προϊόντων, ενίσχυση του γεωργικού εισοδήματος).

Το συνολικό ποσό της δημόσιας δαπάνης (Κοινοτικές Επιχορηγήσεις και δαπάνες του Ελληνικού Κρατικού Προϋπολογισμού) του Α' ΚΠΣ ανήλθε στο ισόποσο των 13 δισεκατ. *ECU*.

Στον Πίνακα 5 που ακολουθεί, παρουσιάζονται συγκεντρωτικά τα προγράμματα και οι ενέργειες που είχαν περιληφθεί στο Α' ΚΠΣ κατά κατηγορίες με τα αντίστοιχα διαθέσιμα ποσά.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5 : Α ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ				
Συνολική Δημόσια Δαπάνη σε χιλ. ECU				
	ΠΟΣΑ ΑΡΧΙΚΟΥ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ 1990		ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΑ ΠΟΣΑ 1994	
	000 ECU	%	000 ECU	%
ΣΤΟΧΟΣ 1 – ΕΘΝΙΚΟ ΣΚΕΛΟΣ				
ΑΞΟΝΑΣ 1: ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΒΑΣΙΚΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ	4.070.540	62,7	3.163.658	58,1
ΑΞΟΝΑΣ 2: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ	656.300	10,1	619.250	11,4
ΑΞΟΝΑΣ 3: ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓ/ΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧ/ΧΕΩΝ	772.983	11,9	411.785	7,6
ΑΞΟΝΑΣ 4 : ΙΣΟΡΡΟΠΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	135.916	2,1	86.467	1,6
ΑΞΟΝΑΣ 5: ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡ. ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ	815.988	12,6	1.118.218	20,5
ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ	38.000	0,6	42.724	0,8
ΣΥΝΟΛΟ ΣΤΟΧΟΥ 1 – ΕΘΝΙΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	6.489.727	100,00	5.442.102	100,00

ΠΙΝΑΚΑΣ 5 α : Α ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ (συνέχεια)				
Συνολική Δημόσια Δαπάνη σε χιλ. ECU				
	ΠΟΣΑ ΕΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥ 1990	ΑΡΧΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ	ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΑ 1994	ΠΟΣΑ
ΣΤΟΧΟΣ 1– ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ				
ΔΕΚΑΤΡΙΑ ΠΕΠ	2.380.512		2.980.227	
Ανατ. Μακεδονία – Θρακη	324.401		420.004	
Κεντρική Μακεδονία	347.122		427.998	
Δυτική Μακεδονία	105.228		145.416	
Ήπειρος	124.402		158.963	
Θεσσαλία	201.099		255.204	
Ιόνια νησιά	87.463		103.838	
Δυτική Ελλάδα	134.770		148.609	
Στερεά Ελλάδα	183.399		262.772	
Αττική	399.164		469.824	
Πελοπόννησος	136.714		144.113	
Βόρειο Αιγαίο	90.558		127.324	
Νότιο Αιγαίο	90.232		122.959	
Κρήτη	155.960		193.203	
ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ Μ.Ο.Π.	1.777.231		2.280.822	
ΛΟΙΠΑ ΕΡΓΑ	341.737		293.192	
ΣΥΝΟΛΟ ΣΤΟΧΟΥ 1 – ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ	4.499.480		5.554.241	
ΣΥΝΟΛΟ ΣΤΟΧΩΝ 3 - 4	969.230		1.031.473	
ΣΤΟΧΟΣ 5	1.037.000		1.076.531	
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΚΠΣ	12.995.437		13.104.347	

ΠΙΝΑΚΑΣ 5 Β : Α ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ- Ανακεφαλαιωτικός πίνακας

	ΑΡΧΙΚΑ ΠΟΣΑ 1990		ΑΝΑΘΕΩΡΗΜΕΝΑ ΠΟΣΑ 1994	
	000 ECU	%	000 ECU	%
Στόχος 1 – Εθνικό Σκέλος	6.489.727	49,9	5.442.102	41,5
Στόχος 1 – Περιφερ.Σκέλος	4.499.480	34,6	5.554.241	42,4

ΣΥΝ. ΣΤΟΧΟΥ 1	10.989.207	84,5	10.996.343	83,9
Στόχοι 3 και 4	969.230	7,5	1.031.473	7,9
Στόχος 5 ^α	1.037.000	8,0	1.076.531	8,2
ΓΕΝΙΚΟΣΥΝΟΛΟ	12.995.437	100,00	13.104.347	100,00

ΠΗΓΗ: Από την ιστοσελίδα της ευρωπαϊκής ένωσης www.europa.eu

Όπως προκύπτει από τους παραπάνω πίνακες, η συνολική δημόσια δαπάνη του Α' ΚΠΣ κατανέμεται, μετά την αναθεώρηση, σε ίδια περίπου ποσά στο Εθνικό Σκέλος και στο Περιφερειακό Σκέλος (σε ποσοστά 41,5% και 42,4% αντίστοιχα), ενώ συνολικά ποσά περί το 1 δις ECU κατανέμεται για καθεμία από τις κατηγορίες των προγραμμάτων για κατάρτιση και για τις αγροτικές διαρθρώσεις.

Στο Εθνικό Σκέλος του Α' ΚΠΣ, το μεγάλο βάρος δόθηκε στην βελτίωση των βασικών οικονομικών υποδομών (μεγάλοι οδικοί άξονες, σιδηρόδρομοι, μετρό Αθηνών, αεροδρόμια, τηλεπικοινωνίες, ενέργεια κλπ.) με ποσό περί τα 3,2 δις ECU ή 58,1% του Υ συνόλου, με δεύτερο άξονα, από πλευράς διαθέσεως πόρων, τον άξονα αξιοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού με ποσό περί το 1,1 δις ECU ή 20,5% του συνόλου του Εθνικού Σκέλους.

Είναι αξιοσημείωτο ότι **ο τουριστικός τομέας**, παρά την αρχική έγκριση των 135,9 εκ. ECU (2,1% του συνόλου του Εθνικού Σκέλους) περιορίστηκε τελικά στο ποσό των **86,5 εκ. ECU** ήτοι μόλις στο 1,6% του συνόλου του **Εθνικού Σκέλους**.

Το ποσό αυτό είναι προφανές ότι είναι πολύ μικρό όχι μόνο ως απόλυτο μέγεθος, αλλά και σε σύγκριση με τα ποσά που δόθηκαν σε άλλους τομείς δραστηριότητας της Ελληνικής Οικονομίας.

Πράγματι, στον **πρωτογενή** τομέα κατανεμήθηκε ποσό περί τα 619 εκ. ECU ή 11,4% του συνόλου του Εθνικού Σκέλους. Αν στο ποσό αυτό προστεθεί και το ποσό για την επιτάχυνση των αγροτικών διαρθρώσεων (στόχος 5α), τότε προκύπτει ένα **σύνολο από 1,7 δις ECU**, το δε **ποσοστό** επί του συνόλου αυξάνεται στο 26%.

Επίσης, τα ποσά του άξονα 3 (αύξηση ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων), που αφορούν κυρίως **στον τομέα της βιομηχανίας** ανήλθαν σε **412 εκ. ECU** ή σε **ποσοστό 7,6% του** συνόλου του Εθνικού Σκέλους.

Βέβαια, στους διάφορους κλάδους δραστηριότητας δόθηκαν και άλλα ποσά, στο πλαίσιο του άξονα 5 για την αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού. Πλην όμως τα ποσά αυτά διοχετεύθηκαν στην επαγγελματική κατάρτιση και επιμόρφωση του προσωπικού τους και δεν αφορούσαν στην πραγματοποίηση επενδύσεων.

Είναι επίσης αξιοσημείωτο ότι παρά τον τίτλο που δόθηκε στον άξονα για τον τουρισμό (ισόρροπη ανάπτυξη του τουρισμού), ο οποίος παραπέμπει σε γενικότερη ανάπτυξη του τουριστικού τομέα, τα ποσά του προγράμματος διατέθηκαν σχεδόν αποκλειστικά μόνο για επενδύσεις ιδιωτικών επιχειρήσεων στο πλαίσιο του αναπτυξιακού Νόμου, και για επιμόρφωση του προσωπικού όπως αναφέρεται στη συνέχεια.

8.2 ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΤΟΥ Α' ΚΠΣ

Το Πολυταμειακό Λειτουργικό Πρόγραμμα για την Ισόρροπη Ανάπτυξη του Τουρισμού, υποβλήθηκε στην Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στις 2 Ιουλίου 1991 και εγκρίθηκε την 30η Ιουλίου 1992 στο Πλαίσιο του Άξονα 4 του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης για την Ελλάδα, ήτοι μετά από σχεδόν 2,5 χρόνια από την γενική έγκριση του ΚΠΣ. Ο συνολικός εγκεκριμένος προϋπολογισμός ανερχόταν σε 222,2 εκ. ECU (σταθερές τιμές 1992) και η κατανομή του είχε ως εξής:

	<u>000 ECU</u>	<u>%</u>	<u>%</u>
Κοινοτική συμμετοχή-	71.067	32.0	75,7
(ΕΤΠΑ)	(34.695)	(15,6)	(36,9)
(ΕΚΤ)	(36.372)	(16,4)	(38,8)
Εθνική Δημόσια συμμετοχή	<u>22.854</u>	<u>10,3</u>	<u>24,3</u>
Σύνολο Δημόσιας συμμετοχής	93.921	42,3	100,00
Ιδιωτική συμμετοχή	<u>128.331</u>	<u>57,7</u>	
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	222.252	100,0	

Όπως προκύπτει από τα παραπάνω στοιχεία, η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα στο πρόγραμμα ήταν σημαντική (57,7% του συνόλου), στη δε Δημόσια δαπάνη, ποσά που αντιπροσωπεύουν το 75,7% προέρχονταν από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Κοινότητας. Οι στόχοι του προγράμματος που είχαν τεθεί ήταν φιλόδοξοι και ήταν κυρίως οι εξής:

1. Αποθάρρυνση της υπερβολικής συγκέντρωσης τουριστικών μονάδων σε κορεσμένες περιοχές και ενθάρρυνση των τουριστικών επενδύσεων σε περιοχές που δεν έχουν αξιοποιήσει τους τουριστικούς τους πόρους.

2. Ενθάρρυνση της δημιουργίας μεγάλων μονάδων υψηλής κατηγορίας και αποθάρρυνση των μικρών και χαμηλής κατηγορίας, εκτός ορισμένων εξαιρέσεων όταν αυτές είναι δικαιολογημένες.
3. Ενθάρρυνση της κατασκευής βασικών τουριστικών υποδομών και εγκαταστάσεων.

Το Λειτουργικό Πρόγραμμα περιλάμβανε συνολικά δύο Υποπρογράμματα και 9 μέτρα. Αναλυτικά η διάρθρωση του ήταν η εξής :

1. Υποπρόγραμμα I : "Παροχή ενισχύσεων προς τις τουριστικές επιχειρήσεις και προώθηση του τουρισμού" (Χρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης - ΕΤΠΑ).

❖ **Μέτρο 1 :** «Καθεστώς ενίσχυσης τουριστικών επιχειρήσεων»

- Μέτρο 1.1 : «Παραγωγικές επενδύσεις τουριστικού τομέα».
- Μέτρο 1.2 : «Τουριστική υποδομή – Δημόσιοι φορείς».
- Μέτρο 1.3 : «Τουριστική υποδομή – Ιδιωτικοί φορείς».

❖ **Μέτρο 2 :** "Ερευνα Αγοράς" (για αλλοδαπούς τουρίστες).

❖ **Μέτρο 3 :** " Παροχή συμβουλών σε τουριστικές επιχειρήσεις" (Δημιουργία τράπεζας πληροφοριών στον ΕΟΤ).

❖ **Μέτρο 4 :** " Δημιουργία ελαφράς υποδομής (Μονοπάτια)".

❖ **Μέτρο 5 :** "Εφαρμογή" (Προστέθηκε τον Φεβρουάριο 1993) (Τεχνική βοήθεια για την εφαρμογή / υλοποίηση του Υποπρογράμματος).

2. Υποπρόγραμμα II : "Επαγγελματική Κατάρτιση" (Χρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο - ΕΚΤ).

❖ **Μέτρο 1 :** "Κατάρτιση εργαζομένων σε ιδιωτικές ξενοδοχειακές μονάδες που έχουν κάνει επενδύσεις".

❖ **Μέτρο 2 :** " Κατάρτιση εργαζομένων σε μονάδες του ευρύτερου ιδιωτικού τουριστικού τομέα που έχουν κάνει επενδύσεις".

❖ **Μέτρο 3 :** " Κατάρτιση εργαζομένων των τουριστικών επιχειρήσεων του Δημόσιου τομέα".

❖ **Μέτρο 4 :** "Τεχνική βοήθεια - Εφαρμογή του Προγράμματος" (Κυρίως κατάρτιση του Προσωπικού του ΕΟΤ και αναβάθμιση των Τουριστικών σχολών).

Από τις Επιτροπές Παρακολούθησης του ΚΠΣ (16.7.93 και 7.12.93) καταργήθηκε το μέτρο 1.3 του Υποπρογράμματος I και έγιναν κάποιες αναπροσαρμογές των δαπανών και το Πρόγραμμα διαμορφώθηκε στο σύνολο του σε 205,6 εκ. ECU με σύνολο δημόσιας δαπάνης 87,3 εκ. ECU και ιδιωτικής συμμετοχής 118,3 εκ. ECU.

Για την υλοποίηση των παραπάνω Υποπρογραμμάτων και μέτρων, υπεύθυνοι φορείς Εφαρμογής (Διαχείρισης) του Προγράμματος, ήταν οι Υπηρεσίες ή Οργανισμοί του Δημόσιου τομέα και συγκεκριμένα για το μέτρο 1 του Υποπρογράμματος I, το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, για δε τα υπόλοιπα μέτρα του ίδιου Υποπρογράμματος, ο ΕΟΤ. Για τα μέτρα 1 και 2 του Υποπρογράμματος II, υπεύθυνος φορέας εφαρμογής ήταν ο ΟΑΕΔ, για δε τα υπόλοιπα μέτρα του Υποπρογράμματος, το Υπουργείο Εργασίας.

Από τις παραπάνω αναλύσεις προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα :

1. Το Πρόγραμμα περιελάμβανε κατά μεγάλο ποσοστό (46% της Δημόσιας Δαπάνης και **34,4%** του συνολικού κόστους του Προγράμματος) ενέργειες **επιμόρφωσης και επαγγελματικής κατάρτισης** του προσωπικού του Τουριστικού τομέα.
2. Το υπόλοιπο τμήμα του Προγράμματος (ήτοι το Υποπρόγραμμα I, με ποσοστά 54% της Δημόσιας δαπάνης και 65,6 του συνολικού κόστους του Προγράμματος) περιελάμβανε σχεδόν στο σύνολο του (95,8%, της Δημόσιας δαπάνης και **98,5%** του συνολικού κόστους του Υποπρογράμματος) **ενίσχυση των παραγωγικών επενδύσεων** του τουριστικού τομέα του αναπτυξιακού Νόμου 1892/90.
3. Το πρόγραμμα περιελάμβανε υψηλή συμμετοχή πόρων του ιδιωτικού τομέα (συμμετοχή των επιχειρήσεων) κατά μέσο ποσοστό 66 - 70% για το μέτρο ενίσχυσης των παραγωγικών επενδύσεων και κατά μέσο ποσοστό 43,2% για τις ενέργειες επιμόρφωσης και επαγγελματικής κατάρτισης του Υποπρογράμματος II

Τα άμεσα μετρήσιμα αποτελέσματα του Προγράμματος απορρέουν από ορισμένα μέτρα και συγκεκριμένα από το Μέτρο 1.1 "Παραγωγικές επενδύσεις τουριστικού τομέα (Ν. 1892/90)" του *Υποπρογράμματος I*, το οποίο περιελάμβανε **194 επενδυτικά τουριστικά σχέδια** συνολικού ύψους περί τα **133 εκ. ECU** (ήτοι περί τα **39,4 δις Δραχμές**).

Με τα συγκεκριμένα επενδυτικά σχέδια αυξάνεται το συνολικό δυναμικό των τουριστικών κλινών κατά 16.987 κλίνες, ήτοι κατά 3,4% και παράλληλα επέρχεται άμεση αύξηση της τουριστικής απασχόλησης κατά 3.100 νέες θέσεις εργασίας, ήτοι κατά περίπου 1% της συνολικής τουριστικής απασχόλησης της χώρας.

Επίσης, το *Υποπρόγραμμα II* είχε σαν άμεσο αποτέλεσμα την κατάρτιση περίπου 15.000 εργαζομένων στον ιδιωτικό τουριστικό τομέα και περίπου 1.500 εργαζομένων στις δημόσιες Τουριστικές επιχειρήσεις και τον ΕΟΤ.

8.3 ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΤΟΥ Α' ΚΠΣ

Εκτός από το Πρόγραμμα του Εθνικού Σκέλους του Α' ΚΠΣ (Άξονας 4) που αφορά άμεσα στον Τουρισμό, σε ορισμένα από τα 13 Επιχειρησιακά Προγράμματα του Περιφερειακού Σκέλους του Α' ΚΠΣ καθώς και στα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα υπήρχαν ενέργειες για την στήριξη και ανάπτυξη του τουριστικού τομέα, οι οποίες αφορούν κυρίως σε έργα τουριστικής υποδομής.

Εκτός από ορισμένες συγκεκριμένες ενέργειες, στο σύνολο των παραπάνω προγραμμάτων δεν είναι ευχερής η εξατομίκευση των ενεργειών κατά τομέα της Οικονομίας, ώστε να προκύψει το ακριβές ποσοστό στήριξης του τουριστικού τομέα, έναντι των άλλων τομέων της Οικονομίας.

Στον απολογισμό του Α' ΚΠΣ τον οποίο έχει κάνει το ΥΠΕΘΟ και ο οποίος περιλαμβάνεται στο επίσημο κείμενο και έγκριση του Β' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης, έχει γίνει μια κατανομή του συνολικού κόστους του ΚΠΣ κατά τομείς. Η κατανομή αυτή εμφανίζεται στον Πίνακα 7.

Πίνακας 7 : ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΤΟΥ Α' ΚΠΣ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΙΣ (Τιμές 1993)

Τομείς	Ποσά σε εκ. ECU	Κατανομή %
A. Βασικές υποδομές	5590	40,3
1. Μεταφορές (περιλαμβανομένων των μετρό)	2.740	20
2. Επικοινωνίες (συν απόθεμα)	1.015	7,3
3. Περιβάλλον	915	6,5
4. Υγεία και κοινωνική πρόνοια	185	1,3
5. Ενέργεια	35	5,2
B Ανθρώπινο δυναμικό	2.880	20,7
1. Αρχική εκπαίδευση και κατάρτιση		
2. Επαγγελματική κατάρτιση - Απασχόληση - αταπολέμηση αποκλεισμού	2880	20,7
3. Δημόσια διοίκηση		
Γ. Παραγωγικό περιβάλλον	4.525	32,5
1. Γεωργία και αγροτική ανάπτυξη	2.580	18,5
2. Βιομηχανία και υπηρεσίες	1.125	8
3. Έρευνα και τεχνολογία	270	2
4. Τουρισμός και πολιτισμός	550	4
Δ. Τεχνική βοήθεια	43	0,3

Ε. Διάφορα	877	6.2
Γενικό σύνολο	13..915	100

Πηγή : ΥΠΕΘΟ

Όπως προκύπτει από τον παραπάνω πίνακα, ο τομέας του Τουρισμού, μαζί με τον τομέα του Πολιτισμού επωφελήθηκαν από μόλις το 4% των συνολικών δημοσίων δαπανών που διατέθηκαν στο σύνολο του Α' ΚΠΣ, έναντι 18,5% του αγροτικού τομέα και 8% του τομέα της Βιομηχανίας και λοιπών υπηρεσιών.

Τέλος θα πρέπει να σημειωθεί ότι στον τομέα των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών και των λοιπών Κοινοτικών Προγραμμάτων, ο τουριστικός τομέας έχει τύχει μικρής μόνο άμεσης υποστήριξης. Από τις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες, πολλές αφορούσαν έμμεσα και **την** ανάπτυξη του τουριστικού τομέα (ENVIREG, INTERREG, LEADER), δεν υπήρξε όμως άμεση ειδική πρωτοβουλία για τον τουρισμό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9 ΤΟ Β' ΚΠΣ ΚΑΙ Ο ΤΟΜΕΑΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

9.1 ΓΕΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ Β' ΚΠΣ 1994 - 1999

Το Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΣΠΑ) με βάση το οποίο καταρτίστηκε το Β' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης για την Ελλάδα υποβλήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην αρχική του μορφή στις 10 Σεπτεμβρίου 1993. Το Σχέδιο αυτό μετά από τροποποίηση υποβλήθηκε στην τελική του μορφή στις 14 Μαρτίου 1994, το δε Β' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 13 Ιουλίου 1994.

Οι άξονες προτεραιότητας που καθορίζονται με την εγκριτική απόφαση του Β' ΚΠΣ είναι οι εξής:

1. Ανάπτυξη μεγάλων δικτύων υποδομής.
2. Βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης.
3. Ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας του οικονομικού ιστού.
4. Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και προώθηση της εργασίας.
5. Μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων και άρση της απομόνωσης των νησιώτικων περιοχών.

Το Β' ΚΠΣ περιλαμβάνει συνολικά 31 Επιχειρησιακά Προγράμματα τα οποία εντάσσονται στους παραπάνω άξονες. Οι άξονες 1 έως 4 αποτελούν το Εθνικό Σκέλος του ΚΠΣ, το οποίο καλύπτει τις παρεμβάσεις σε εθνικό επίπεδο, ο δε άξονας 5 αποτελεί το Περιφερειακό Σκέλος του ΚΠΣ, το οποίο καλύπτει τις παρεμβάσεις σε επίπεδο των 13 Περιφερειών της χώρας.

Το συνολικό ποσό της δημόσιας δαπάνης (Κοινοτικές επιχορηγήσεις και δαπάνες του Ελληνικού Κρατικού Προϋπολογισμού) του Β' ΚΠΣ ανέρχεται στο ισόποσο των 21 δις ECU περί τα 6,2 τρις δρχ.).

Από τα 21 δις ECUτα ποσά που δόθηκαν για τον τομέα του τουρισμού είναι τα παρακάτω.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8 : Β ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ 1994 – 1999

Συνολική Δαπάνη σε εκ. ECU.

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ	ΠΟΣΑ ΑΡΧΙΚΟΥ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ		ΠΟΣΑ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	
	Εκ. ECU	%	Εκ. ECU	%
Τουρισμός και πολιτισμός	411,7	2,0	379,3	1,8
(Τουρισμός)			(184,3)	(0,9)

Ως 9^η Επιτροπή Παρακολούθησης ΚΠΣ, ΥΠ.ΕΘ.Ο., ΑΘΗΝΑ, Νοέμβριος 1998.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8 : Β' ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ 1994 -1999 (συνέχεια)

Συνολική Δημόσια Δαπάνη σε εκ. ECU

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ	ΠΟΣΑ ΑΡΧΙΚΟΥ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ		ΠΟΣΑ ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	
	Εκ. ECU	%	Εκ. ECU	%
<u>Άξονας 5:</u> Μείωση των περιφ/κών ανισοτήτων και άρση της απομόνωσης των νησιώτικων περιοχών (ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΣΚΕΛΟΣ)	5.965,9	28,3	6.098,3	28,9
ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας -Θράκης	659,1	3,1	659,1	3,1
ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας	784,7	3,7	787,2	3,7
ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας	289,3	1,4	325,3	1,6
ΠΕΠ Ηπείρου	315,3	1,5	315,3	1,5
ΠΕΠ Θεσσαλίας	501,1	2,4	501,1	2,4
ΠΕΠ Ιονίων Νήσων	227,6	1,1	227,6	1,1

ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας	402.0	1.9	414.3	2,0
ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας	495.7	2.4	495.7	2,3
ΠΕΠ Αττικής	914,3	4.3	954.7	4,5
ΠΕΠ Πελοπονησίου	381,3	1.8	381.3	1,8
ΠΕΠ Νησιών Βορείου Αιγαίου	280,3	1.3	296.7	1.4
ΠΕΠ Νησιών Νοτίου Αιγαίου	199,9	1.4	314.8	1,5
ΠΕΠ Κρήτης	416,4	2,0	424.8	2,0
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΚΠΣ	21.049,9	100,0	21.102,1	100,0

Όπως προκύπτει από τον παραπάνω Πίνακα, η συνολική δημόσια δαπάνη του Β' ΚΠΣ, με βάση τα ποσά των εγκεκριμένων Προγραμμάτων (με όλες τις τροποποιήσεις μέχρι Νοέμβριο 1998), κατανέμεται κατά 71% στους 4 αναπτυξιακούς άξονες του Εθνικού Σκέλους και κατά 29% στο Περιφερειακό Σκέλος.

Στο Εθνικό Σκέλος του Β' ΚΠΣ μεγάλη βαρύτητα έχει δοθεί, όπως άλλωστε και στο Α' Κ.Π.Σ., στην εκτέλεση των μεγάλων έργων υποδομής (αυτοκινητόδρομοι, λιμάνια, αεροδρόμια, σιδηρόδρομοι, τηλεπικοινωνίες, ενέργεια, φυσικό αέριο) με ποσό περί τα 4,9 δις ΕΟϋ (περί τα 1,5 τρις δρχ.) ή με ποσοστό 23,3% του συνόλου της δημόσιας δαπάνης του ΚΠΣ.

Επίσης, σημαντικό τμήμα του Β' Κ.Π.Σ. είναι αφιερωμένο στην ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού (κατάρτιση, επιμόρφωση, καταπολέμηση της ανεργίας) με ποσό περί τα 3,5 δις ΕΟϋ (περί τα 1,06 τρις δρχ.) ή με ποσοστό 16,7% του συνόλου του ΚΠΣ. Είναι αξιοσημείωτο ότι **ο τουριστικός τομέας**, ο οποίος δεν έχει αυτοτελές Πρόγραμμα, αλλά εντάσσεται με Υποπρόγραμμα σε Επιχειρησιακό Πρόγραμμα μαζί με τον Πολιτισμό, παρά την κάποια αύξηση των κονδυλίων του με την αρχική έγκριση του Υποπρογράμματος, περιορίζεται στο πλέον ποσό των **184,3 εκ. (περί τα 56 δις δρχ.)**, ήτοι σε ποσοστό μικρότερο του 1% των συνολικών δημοσίων δαπανών του Β' ΚΠΣ.

Το ποσό αυτό, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες του τουριστικού τομέα, θεωρείται μικρό, όχι μόνο ως απόλυτο μέγεθος, αλλά και σε σύγκριση με τα ποσά που δίδονται σε άλλους τομείς δραστηριότητας της Ελληνικής Οικονομίας.

Πράγματι, στον τομέα της Γεωργίας Αλιείας, τα ποσά που δίδονται υπερβαίνουν τα 2 δις(πάνω από 620 δις δραχ.)ή σε ποσοστό που αγγίζει το 10% (9,9%) του συνόλου του ΚΠΣ.

Επίσης, τα ποσά του Επιχειρησιακού Προγράμματος Βιομηχανίας και Υπηρεσιών, που αφορά κυρίως την βιομηχανία, ανέρχονται σε 1.188 εκ. (περί τα 350 δις δραχ.) ή σε ποσοστό στο 5,6% του συνόλου του ΚΠΣ.

9.2 ΤΟ ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ "ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ" ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ "ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ" ΤΟΥ Β' ΚΠΣ

Γενικά

Τα μέτρα, οι δράσεις και οι ενέργειες στον χώρο του Τουρισμού του Β' ΚΠΣ έχουν ενταχθεί στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ - ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ".

Το Πρόγραμμα αυτό υποβλήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή την 24/11/1994 και εγκρίθηκε στις 30/11/1995, ήτοι με μεγάλη καθυστέρηση σε σχέση με τα υπόλοιπα Επιχειρησιακά Προγράμματα που εντάσσονται στο Β' ΚΠΣ. Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ" είχε εγκεκριμένο συνολικό προϋπολογισμό 795,6 εκ. (238,7 δις δραχ.) και σύνολο δημοσίας δαπάνης 479,3 εκ.(143,8 δις δραχ./ Το εν λόγω Πρόγραμμα, σύμφωνα με τον εγκεκριμένο προϋπολογισμό και το εγκεκριμένο από την Επιτροπή χρηματοδοτικό σχήμα είχε αρχικά την ακόλουθη μορφή :

Πίνακας ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ Ε. Π. "ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ"

ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΑΠΑΝΗ			ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΣΥΝΟΛΟ ΚΟΣΤΟΥΣ	ΚΑΤΑΝΟΜΗ %	
	ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ	ΕΘΝΙΚΗ	ΣΥΝΟΛΟ			ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΑΠΑΝΗΣ	ΣΥΝΟΛΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ
1. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	113.620	88.114	201.734	316.270	518.004	42.1	65.1
2. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	112.033	159.301	271.334	0	271.334	56,6	34.1
3. ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ	3.447	2.820	6.267	0	6.267	1.3	0.8
3.1 Τουρισμός	1.430	1.170	2.600	0	2.600	0.5	0.3
3.2 Πολιτισμός	2.017	1.650	3.667	0	3.667	0,8	0.5
ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ (Υποπρ. 1+3.1)	115.050	89.284	204.334	316.270	520.604	42,6	65.4

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ (Υποπρ. 2-3.2)	114.050	160.951	275.001	0	275.001	57,4	34,6
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	229.100	250.235	479.335	316.270	795.605	100,0	100,0

Όπως προκύπτει από τον παραπάνω πίνακα, το Υποπρόγραμμα ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ αντιπροσωπεύει το 65,1% (65,4 μαζί με την Τεχνική Βοήθεια) του συνολικού κόστους του Προγράμματος. Όμως σε επίπεδο Δημόσιας δαπάνης, ήτοι των ποσών που διατίθενται από την Κοινότητα και το Ελληνικό Δημόσιο, στον **ΤΟΥΡΙΣΜΟ** κατανέμεται σημαντικά χαμηλότερα ποσά απ' ό τι στον ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ 42,1% έναντι **56,6%** των συνολικών δημοσίων δαπανών.

Επίσης, είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι στο συνολικό προϋπολογισμό του Υποπρογράμματος ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ των 520,6 εκ. ECU, τα 316,3 εκ. ECU αντιστοιχούν σε κεφάλαια των ιδιωτών επενδυτών (61%), ενώ η Κοινοτική και **Κρατική** επιχορήγηση περιορίζεται στο 39% του συνόλου.

Κατά την εκτέλεση του Προγράμματος, έχουν επέλθει διαφοροποιήσεις από τα αρχικά εγκεκριμένα ποσά. Έτσι στο Υποπρόγραμμα ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ με απόφαση της 6ης Επιτροπής Παρακολούθησης του ΚΠΣ αφαιρέθηκε το μέτρο για το Νέο Μουσείο Ακρόπολης με αντίστοιχη μείωση του προϋπολογισμού του Προγράμματος. Έτσι, ο συνολικός προϋπολογισμός του Υποπρογράμματος **ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ** ανέρχεται πλέον σε 171,3 εκ. (μείωση κατά 100 εκ. ΕΟ11).

Επίσης, στο Υποπρόγραμμα ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ, με αποφάσεις των Επιτροπών Παρακολούθησης, έχουν επέλθει διάφορες τροποποιήσεις και αναπροσαρμογές από τα αρχικά εγκεκριμένα ποσά. Έτσι, μετά και την τελευταία Επιτροπή Παρακολούθησης, **ο συνολικός προϋπολογισμός του Υποπρογράμματος ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ** μαζί με την **Τεχνική Βοήθεια του**, ανέρχεται πλέον σε 442,3 εκατ. έναντι των αρχικών 520,6 εκ. ECU(συνολική μείωση κατά 78,3 εκ. ECU).

Φορείς εκτέλεσης του Επιχειρησιακού Προγράμματος είναι το Υπ. Πολιτισμού, ο ΕΟΤ και το ΥΠ.ΕΘ.Ο. καθώς και οι Περιφέρειες, οι Νομαρχίες, οι ΟΤΑ και οι ιδιώτες. Φορείς υλοποίησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος είναι το Υπ. Πολιτισμού, ο ΕΟΤ και το ΥΠ.ΕΘ.Ο.

Στη συνέχεια αναλύεται το Υποπρόγραμμα ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ καθώς και τα μέτρα και δράσεις που περιλαμβάνει, τα εγκεκριμένα ποσά και η πορεία υλοποίησης του.

9.2.1 Το Υποπρόγραμμα ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Η ουσιαστική έναρξη λειτουργίας του Υποπρογράμματος έγινε στα τέλη **Ιουνίου 1996** και τούτο διότι δεν υπήρχε έγκαιρη προετοιμασία για την δρομολόγηση υλοποίησης του. Έτσι, την ήδη καθυστερημένη έγκριση του Προγράμματος ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ - ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ (30.11.95) προστέθηκαν και διαδικαστικές καθυστερήσεις. Η Επιτροπή Παρακολούθησης του Προγράμματος συγκροτήθηκε σε σώμα στο τέλος Μαΐου 1996 ο Σύμβουλος Διαχείρισης εγκαταστάθηκε στον ΕΟΤ τον Ιούνιο του 1996, η δε πρώτη Επιτροπή Παρακολούθησης του Προγράμματος έγινε στις 12/7/1996. Ο κύριος στόχος που τέθηκε για το Υποπρόγραμμα Τουρισμός είναι η εξασφάλιση της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προϊόντος στη διεθνή αγορά.

Οι δράσεις του Προγράμματος στον τομέα του τουρισμού, όπως έχουν καθορισθεί, επικεντρώνονται στην :

- αρμονική ανάπτυξη του τουρισμού στην Ελλάδα με την βελτίωση των υπαρχουσών γενικών και ειδικών υποδομών
- αύξηση της ευαισθησίας για διαφύλαξη περιβάλλοντος με την προώθηση έργων περιβαλλοντικής αξιοποίησης βιοτόπων, εθνικών δρυμών, ορεινών όγκων κλπ.
- βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των τουριστικών δραστηριοτήτων του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα με την εντατικοποίηση της προσπάθειας για καλύτερη σχέση ποιότητας και τιμής πώλησης του προϊόντος, με την παράλληλη αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού.
- ανανέωση τουριστικού προϊόντος μέσω εναλλακτικών μορφών του υπάρχοντος κλασικού τουρισμού, προκειμένου να επιτευχθεί η προσέλκυση νέας πελατείας.
- μείωση της εποχικότητας του τουριστικού φαινομένου με την συμβολή νέων υποδομών υψηλότερων προδιαγραφών, εκσυγχρονισμός μονάδων, δημιουργία συνεδριακών κέντρων και λοιπών εγκαταστάσεων εναλλακτικών μορφών τουρισμού, όπως ο συνεδριακός, αθλητικός, ο τουρισμός υγείας, ο προσκυνηματικός, ο κοινωνικός.

Ο συνολικός προϋπολογισμός του Υποπρογράμματος, όπως έχει διαμορφωθεί μέχρι πρόσφατα (Νοέμβριος 1998) ανέρχεται, μαζί με την αντίστοιχη Τεχνική Βοήθεια (Υποπρόγραμμα 3) στο συνολικό ποσό των 442,3 εκ. (134,9 δις δρχ.) και κατανέμεται σε 6 επί μέρους μέτρα και την Τεχνική Βοήθεια.

Στον πίνακα 10 που ακολουθεί αναλύεται η κατανομή του παραπάνω συνολικού προϋπολογισμού στα διάφορα μέτρα και η κατανομή της συμμετοχής της Κοινότητας, του

Δημοσίου και του Ιδιωτικού Τομέα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 10 : ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 1 ΚΑΙ 3 "ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ" - ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΑΤΑ ΜΕΤΡΟ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ

ΜΕΤΡΟ	ΣΥΝΟΛ. ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΔΗΜΟΣ. ΔΑΠΑΝΩΝ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ
1.1 Θαλάσσιος τουρισμός , μαρίνες – λιμενικές βελτιώσεις ,αγκυροβόλια τουρ. Πλοίων	46.333.000	33.333.000	18.333.150	14.999.850	13.000.000
1.2 Ορεινός, οικολογικός, πολιτιστικός, & θεραπευτικός τουρισμός	32.341.039	32.341.039	17.404.619	14.936.420	0
1.3 Ενίσχυση Επενδύσεων Ποιοτικού Εκσυγχρονισμού Υφιστάμενων Ξενοδοχειακών Μονάδων ή Μετατροπής Διατηρητέων Παραδοσιακών Κτισμάτων σε Ξενοδοχειακά Καταλύματα	186.667.990	46.666.990	25.666.840	21.000.150	140.001.000
1.4 Δημιουργία Περιοχών Τουριστικής Ανάπτυξης (Π.Ο.Τ.Α.) και Εγκαταστάσεων Ειδικής Τουριστικής Υποδομής	147.331.749	47.059.961	25.265.931	21.794.030	100.271.788
1.5 Υπηρεσίες προς ΜΜΕ και Δίκτυο Πληροφορικής	13.734.830	9.000.020	4.950.020	4.050.000	4.734.810
1.6 Επιμόρφωση	12.333.000	12.333.000	9.249.900	3.083.100	0
ΜΕΡΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	438.741.608	180.734.010	100.870.460	79.863.550	258.007.598
3.1 Τεχνική Βοήθεια	2.600.000	2.600.000	1.430.000	1.170.000	0
3.3 Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ	1.000.000	1.000.000	750.100	249.900	0
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	442.341.608	184.334.010	103.050.560	81.283.450	258.007.598

ΠΙΝΑΚΑΣ 11: ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 1 ΚΑΙ 3 «ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ». ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΣΕ % ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ

ΜΕΤΡΟ	ΣΥΝΟΛ. ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΔΗΜΟΣ. ΔΑΠΑΝΩΝ	ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ
1.1 Θαλάσσιος τουρισμός, μαρίνες – λιμενικές βελτιώσεις, αγκυροβόλια τουρ. Πλοίων	100,0	71,9	39,6	32,4	28,1
1.2 Ορεινός, οικολογικός, πολιτιστικός, & θεραπευτικός τουρισμός	100,0	100,0	53,8	46,2	0,0
1.3 Ενίσχυση Επενδύσεων Ποιοτικού Εκσυγχρονισμού Υφιστάμενων Ξενοδοχειακών Μονάδων ή Μετατροπής Διατηρητέων Παραδοσιακών Κτισμάτων σε Ξενοδοχειακά Καταλύματα	100,0	25,0	13,7	11,3	75,0
1.4 Δημιουργία Περιοχών Τουριστικής Ανάπτυξης (Π.Ο.Τ.Α.) και Εγκαταστάσεων Ειδικής Τουριστικής Υποδομής	100,0	31,9	17,1	14,8	68,1
1.5 Υπηρεσίες προς ΜΜΕ και Δίκτυο Πληροφορικής	100,0	65,5	36,0	29,5	34,5
1.6 Επιμόρφωση	100,0	100,0	75,0	25,0	0,0
ΜΕΡΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	100,0	41,2	23,0	18,2	58,8
3.1 Τεχνική Βοήθεια	100,0	100,0	55,0	45,0	0,0
3.3 Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ	100,0	100,0	75,0	25,0	0,0
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	100,0	41,7	23,3	18,4	58,3

Αναφορικά με τον βαθμό απορρόφησης των πόρων, ήτοι τον βαθμό ολοκλήρωσης του Υποπρογράμματος, στον πίνακα 12 που ακολουθεί περιλαμβάνονται τα ποσά που έχουν καταναμηθεί στα διάφορα μέτρα καθώς και οι αντίστοιχες δαπάνες που έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι 30/11/1998.

ΠΙΝΑΚΑΣ 12 : ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 1 ΚΑΙ 3 "ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ" - ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΑΙ ΒΑΘΜΟΣ ΑΠΟΡΡΟΦΗΣΗΣ

Ποσά σε χιλιάδες ECU

ΤΙΤΛΟΣ ΜΕΤΡΟΥ	ΣΥΝ.ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ Εγκρίσεις 1995		ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ Εγκρίσεις 1998		ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙ ΘΕΙΣΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ (έως 30/11/98)	ΒΑΘΜΟΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩ ΣΗΣ (7)=(6)/(4)X%
	000 ECU	%	000 ECU	%	000 ECU	
	2	3	4	5	6	7
Θαλάσσιος Τουρισμός- Μαρίνες - - Λιμενικές Βελτιώσεις Αγκυροβόλια Τουρ. Πλοίων	46.333	8,9	46.333	10,5	674	1.45
Ορεινός, Οικολογικός, Πολιτιστικός & Θεραπευτικός Τουρισμός	40.000	7.7	32.341	7,3	9.230	28,54
Ενίσχυση Επενδύσεων ποιοτικού εκσυγχρονισμού υφισταμένων ξενοδ. μονάδων ή μετατροπής διατηρητέων παραδοσιακών κτισμάτων σε ξενοδ. καταλύματα.	186.668	35,8	186.668	42,2	62.962	33,73
Δημιουργία Περιοχ. Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης & Εγκατάσταση Ειδικής Τουριστικής Υποδομής	220.004	42,3	147.332	33,3	34.953	23,72
Υπηρεσίες προς Μ. Μ. Ε. & Δίκτυο Πληροφορικής	11.666	2,2	13.735	3,1	6	0.04
Επιμόρφωση	13.333	2,6	12.333	2,8	129	1.05
Σύνολο Υποπρογράμματος 1	518.004	99,5	438.742	99,2	107.954	24,61
Τεχνική Βοήθεια (ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 3) (Τουρισμός και ΜΕΤΡΟ 1.6)	2.600	0,5	3.600	0,8	841	23.36
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	520.604	100,0	442.342	100,0	108.795	24,60

ΠΗΓΗ: ΥΠΕΘΟ και ΕΟΤ (Στοιχεία για την Επιτροπή Παρακολούθησης, Νοέμβριος 1998)

Αναλυτικότερα, το Υποπρόγραμμα "ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ" περιλαμβάνει δράσεις ομαδοποιημένες στα εξής Μέτρα:

1. Ενίσχυση θαλάσσιου τουρισμού, μέσω της δημιουργίας βασικής λιμενικής υποδομής (περιορισμένος αριθμός νέων μαρίνων με πλήρεις χερσαίες εξυπηρετήσεις) και λοιπών λιμενικών έργων μικρής κλίμακας, ορθολογικά ενταγμένων σε προτιμώμενες θαλάσσιες διαδρομές, για ασφαλή ελλιμενισμό τουριστικών σκαφών σε παράλιους οικισμούς ή προστατευόμενους όρμους.

Το Μέτρο αποτελεί το 10,5% του συνολικού κόστους του Υποπρογράμματος. Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του Μέρου αποτελούν η έμφαση των παρεμβάσεων στις "καθυστερημένες" περιοχές και, η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα, κυρίως στην ανάνηψη επενδυτικών πρωτοβουλιών για την εγκαθίδρυση και λειτουργία των (συμπληρωματικού χαρακτήρα) χερσαίων εξυπηρετήσεων.

Η στρατηγική του Μέρου αναπτύσσεται στην εξασφάλιση της διασύνδεσης των Μαρίνων και των τουριστικών αγκυροβολιών του Ιονίου με το Αιγαίο πέλαγος, μέσω του περίπλου της Πελοποννήσου, ώστε η διαγραφόμενη δυνητική θαλάσσια διαδρομή να αποτελέσει ισχυρό πόλο προσέλκυσης θαλάσσιου τουρισμού, προσφέροντας παράλληλες εξυπηρετήσεις. Επισημαίνεται ότι το Μέτρο είναι απόλυτα συμβατό και αλληλεξαρτώμενο από αντίστοιχα έργα Μαρίνων και αγκυροβολιών που στοχεύεται να υλοποιηθούν μέσω των αντίστοιχων Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΚΠΣ.

2. Ανάπτυξη Ορεινού, Οικολογικού, Πολιτιστικού και Θεραπευτικού Τουρισμού

Το Μέτρο αποτελεί το 7,3% του συνολικού κόστους του Υποπρογράμματος. Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (τα οποία παράλληλα προσδιορίζουν έναν αυξημένο βαθμό δυσκολίας στην διαχείριση του), αποτελούν οι εκτεταμένες και πολυσχιδείς παρεμβάσεις ειδικού χειρισμού, όπως η ανάδειξη πολιτισμικών και φυσικών πόρων, η αποκατάσταση κτιρίων ιστορικής και αρχιτεκτονικής μνήμης, η ανάπτυξη ορεινών διαδρομών και η δημιουργία ειδικών υποδομών φιλικών προς το περιβάλλον.

Ειδικότερα το μέτρο προβλέπει δράσεις για την ανάπτυξη ορεινών μονοπατιών και διαδρομών μέσω ορεινών κοινοτήτων, περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και περιοχών που διαθέτουν πολιτιστικούς πόρους, καθώς και την κατασκευή ή βελτίωση καταφυγίων ή λοιπών καταλυμάτων.

Επίσης προβλέπονται έργα για τη βελτίωση και τον εκσυγχρονισμό εγκαταστάσεων χειμερινού τουρισμού, καθώς και έργα και δραστηριότητες ανάπτυξης θεραπευτικού

τουρισμού (εγκαταστάσεις λουτροθεραπείας κλπ. σε ιαματικές πηγές τουριστικής σημασίας), εργασίες βελτίωσης και εκσυγχρονισμού που συνδυάζονται και με άλλες μορφές τουρισμού, όπως ο θαλάσσιος, η αστική αναψυχή κλπ.

3. Ενίσχυση επενδύσεων ποιοτικού εκσυγχρονισμού υφιστάμενων ξενοδοχειακών μονάδων ή μετατροπής διατηρητέων παραδοσιακών κτισμάτων σε ξενοδοχειακά καταλύματα.

Οι στόχοι του Μέτρου υλοποιούνται μέσα από την παροχή ενισχύσεων χρηματοπιστωτικού ή / και φορολογικού χαρακτήρα, για τον εκσυγχρονισμό 40.000 υφισταμένων κλινών και την δημιουργία 3.000 νέων, μέσω της ανάδειξης και αξιοποίησης κτισμάτων πολιτισμικής, ιστορικής και αρχιτεκτονικής μνήμης και τις μετατροπές τους σε ξενοδοχειακές μονάδες.

Τα βασικά θεσμικά εργαλεία των ως άνω παρεμβάσεων αποτελούν οι αναπτυξιακοί Νόμοι 1892/90 και 2234/94, δεδομένου ότι το εν λόγω Μέτρο ενισχύει ιδιωτικές επενδύσεις. Το Μέτρο αυτό είναι το σημαντικότερο από απόψεως ύψους κονδυλίων και αποτελεί το 42,2% του συνολικού προϋπολογισμού του Υποπρογράμματος.

Επίσης σημειώνεται ότι στο σύνολο του προϋπολογισμού του Μέτρου, η συμμετοχή ιδιωτικών κεφαλαίων είναι σημαντική και ανέρχεται, σε μέσο ποσοστό, σε 75% του συνόλου.

4. Δημιουργία Περιοχών Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (Π.Ο.Τ.Α.) και εγκαταστάσεων Ειδικής Τουριστικής Υποδομής.

Με το μέτρο αυτό επιχειρείται κυρίως η διαφοροποίηση της τουριστικής προσφοράς της χώρας με τη δημιουργία :

- Περιοχών Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (Π.Ο.Τ.Α.) με την έννοια της ανάπτυξης νέων τουριστικών πόλων σύμφωνα με μια ολοκληρωμένη προσέγγιση. Οι ΠΟΤΑ περιγράφονται ως ένα ενιαίο σύνολο τουριστικών δραστηριοτήτων και εξυπηρετήσεων που περιλαμβάνουν εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής, όπως συνεδριακά κέντρα, μαρίνες, υδροθεραπευτήρια, κέντρα θαλασσοθεραπείας και υγείας κλπ. εγκαταστάσεις παροχής υπηρεσιών στήριξης και τουριστικά καταλύματα υψηλής στάθμης.

Οι περιοχές αυτές προορίζονται να καλύψουν τις ανάγκες διανυκτέρευσης, εστίασης, αναψυχής και τα εξειδικευμένα ενδιαφέροντα τουριστών και θα μπορούν να

λειτουργήσουν ως νέες αγορές σε μη ανεπτυγμένες περιοχές, συμβάλλοντας στην ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής.

- Εγκαταστάσεων ειδικής τουριστικής υποδομής (μεμονωμένων εκτός ΠΟΤΑ) σύμφωνα με τις θεσμοθετημένες τεχνικές προδιαγραφές, ήτοι μαρίνων, συνεδριακών κέντρων, εγκαταστάσεων θεραπευτικού τουρισμού, θαλασσοθεραπείας και τουρισμού υγείας, γηπέδων γκολφ και χιονοδρομικών κέντρων, ιδιαίτερα στις τουριστικές περιοχές που διαθέτουν αξιόλογο ξενοδοχειακό δυναμικό και λοιπές τουριστικές υπηρεσίες.

Παράλληλα με την επιδιωκόμενη διαφοροποίηση της τουριστικής προσφοράς με τις εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής, που θα επιτρέψουν την προσέλκυση ειδικευμένης ζήτησης υψηλότερης συναλλαγματικής απόδοσης, αλλά και τη σταδιακή επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου στις ανεπτυγμένες περιοχές, με το μέτρο αυτό επιδιώκεται και περιορισμένη διεύρυνση της ανοδομής υψηλής στάθμης και το "άνοιγμα" νέων τουριστικών προορισμών, κατάλληλων και για παραθεριστικό τουρισμό.

Το μέτρο υλοποιείται μέσω των κινήτρων του αναπτυξιακού νόμου και απευθύνεται εξ **ολοκλήρου στον ιδιωτικό τομέα**, ο οποίος και μόνος θ' αναλάβει την λειτουργία και εκμετάλλευση των δημιουργημένων τουριστικών εγκαταστάσεων.

Ο συνολικός προϋπολογισμός του μέτρου, μετά τις πρόσφατες περικοπές, ανέρχεται σε 147,3 εκ. ECU (44,5 δις δρχ.) και αντιπροσωπεύει το 1/3 του συνόλου του Υποπρογράμματος. Η μέση συμμετοχή των ιδιωτικών κεφαλαίων στο σύνολο του μέτρου ανέρχεται σε περίπου 73%.

5. Υπηρεσίες προς τις ΜΜΕ του τουριστικού τομέα και δίκτυο Πληροφορικής.

Το Μέτρο αυτό είναι μικρού προϋπολογισμού, σε σύγκριση με τα άλλα μέτρα (3,1% του Συνολικού Υποπρογράμματος) είναι όμως το βασικό εργαλείο εξασφάλισης λειτουργικότητας και οργάνωσης της διοίκησης του ΕΟΤ, αφενός και κινητοποίησης εκσυγχρονισμού των τουριστικών Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (ΜΜΕ) αφετέρου. Το μέτρο διακρίνεται σε δύο ενέργειες με αντίστοιχους στόχους, ήτοι:

1^η Ενέργεια : Μελέτες και συμβουλευτικές υπηρεσίες προς ΜΜΕ:

1. α) Υποβοήθηση των ξενοδοχειακών και άλλων επιχειρήσεων του τουριστικού κλάδου και δη των ΜΜΕ, για εκπόνηση μελετών μάρκετινγκ, οργάνωσης μονάδας, ανάπτυξης τεχνογνωσίας σε ειδικές μορφές τουρισμού, ένταξης σε δίκτυα συνεργασίας για την επίτευξη οικονομιών κλίμακας και δημιουργίας κοινών τουριστικών πακέτων, καθώς και για συμμετοχή σε εκθέσεις του τουριστικού κλάδου,

β) Παροχή συμβουλών σε ιδιώτες επιχειρηματίες κυρίως μικρομεσαίων επιχειρήσεων με συστηματοποίηση πληροφοριών.

2^η Ενέργεια: Πληροφορική.

1. Δημιουργία συστήματος μηχανοργάνωσης και μηχανογράφησης όλων των υπηρεσιών του ΕΟΤ (Κεντρική Υπηρεσία, Διευθύνσεις εσωτερικού - εξωτερικού και μονάδων αυτεπιστασίας) καθώς και την τοπική και απόμακρη δικτύωση όλων των υπηρεσιών αυτών μεταξύ των.

2. Δημιουργία κεντρικής DATA BANK και σύνδεσης της με τα γραφεία ΕΟΤ (εσωτερικού - εξωτερικού), με το Υπουργείο Ανάπτυξης, με τις πύλες εισόδου της Χώρας (λιμάνια, αεροδρόμια, Μεθοριακοί σταθμοί), με την Τουριστική Αστυνομία και με τις κατά τόπους Περιφερειακές Διοικήσεις, Νομαρχίες και ΟΤΑ της χώρας και αξιοποίηση των ήδη λειτουργούντων συστημάτων πληροφορικής, στις Υπηρεσίες του ΕΟΤ.

6.Επιμόρφωση.

Το μέτρο αυτό στοχεύει στην επιμόρφωση του στελεχιακού δυναμικού των Φορέων Υλοποίησης των μέτρων του Υποπρογράμματος, καθώς και του δυναμικού των ιδιωτικών και δημοσίων φορέων που άμεσα (ή έμμεσα), εντάσσονται στα Μέτρα του Υποπρογράμματος.

Το μέτρο αποτελεί το 2,8% του συνολικού κόστους του Υποπρογράμματος. Στοχεύεται να καταρτισθούν περίπου 6.250 άτομα. Για την αποτελεσματική προώθηση του μέτρου, απαραίτητη προϋπόθεση είναι η προσαρμογή του φυσικού αντικείμενου με τις σχετικές διατάξεις υλοποίησης Προγραμμάτων Κατάρτισης, στα πλαίσια του σχετικού Εθνικού Συστήματος και του Εθνικού Φορέα Πιστοποίησης Κέντρων Κατάρτισης.

9.2.2 Πορεία υλοποίησης του Υποπρογράμματος Τουρισμού

❖ **Μέτρο 1.1** : Θαλάσσιος τουρισμός - Μαρίνες - Λιμενικές βελτιώσεις - Αγκυροβόλια Τουριστικών Πλοίων.

Ο σχεδιασμός του μέτρου έχει ολοκληρωθεί από τις αρχές του 1997 και προβλέπει την ολοκλήρωση δύο συνεχιζόμενων Μαρίνων (Θάσου και Ζακύνθου) και την δημιουργία δύο νέων (Ικαρίας και Αργοστολίου). Το δίκτυο των Μαρίνων συμπληρώνεται από μικρές επεμβάσεις σε 12 περιοχές για την παροχή εξυπηρέτησης και ασφάλειας ναυσιπλοΐας (καταφύγια τουριστικών σκαφών). Ο σχεδιασμός του μέτρου λειτουργεί συμπληρωματικά με τα αντίστοιχα έργα των Προγραμμάτων των Περιφερειών.

Σημειώνεται ότι στα Επιχειρησιακά Προγράμματα των Περιφερειών προβλέπεται η ολοκλήρωση έξι συνεχιζόμενων Μαρίνων (Πυθαγορείου Σάμου, Σκύρου, Χίου, Κω, Αγ. Νικολάου και Πύλου) και η δημιουργία 8 νέων Μαρίνων (Ρόδου, Πρέβεζας, Κατακόλου, Μαλίων, Μεσολογγίου, Μυκόνου, Μυτιλήνης και Αγίας Γαλήνης). Από τις νέες Μαρίνες δύο μόνο (Ρόδου και Μυκόνου) έχουν χωροθετηθεί.

Ο συνολικός εγκεκριμένος Προϋπολογισμός του Μέτρου 1.1 - Θαλάσσιος Τουρισμός ανέρχεται σε 46,3 εκατ. ECU(περί τα 14 δις δρχ.) και αποτελεί το 10,5% του συνολικού Υποπρογράμματος.

Από απόψεως όμως απορρόφησης των σχετικών κονδυλίων, το όλο Μέτρο βρίσκεται στην αρχή. Πράγματι, μέχρι 30/11/98 οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες (εκταμιεύσεις) είναι ελάχιστες και δεν υπερβαίνουν τα 674.000 ECU (περί τα 205 εκ. δρχ.). Ήτοι, το ποσοστό του βαθμού ολοκλήρωσης είναι χαμηλότερο από 1,5%.

Δεδομένου ότι τα στοιχεία μας είναι ένα χρόνο πριν από την λήξη του ΚΠΣ, είναι βέβαιο ότι δεν θα υπάρξει δυνατότητα για πλήρη απορρόφηση του προϋπολογισμού, έστω και με την παράταση που θα δοθεί. Ένα μεγάλο τμήμα των κονδυλίων μεταφέρθηκε στο επόμενο ΚΠΣ, για να συνεχιστούν τα έργα που είχαν αρχίσει.

❖ **Μέτρο 1.2** : Ορεινός, Οικολογικός, Πολιτιστικός και Θεραπευτικός Τουρισμός.

Έχει ολοκληρωθεί ο σχεδιασμός του μέτρου, ο οποίος προβλέπει παρεμβάσεις για την δημιουργία υποδομής για την ανάπτυξη ορεινού - περπατητικού, οικολογικού,

πολιτιστικού τουρισμού, με βελτιώσεις στις υπάρχουσες υποδομές για θεραπευτικό και χειμερινό τουρισμό καθώς επίσης και για την προώθηση και προβολή τους.

Ο συνολικός προϋπολογισμός των παραπάνω έργων ανέρχεται σε 4,9 δις δρχ. Όπως έχει προαναφερθεί, ο συνολικός προϋπολογισμός δαπανών ολοκλήρου του Μέτρου 1.2 ανέρχεται σε 32,3 εκ. ECU (περί τα 9,8 δις δρχ.) και αποτελεί το 7,3% του συνολικού Υποπρογράμματος Τουρισμός.

Από απόψεως απορρόφησης των σχετικών κονδυλίων, οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες μέχρι 30/11/98 ανέρχονται σε 9,2 εκ. ECU (περί τα 2,8 δις δρχ.) ήτοι εμφανίζεται ποσοστό βαθμό ολοκλήρωσης 28,5%. Το ποσοστό αυτό, αν και δεν είναι υψηλό, είναι εν τούτοις το υψηλότερο απ' όλα τα άλλα Μέτρα του Υποπρογράμματος, μετά το Μέτρο 1.3.

❖ **Μέτρο 1.3** : Ενίσχυση Επενδύσεων Ποιοτικού Εκσυγχρονισμού Υφισταμένων Ξενοδοχειακών Μονάδων ή Μετατροπής Διατηρητέων Παραδοσιακών Κτισμάτων σε Ξενοδοχειακά Καταλύματα

Στα πλαίσια του Μέτρου επιχειρείται παρέμβαση στην ποιότητα του Ξενοδοχειακού δυναμικού της Ελλάδας με τη χορήγηση ενισχύσεων και χρηματοπιστωτικών κινήτρων για τον ποιοτικό εκσυγχρονισμό υφισταμένων ξενοδοχειακών μονάδων και την μετατροπή διατηρητέων και παραδοσιακών κτισμάτων σε ξενοδοχειακές μονάδες.

Έχει ολοκληρωθεί ο σχεδιασμός του Μέτρου, το οποίο υλοποιείται με τη συμμετοχή των ιδιωτών, μέσω του Αναπτυξιακού Νόμου 1892/90 (όπως τροποποιήθηκε). Επίσης έχει καλυφθεί πλήρως ο προϋπολογισμός του Μέτρου.

Στο Μέτρο 1.3 έχουν ήδη ενταχθεί οριστικά 125 επενδύσεις (84 εκσυγχρονισμοί ολοκληρωμένης μορφής και 41 μετατροπής παραδοσιακών ή διατηρητέων κτισμάτων σε ξενοδοχειακά καταλύματα) ύψους 52.414.711.000 δρχ.

Με τις 125 επενδύσεις που υλοποιούνται τελικά θα εκσυγχρονισθούν 29.757 κλίνες (ποσοστό 74,39% των δεικτών) και θα δημιουργηθούν 894 κλίνες σε τουριστικά καταλύματα που προέρχονται από τη μετατροπή παραδοσιακών ή διατηρητέων κτισμάτων (ποσοστό 29,8% των δεικτών).

Για 19 επενδύσεις (10 εκσυγχρονισμού και 9 παραδοσιακά) έχει εκδοθεί απόφαση ολοκλήρωσης, οι δε υπόλοιπες βρίσκονται σε διαφορετικά στάδια υλοποίησης.

Βέβαια, από απόψεως απορρόφησης των σχετικών κονδυλίων, λόγω του γνωστού ετεροχρονισμού μεταξύ υπαγωγής των επενδύσεων στον αναπτυξιακό νόμο και της έναρξης

εκταμιεύσεων, το ύψος των πραγματοποιηθεισών δαπανών μέχρι 30/11/98 δεν υπερβαίνει τα 63 εκ. ECU, ήτοι εμφανίζεται ποσοστό ολοκλήρωσης του Μέτρου 33,7%

Εκτιμάται όμως ότι η απορροφητικότητα του μέτρου θα αυξηθεί σημαντικά σε σύντομο χρονικό διάστημα, με βάση τις ήδη υπαχθείσες επενδύσεις.

❖ **Μέτρο 1.4** : Δημιουργία Περιοχών Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (ΠΟΤΑ) και Εγκαταστάσεων Ειδικής Τουριστικής Υποδομής. Στα πλαίσια του μέτρου επιχειρείται η διαφοροποίηση της τουριστικής προσφοράς της χώρας με τη δημιουργία ΠΟΤΑ (Ενέργεια Γ¹) και εγκαταστάσεων ειδικής τουριστικής υποδομής (Ενέργεια 2^η).

Ο συνολικός προϋπολογισμός του Μέτρου 1.4 διαμορφώνεται στο ύψος των 147,3 εκ. ECU (45 δις δρχ.) και αντιπροσωπεύει το 33,3% του συνολικού προϋπολογισμού του Υποπρογράμματος "Τουρισμός" (Βλ. Πίνακα 12). Οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες (εκταμιεύσεις) του Μέτρου μέχρι 30/11/98, ανέρχονται σε 35 εκ. ECU (10,7 δις δρχ.) και ο βαθμός ολοκλήρωσης του Μέτρου ανέρχεται συνεπώς σε ποσοστό που μόλις εγγίζει το 23,7%.

❖ **Μέτρο 1.5** : Υπηρεσίες προς ΜΜΕ και Δίκτυο Πληροφορικής

Παρόλο που ο σχεδιασμός του Μέτρου είχε ολοκληρωθεί, κανένα έργο του δεν είχε ουσιαστικά ξεκινήσει να πραγματοποιεί δαπάνες και κατά συνέπεια, ο βαθμός ολοκλήρωσης εμφανίζεται μέχρι 30/11/98 σχεδόν μηδενικός. Η εξέλιξη των έργων του Μέτρου έχει ως εξής:

❖ **Ενέργεια 1α** : Υποβοήθηση των ξενοδοχειακών και άλλων επιχειρήσεων του τουριστικού κλάδου για εκπόνηση μελετών μάρκετινγκ, οργάνωση μονάδας, ανάπτυξη τεχνογνωσίας σε ειδικές μορφές τουρισμού, ένταξη σε δίκτυα συνεργασίας, συμμετοχή σε εκθέσεις του τουριστικού κλάδου.

Ο συνολικός εγκεκριμένος προϋπολογισμός της ενέργειας για τις τουριστικές ΜΜΕ (ξενοδοχεία, τουριστικά γραφεία, γραφεία ενοικίασης αυτοκινήτων, γραφεία ενοικίασης σκαφών αναψυχής, επιχειρήσεις ειδικής τουριστικής υποδομής) είναι 9,86 εκ. ECU ή 2.982 εκ. δρχ. Η ιδιωτική συμμετοχή είναι το 50% το προϋπολογισμού των σχετικών προτάσεων

❖ **Ενέργεια 1β**: Πληροφοριακό σύστημα υποστήριξης Μικρομεσαίων Τουριστικών Επιχειρήσεων - Περιφερειοποίηση.

Το έργο έχει προϋπολογισμό 829.084 ECU (250,7 εκ. δρχ.)

❖ **Πρόσθετη Ενέργεια** : Δημιουργία συγχρόνων Χώρων Υγιεινής σε Κέντρα Εστίασης και Αναψυχής.

Πρόκειται για πιλοτικό Πρόγραμμα για την κατασκευή τουαλετών (WC) σε 3.200 μονάδες, με κόστος ανά μονάδα 1,5 εκατ. και συνολικό προϋπολογισμό 5 δις 1,5 εκατ. Η Δημόσια δαπάνη ανέρχεται σε ποσοστό 52% (2,6 δις 1,5 εκατ.) και το υπόλοιπο 48% (2,4 δις 1,5 εκατ.) θα καλυφθεί από τους ιδιώτες.

❖ **Ενέργεια 2** : Δίκτυο Πληροφορικής

Το έργο αφορά στη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου συστήματος μηχανοργάνωσης του ΕΟΤ με παράλληλη ανάπτυξη Τράπεζας Πληροφοριών. Παρατηρήθηκε σημαντική καθυστέρηση στην έναρξη υλοποίησης της ενέργειας αυτής, λόγω της έλλειψης προδιαγραφών του έργου, της χρονοβόρας διαδικασίας που απαιτείται και της ασάφειας ως προς την ακριβή οργανωτική δομή του ΕΟΤ, από την οποία το έργο είχε άμεση εξάρτηση.

❖ **Μέτρο 1.6 Επιμόρφωση**

Το έργο είχε καθυστερήσει στην έναρξη του, λόγω κυρίως έλλειψης από την αρχή, φορέων υλοποίησης (μέχρι το τέλος Ιουλίου δεν υπήρχαν ΚΕΚ). Στο τέλος Ιουλίου 1997 (3^η Επιτροπή Παρακολούθησης) αποφασίστηκε η ανάθεση της υλοποίησης του μεταβατικού σταδίου στην Σχολή Τουριστικών Επαγγελματιών και η δημιουργία στο Υποπρόγραμμα 3 (Τεχνική Βοήθεια) του Μέτρου 3.3 (Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ) με την μεταφορά σε αυτό 1 εκ. ΕCU από το μέτρο 1.6.

9.2.3 Παρατηρήσεις - συμπεράσματα.

Όπως προαναφέρθηκε, παρά την σημαντική θέση που κατέχει ο τουριστικός τομέας στην Εθνική Οικονομία και παρά τις σημαντικές του ανάγκες, **το σύνολο των δημοσίων πόρων** (Κοινοτικών και Εθνικών) που διατίθενται στο πλαίσιο του Β' ΚΠΣ για το Υποπρόγραμμα "**Τουρισμός**" ανέρχεται (μετά τις αναμορφώσεις) μόνο **σε 56 δις 1,5 εκατ.** περίπου, ήτοι σε **λιγότερο από 1%** των συνολικών πόρων μέσω του Β' ΚΠΣ, όταν για τα Προγράμματα "Γεωργία" και "Αλιεία" διατίθενται πάνω από **620 δις 1,5 εκατ.** (περί το 10% του ΚΠΣ) και για το Πρόγραμμα "Βιομηχανία - Υπηρεσίες" διατίθενται πάνω από **350 δις 1,5 εκατ.** (περί το 5,6% του ΚΠΣ).

Πέραν όμως του σχετικά χαμηλού ποσού των πόρων, η έναρξη και η υλοποίηση του Υποπρογράμματος έχει ακολουθήσει μια πορεία η οποία χαρακτηρίζεται από

καθυστερήσεις και γραφειοκρατικές διαδικασίες με αποτέλεσμα, **η απορρόφηση** ακόμη και αυτών των έστω χαμηλών πόρων, να **καθίσταται προβληματική**.

Πράγματι, κατ' αρχή, το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "Τουρισμός - Πολιτισμός" μετά την **καθυστερημένη έγκριση του** από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (30 Νοεμβρίου 1995) και μετά τις καθυστερήσεις διαδικαστικού χαρακτήρα για την πρώτη συνεδρίαση της Επιτροπής Παρακολούθησης, **ξεκίνησε** στην ουσία **στα τέλη Ιουλίου 1996**.

Επί πλέον, μετά το ξεκίνημα, οι καθυστερήσεις διαδικασίας και ιδιαίτερα η καθυστέρηση στην οριστικοποίηση του σχεδιασμού των μέτρων, είχαν ως αποτέλεσμα την καθυστέρηση ένταξης των έργων και επομένως περαιτέρω καθυστέρηση στην έναρξη υλοποίησής τους. Εξάλλου, η βραδύτητα με την οποία κινούνται οι Δημόσιες Υπηρεσίες και ο ελλιπής συντονισμός μεταξύ τους, είχαν δημιουργήσει καθυστερήσεις, ακόμη και στη διαδικασία υλοποίησης των έργων.

Έτσι, περί το τέλος του έτους (30/11/98) και ενώ είχε απομένει ένα ακόμη έτος μέχρι τη λήξη τους διαρκείας του Υποπρογράμματος, οι συνολικά πραγματοποιηθείσες δαπάνες (δημόσια δαπάνη και δαπάνες του ιδιωτικού τομέα) δεν υπερέβαιναν τα **33,2 δις** δρχ. (**108,8 εκ.** ECU), σε συνολικό τελικά εγκεκριμένο προϋπολογισμό του Υποπρογράμματος περί τα **135 δις δρχ.** (**442,3 εκ.** ECU), ήτοι **ο βαθμός ολοκλήρωσης (απορρόφησης) ήταν μόλις 24,6%**. Το ποσοστό αυτό είναι από τα χαμηλότερα όλων των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων των Υπουργείων Εθνικής Οικονομίας και Ανάπτυξης.

Στην Ελλάδα οι διανυκτερεύσεις αλλοδαπών τουριστών εμφανίζουν τα τελευταία χρόνια μια ασταθή τάση αυξομειώσεων, ενώ σταθερότερα αυξάνουν οι διανυκτερεύσεις ημεδαπών τουριστών. Η πληρότητα των ξενοδοχειακών καταλυμάτων μειώθηκε (από 60,63% το 1994, σε 53,98% το 1996), ενώ ανάλογη ήταν η εξέλιξη και για το ταξιδιωτικό συνάλλαγμα ! 3.904,9 εκατ. δολ. ΗΠΑ το 1994, 3.705,8 εκατ. δολ. ΗΠΑ το 1996). Η μέση κατά κεφαλή τουριστική δαπάνη αλλοδαπού τουρίστα πέρασε από 345,5 δολ. ΗΠΑ το 1994 σε 378,8 το 1996.

Συνοπτικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι, όσον αφορά την Ελλάδα :Τα τουριστικά έσοδα βασίζονται ακόμη σε μεγάλους αριθμούς τουριστικών αφίξεων των οποίων ο σύντομος χρόνος παραμονής συνδυάζεται με χαμηλή ημερήσια δαπάνη (περίπου 100\$). Η εποχικότητα δεν βελτιώθηκε τόσο από πλευράς αφίξεων, όσο και από πλευράς διανυκτερεύσεων. Οι δύο μήνες, Ιούλιος και Αύγουστος, συνεχίζουν να έχουν την υψηλότερη ζήτηση με σημαντική διαφορά από τους υπολοίπους, και ακολουθούν ο Σεπτέμβριος και ο Ιούνιος. Η αύξηση των ξενοδοχειακών κλινών και η μείωση του χρόνου

παραμονής είχε σαν αποτέλεσμα να μειωθεί η πληρότητα των ξενοδοχειακών καταλυμάτων. η χαμηλή κατά κεφαλή ημερήσια δαπάνη δείχνει ότι δεν σημειώθηκε σημαντική πρόοδος προς τον "επιλεκτικό" τουρισμό και ταυτόχρονα λειτουργεί αποτρεπτικά για την ανάληψη επενδύσεων ποιοτικής αναβάθμισης των προσφερομένων υπηρεσιών.

Η ανταγωνιστικότητα του Ελληνικού τουριστικού προϊόντος στη διεθνή αγορά συνεχίζει να στηρίζεται στις χαμηλές τιμές και στο μαζικό τουρισμό παραθεριστικού χαρακτήρα, διευκολύνοντας έτσι μονοπωλιακές πρακτικές ξένων τουριστικών πρακτόρων.

Η χαμηλή ποιοτική στάθμη της δημόσιας υποδομής των μεταφορών και άλλων κρίσιμων κατηγοριών, όπως των υπηρεσιών υγείας, καθαριότητας κοκ, οι αδυναμίες του χωροταξικού σχεδιασμού ως προς την οριοθέτηση χρήσεων γης και ο χαμηλός βαθμός εκπαίδευσης του ανθρώπινου δυναμικού του τομέα, συνιστούν ισχυρά εμπόδια στην απεμπλοκή του ελληνικού τουρισμού από τις πιο πάνω καταστάσεις.

Δεδομένων των προβλημάτων αυτών το Β'ΚΠΣ έθεσε ως στόχους την βελτίωση της ποιότητας και την διαφοροποίηση του περιεχομένου του τουριστικού προϊόντος με:

- την ενίσχυση του εκσυγχρονισμού των υφισταμένων ξενοδοχειακών μονάδων, χωρίς την αύξηση του δυναμικού τους σε κλίνες και τη μετατροπή παραδοσιακών κτηρίων σε τουριστικές μονάδες,
- την ενίσχυση ιδιωτικών επενδύσεων για ειδικές τουριστικές εγκαταστάσεις (πχ μαρίνες, γκολφ, συνεδριακά κέντρα κ.ά.),
- τις δημόσιες επενδύσεις σε υποδομές εξυπηρέτησης του θαλάσσιου, ορεινού, θεραπευτικού και άλλων κατηγοριών τουρισμού,
- τη δημιουργία περιοχών ολοκληρωμένης τουριστικής ανάπτυξης,
- την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών στις τουριστικές ΜΜΕ,
- την κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού του τομέα.

Η καθυστέρηση στην έγκριση του προγράμματος απο την ΕΕ, αλλά και σημαντικές δυσκολίες στο σχεδιασμό και τη διοικητική υποστήριξη των δράσεων οδήγησαν σε ένα περιορισμένο βαθμό προόδου. Η ολοκλήρωση ορισμένων δράσεων απαιτεί πόρους και χρόνο από την επόμενη προγραμματική περίοδο. Απαιτείται επίσης σημαντική αποκέντρωση προς την περιφέρεια όσων ενεργειών έχουν καθαρά τοπικό χαρακτήρα.

Όλα τα παραπάνω αποτελούν "διδάγματα" για τον σωστό και έγκαιρο σχεδιασμό του Γ' ΚΠΣ ως προς το τμήμα του τουρισμού και για την σωστή μεθόδευση υλοποίησής του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10 ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΝΟΜΟ (ΑΝ) (ΙΟΥΝΙΟΣ 2004)

10.1 Παρατηρήσεις και Προτάσεις για τον Αναπτυξιακό Νόμο (Ιούνιος 2004)

Βασικός στόχος του νέου ΑΝ είναι η τόνωση (σήμερα) και η διατήρηση (στο μέλλον) της επενδυτικής δραστηριότητας με απώτερο σκοπό την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας. Με δεδομένο ότι η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας μετράτε σε σχέση με τις επιδόσεις άλλων οικονομιών, θεωρούμε απαραίτητο σε κάθε προσπάθεια για την βελτίωση της να λαμβάνονται υπόψη τα ισχύοντα σε ανταγωνίστριες χώρες.

Ειδικά για την τουριστική οικονομία και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας του ελληνικού τουρισμού, θεωρούμε απαραίτητο:

1. να περιληφθούν όλες οι τουριστικές επιχειρήσεις στο νέο ΑΝ
 2. να διαμορφωθεί ένα πλαίσιο αρχών που θα διέπει την επενδυτική δραστηριότητα
 3. να αναπτυχθούν συνεργίες μεταξύ κινήτρων,
- και φυσικά όλα τα παραπάνω θα ισχύουν για μεγάλο χρονικό διάστημα, ώστε να δημιουργούν την αίσθηση του σταθερού, ασφαλούς και ελκυστικού περιβάλλοντος για επενδύσεις.

Βασική προϋπόθεση στην αναπτυξιακή διαδικασία είναι η εξασφάλιση της βιωσιμότητας και η δημιουργία προϋποθέσεων μακροχρόνιας κερδοφορίας της σημερινής οικονομίας, δηλαδή των υφισταμένων επιχειρήσεων. Για το λόγο αυτό, ιδιαίτερη βαρύτητα πρέπει να δοθεί στον συνδυασμό κινήτρων τα οποία θα διαμορφώσουν άμεσα ευνοϊκότερους όρους ανταγωνιστικότητας για τις επιχειρήσεις.

Για την τουριστική οικονομία τα κίνητρα αυτά έχουν 2 κατευθύνσεις, την πρώτη ως προς την ποιότητα (πολεοδομικά κίνητρα) και την δεύτερη, ως προς την διαμόρφωση του κόστους (κίνητρα που αφορούν σε εργοδοτικές εισφορές βλ. κατωτέρω 4α, 4γ).

10.2 Ενισχυόμενες δραστηριότητες

Η τουριστική οικονομία περιλαμβάνει μια πλειάδα επιμέρους επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Η ορθολογική λειτουργία καθεμιάς από αυτές είναι ιδιαίτερα σημαντική για τη λειτουργία του συνόλου της τουριστικής οικονομίας. Στο πλαίσιο αυτό, όλες -ανεξαιρέτως όλες- οι επιχειρήσεις που ασκούν τουριστική δραστηριότητα πρέπει να δικαιούνται ενισχύσεων. Συγκεκριμένα οι επιχειρήσεις που πρέπει να περιλαμβάνονται είναι:

1. Καταλύματα (ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα δωμάτια και διαμερίσματα, κάμπινγκ).
2. Ταξιδιωτικά και τουριστικά γραφεία.
3. Επιχειρήσεις διοργάνωσης εκθέσεων και συνεδρίων.
4. Επιχειρήσεις ειδικών τουριστικών υποδομών (γκολφ, μαρίνες, συνεδριακά -εκθεσιακά κέντρα, κέντρα θαλασσοθεραπείας).
5. Επιχειρήσεις εστίασης.
6. Επιχειρήσεις μεταφορών (ακτοπλοϊκές, κρουαζιερόπλοια, θαλαμηγοί, τουριστικά λεωφορεία, ενοικιαζόμενα αυτοκίνητα, αερομεταφορές).

Οι ενισχύσεις πρέπει να είναι ανεξάρτητες του μεγέθους, της κατηγορίας, καθώς και του τύπου εγκατάστασης και λειτουργίας των επιχειρήσεων.

10.3 Πλαίσιο αρχών

10.3.1. Κατάργηση των Κοινών Υπουργικών Αποφάσεων (ΚΥΑ) περί κορεσμού.

Η ανανέωση τους αποκλείει πάρα πολλές περιοχές και επιχειρήσεις από την ένταξη τους στον ΑΝ. Σε ότι αφορά τις «κορεσμένες τουριστικά» περιοχές, χρειάζεται συνεχής εξέταση του καθεστώτος κορεσμού όχι μόνο ποσοτικά (σε συνάρτηση με τη φέρουσα χωρητικότητα της περιοχής), αλλά και ποιοτικά (ανά κατηγορία επιχειρήσεων και ανά τμήμα αγοράς).

10.3.2 Ο τουρισμός να ενταχθεί στις εξαγωγικές δραστηριότητες.

Δεν έχει λογική διαφορετική μεταχείριση του τουριστικού τομέα από τις μεταποιητικές επιχειρήσεις εξαγωγικού χαρακτήρα διότι οι τουριστικές επιχειρήσεις έχουν στη συντριπτική τους πλειοψηφία εξαγωγική δραστηριότητα.

10.3.3 Επαναπροσδιορισμός ζωνών επενδύσεων.

Ο χωρισμός της χώρας σε ζώνες επενδύσεων ανεξάρτητα από το είδος της επένδυσης πρέπει να αλλάξει. Δεν είναι όλες οι περιοχές το ίδιο κατάλληλες για κάθε είδος ανάπτυξης. Ζώνη προτεραιότητας τουριστικής ανάπτυξης δεν μπορεί να είναι ταυτόχρονα και ζώνη προτεραιότητας βιομηχανικής ανάπτυξης. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να έχουμε ξεχωριστές κατηγορίες περιοχών για τις τουριστικές επενδύσεις όπου θα μπορούμε να ορίσουμε και ενδιάμεσες ζώνες κινήτρων. Έτσι θα αποκτήσει και νόημα η κλιμάκωση των κεφαλαιακών επενδύσεων.

Σήμερα, περισσότερο από το 50% της τουριστικής οικονομίας (μετρούμενη με ξενοδοχειακές κ/ίνες) συγκεντρώνεται σε 3 περιοχές της χώρας. Υπάρχουν σχετικές μελέτες στον ΕΟΤ όπου καταγραφεί με λεπτομέρεια η τουριστική οικονομία κάθε περιφέρειας. Οι μελέτες αυτές μπορούν να χρησιμεύσουν για τον προσδιορισμό και την ιεράρχηση των ζωνών τουριστικής ανάπτυξης της χώρας.

10.3.4 Διακρίσεις μεταξύ παλαιών και νέων επιχειρήσεων.

Να καταργηθεί η διάκριση μεταξύ παλαιών και νέων επιχειρήσεων, αφού η διάκριση αυτή, εκτός των επενδυτικών αντικινήτρων που δημιουργεί, και σε αντίθεση με:

- την προσπάθεια προώθησης των φοροαπαλλαγών αντί των επιδοτήσεων,
- την προσπάθεια ανάπτυξης περιοχών που χαρακτηρίζονται από συρρίκνωση έως και εξαφάνιση του πρωτογενούς τομέα, βιομηχανική αποεπένδυση και αύξηση ανεργίας.

Είναι προφανές ότι μόνο οι παλαιές επιχειρήσεις έχουν την τεχνογνωσία αλλά και την οικονομική δυνατότητα να αναλάβουν σημαντικές επενδυτικές πρωτοβουλίες και πολύ περισσότερο μάλιστα όταν πρόκειται για ειδικές τουριστικές υποδομές οι οποίες είναι τόσο απαραίτητες στον Ελληνικό Τουρισμό.

10.3.5 Σύνδεση ενισχύσεων με νέες θέσεις απασχόλησης.

Η σύνδεση αυτή λειτουργεί αποτρεπτικά για τις νέες επενδύσεις διότι εκτός από την μεγάλη δυσκολία υπολογισμού των νέων θέσεων εργασίας, ουδείς μπορεί να εγγυηθεί την κατάσταση της αγοράς στο άμεσο μέλλον (είναι προφανές ότι η μεταβολή της απασχόλησης είναι ομόροπη με την μεταβολή της ζήτησης). Επίσης, η τουριστική δραστηριότητα στηρίζεται κατά βάση στον ανθρώπινο παράγοντα ο οποίος δεν μπορεί να αντικατασταθεί από βιομηχανικούς αυτοματισμούς. Τέλος, εκτός του ότι είναι πασιφανής η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας κατά τη διάρκεια υλοποίησης μιας τουριστικής επένδυσης, η λειτουργία της τουριστικής επιχείρησης επιδρά πολλαπλασιαστικά και δημιουργεί θέσεις απασχόλησης στην ευρύτερη οικονομία της περιοχής.

10.3.6 Διαδικασίες

Διαχρονικό ζητούμενο είναι απλοποίηση των διαδικασιών τόσο στο στάδιο της αξιολόγησης της υπαγωγής στον ΑΝ, όσο και στο στάδιο υλοποίησης μιας επένδυσης. Η υποβολή και αξιολόγηση των αιτήσεων πρέπει να γίνεται σε όλη την διάρκεια του έτους. Οι επενδύσεις που θα αξιολογούνται στην κεντρική υπηρεσία θα πρέπει να είναι υψηλού προϋπολογισμού (15.000.000 Ευρώ και πάνω).

Να δοθεί μεγαλύτερος ρόλος στον τραπεζικό τομέα ο οποίος θα αξιολογεί και θα κρίνει την βιωσιμότητα των επιχειρηματικών σχεδίων. Έτσι, θα μπορέσει να μειωθεί η

ελάχιστη ίδια συμμετοχή του επενδυτή, δεδομένου ότι τα επιτόκια σήμερα κινούνται σε χαμηλά επίπεδα.

Επίσης, οι εκταμιεύσεις των δόσεων της επιχορήγησης θα ακολουθούν την πρόοδο της επένδυσης και την ροή των τραπεζικών δανείων.

Να καταργηθούν όλοι οι χρονικοί περιορισμοί για την υπαγωγή στον ΑΝ (πχ. Μεσολαβεί διάστημα μεταξύ 2 εκσυγχρονισμών).

Ως ενισχυόμενες δαπάνες να θεωρούνται αυτές οι οποίες υλοποιούνται μετά την ημερομηνία υποβολής της αίτησης υποβολής και όχι μετά τη δημοσίευση στο ΦΕΚ.

10.4 Συνέργιες Κινήτρων

Τα χρηματοδοτικά και φορολογικά κίνητρα είναι αναγκαία μεν α/.λά δεν είναι ικανά από μόνα τους να προσελκύσουν επενδύσεις. Ειδικά για τουριστικές επιχειρήσεις κρίνουμε απόλυτα απαραίτητη την συνέργια με:

α. Πολεοδομικά κίνητρα.

Ο εμπλουτισμός του τουριστικού μας προϊόντος με εγκαταστάσεις τουριστικής υποδομής προϋποθέτει ευελιξία σε επίπεδο πολεοδομικών κανόνων ώστε να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και να αυξηθεί η ελκυστικότητα των επενδύσεων. Τα πολεοδομικά κίνητρα, ακολουθώντας πάντα τους περιβαλλοντικούς κανόνες, οφείλουν να παίξουν σημαντικό ρόλο στην ποιοτική αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος μας (αναλυτικές προτάσεις είναι στη διάθεση σας).

β. Κίνητρα για την απόσυρση και την αλλαγή χρήσης παλαιών μονάδων.

Υπάρχουν πολλές παλαιές μονάδες οι οποίες δεν επιδέχονται κανένα ουσιαστικό εκσυγχρονισμό και οι οποίες αφενός υποβαθμίζουν την ποιότητα του τουριστικού μας προϊόντος και αφετέρου, ασκούν αθέμιτο ανταγωνισμό στις υγιείς επιχειρήσεις μειώνοντας έτσι την ανταγωνιστικότητα του ελληνικού τουρισμού. Ας μελετηθεί το επιτυχημένο μοντέλο της Ισπανίας ώστε να εφαρμοστούν ανάλογα μέτρα στη χώρα μας.

γ. Κίνητρα σε επίπεδο εργοδοτικών εισφορών.

Το μη μισθολογικό κόστος της εργασίας στην Ελλάδα, εξαιτίας των υψηλών εργοδοτικών εισφορών, είναι το υψηλότερο από όλες τις ανταγωνίστριες χώρες και επιδρά αρνητικά στη λειτουργία των επιχειρήσεων και αποτρεπτικά στην δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης. Συνολικά, ο αρνητικός αυτός παράγοντας συνιστά την σημαντικότερη αιτία της μειωμένης ανταγωνιστικότητας του τουριστικού μας προϊόντος.

δ. Κίνητρα εισαγωγής και εφαρμογής νέων τεχνολογιών.

Η ανάπτυξη συνέργιας με την Κοινωνία της Πληροφορίας θα λειτουργήσει περισσότερο ενισχυτικά στην προσέλκυση των επενδύσεων.

10.5. Η αντίληψη της ποιότητας στον ΑΝ

Η βελτίωση της ποιότητας στον τουρισμό σημαίνει βελτίωση ποιότητας σε κάθε τουριστική επιχείρηση και είναι διαχρονικός στόχος. Έτσι, όταν αναφερόμαστε σε εκσυγχρονισμό επιχειρήσεων δεν εννοούμε μόνο κτήρια ξενοδοχειακών μονάδων, αλλά και ανανέωση στόλου τουριστικών λεωφορείων, ενοικιαζόμενων αυτοκινήτων, θαλαμηγών σκαφών και γενικώς, κάθε είδους εξοπλισμού του συνόλου των τουριστικών επιχειρήσεων.

10.6 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Προτού συνταχθούν οι τελικές προτάσεις του νέου ΑΝ και αφού ληφθούν υπόψη όλα τα παραπάνω, θεωρούμε απαραίτητο να μελετηθούν και να αναλυθούν τα ισχύοντα σε ανταγωνίστριες χώρες. Αυτό είναι αναγκαίο, διότι η απλή βελτίωση της ελληνικής οικονομίας σε σχέση με το χθες δεν είναι ικανή να την καταστήσει διεθνώς ανταγωνιστικότερη, αν δεν έχει βελτιωθεί και σε σχέση με τις οικονομίες των ανταγωνιστριών χωρών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11 ΤΟ Γ' ΚΠΣ ΚΑΙ Ο ΤΟΜΕΑΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

11.1 ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟ Γ' ΚΠΣ

Από όλα όσα αναφέρθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο, καθίσταται προφανές ότι ο τουριστικός τομέας δεν έχει ευνοηθεί όπως θα έπρεπε από το Β' ΚΠΣ (χαμηλά συνολικά ποσά, καθυστερήσεις στις εγκρίσεις, αδυναμίες και καθυστερήσεις στην υλοποίηση, χαμηλή απορροφητικότητα).

Η διαπίστωση αυτή συμπίπτει χρονικά με την εποχή κατά την οποία τα προβλήματα του τουριστικού τομέα έχουν αυξηθεί επικίνδυνα, οι ρυθμοί αύξησης των αφίξεων φθίνουν, η κατά κεφαλή τουριστική δαπάνη μειώνεται, η υστέρηση σε έργα τουριστικής υποδομής και η χαμηλή ποιότητα των υπηρεσιών μειώνουν την ανταγωνιστικότητα των τουριστικών δραστηριοτήτων, ενώ οι κίνδυνοι για παραπέρα υποβάθμιση του τουριστικού προϊόντος είναι άμεσοι.

Η ανάγκη συνεπώς στήριξης του τουριστικού τομέα και διάθεσης σημαντικών πόρων για την αντιμετώπιση των εντόνων προβλημάτων του, καθίσταται σήμερα περισσότερο επιτακτική. Ήδη, αυτό το διάστημα έχει ξεκινήσει να εκπονείται από την Κυβέρνηση το Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης 2000 - 2006, το οποίο θα αποτελέσει την βάση για την κατάρτιση του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης για την Ελλάδα. Την εποχή που ξεκίνησε η υλοποίηση του Γ' Κ.Π.Σ. τα προβλήματα που έπρεπε να αντιμετωπιστούν ήταν :

- η ελλιπής γενική και ειδική τουριστική υποδομή,
- η μείωση της ανταγωνιστικότητας πολλών τουριστικών επιχειρήσεων,
- η αυξημένη εποχικότητα του τουρισμού,
- η υπερβολική εξάρτηση από τους Tours operators και το μαζικό τουρισμό,
- ο έντονος ευρωπαϊκός προσανατολισμός,
- η μη αρμονική ανάπτυξη του τουρισμού σε ορισμένες περιοχές της χώρας,
- η μικρή κατά κεφαλή τουριστική δαπάνη,
- η έλλειψη εκσυγχρονισμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων κυρίως στη βασική, μέση εκπαίδευση και μετεκπαίδευση.

Το θέμα όμως δεν είναι να τεθούν απλώς τα προβλήματα και να καθοριστούν οι στόχοι, αλλά να επιδιωχθεί η εκπόνηση ενός Προγράμματος το οποίο με το ύψος των

διαθεσίμων πόρων, με τα Μέτρα που θα περιλαμβάνει και με την κατάλληλη μεθόδευση θα εξυπηρετεί κατά τον καλύτερο τρόπο την ανάπτυξη του συνόλου του τουριστικού τομέα, την ποιοτική του αναβάθμιση και την αύξηση της ανταγωνιστικότητας του.

11.2 ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ Γ' ΚΠΣ

Με βάση όλες τις διαπιστώσεις από τα προαναφερθέντα και με στόχο την σωστή στήριξη του τουριστικού τομέα μέσω του Γ' ΚΠΣ, ο ΣΕΤΕ θεωρεί αναγκαίο ότι θα πρέπει να εξασφαλιστούν :

1. Επαρκές ύψος συνολικών πόρων.

Χωρίς να παραγνωρίζεται η συμβολή των άλλων τομέων στην Εθνική Οικονομία, θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι οι πόροι που θα πρέπει να διατεθούν για επενδύσεις και λοιπές δράσεις στον τομέα του τουρισμού στο Γ' Κ.Π.Σ θα πρέπει να είναι σε πλήρη αρμονία με το χώρο που καταλαμβάνει ο τομέας αυτός στην οικονομική και κοινωνική ζωή του τόπου, αλλά και με την αναμενόμενη διεύρυνση της συμβολής τους αυτής. Εκτός αυτού, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι ο τουριστικός τομέας είναι επαρκώς αναπτυγμένος και έχει υψηλή ανταγωνιστικότητα, έναντι των άλλων τομέων της Εθνικής Οικονομίας.

Είναι επομένως προφανές ότι, αν η ανάγκη ανάπτυξης του τουριστικού τομέα δεν είναι μόνο λόγια και ευχές, και επιδιώκεται μια ισόρροπη ανάπτυξη των τομέων της ελληνικής οικονομίας, τα ποσά τα οποία θα διατεθούν για τον τουρισμό από το Γ' ΚΠΣ δεν μπορεί κατά κανένα τρόπο να είναι πάλι κάτω του 1% των συνολικών πόρων, όπως συνέβη με τα προηγούμενα ΚΠΣ.

Με δεδομένο ότι το σύνολο της δημοσίας δαπάνης του Γ' ΚΠΣ κυμένεται γύρω στα 7 τρις δρχ. και αν ληφθεί υπόψη ότι το ποσοστό των πόρων για το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα "Τουρισμός" κυμαίνεται σε ένα ποσοστό τουλάχιστον περί το 3 - 4%, ώστε να είναι αντίστοιχο της σπουδαιότητας του τομέα και των σημαντικών αναγκών του, τότε προκύπτει ένα ποσό δημοσίων πόρων περί τα 250 δις δρχ. (έναντι δρχ. 56 δις του Β' ΚΠΣ).

2. Σωστή κατανομή των πόρων που θα διατεθούν σε Μέτρα και Ενέργειες,

ώστε να επιτευχθεί η καλύτερη δυνατή αξιοποίηση των πόρων, δεδομένου ότι το Γ' ΚΠΣ αποτελεί την τελευταία ευκαιρία για την στήριξη του τομέα.

3. Έγκαιρη εκπόνηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος για τον Τουρισμό,

ώστε να μην παρατηρηθεί και πάλι το φαινόμενο της καθυστερημένης έγκρισης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

4. **Καλύτερη οργάνωση των Υπηρεσιών του ΚΠΣ του Ε.Ο.Τ.** για την αποφυγή καθυστερήσεων διαδικαστικού χαρακτήρα και καλύτερη μεθόδευση για το έγκαιρο ξεκίνημα του εγκρινόμενου Προγράμματος.
5. **Έγκαιρος σχεδιασμός των Μέτρων και γρήγορη οριστικοποίηση του σχεδιασμού τους** για να μην υπάρξουν καθυστερήσεις στην ένταξη τους.
6. **Έγκαιρη εκπόνηση των απαραίτητων μελετών κόστους - ωφέλειας και λοιπών μελετών των έργων** προκειμένου να είναι δυνατή η έγκαιρη οριστική ένταξη τους από τις Επιτροπές Παρακολούθησης.

11.3 ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

Παρακάτω ακολουθεί ένας πίνακας που αναφέρει τα προτεινόμενα μέτρα και ενέργειες που έπρεπε να ακολουθηθούν κατά την εφαρμογή του Γ' Κ.Π.Σ. και εν συνεχεία ο συνολικός προϋπολογισμός του κάθε μέτρου.

ΜΕΤΡΑ - ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ	ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ	ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	ΣΥΝ. ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ
1. Ενίσχυση επενδύσεων ποιοτικού εκσυγχρονισμού υφισταμένων ξενοδοχειακών μονάδων ή μετατροπής διατηρητέων παραδοσιακών κτισμάτων σε ξενοδοχειακά καταλύματα	138.900	199.100	338.000
α. Ενέργεια 1 : Ενίσχυση επενδύσεων ποιοτικού εκσυγχρονισμού υφισταμένων ξενοδοχειακών μονάδων	99.000	151.000	250.000
β. Ενέργεια 2 : Επενδύσεις μετατροπής διατηρητέων παραδοσιακών κτισμάτων σε ξενοδοχειακά καταλύματα	5.900	7.100	13.000
γ. Ενέργεια 3 : Ενίσχυση επενδύσεων εκσυγχρονισμού ξενοδοχειακών μονάδων με στόχο την επιμήκυνση της περιόδου λειτουργίας	34.000	41.000	75.000
2. Ενίσχυση της αλλαγής χρήσης ξενοδοχειακών μονάδων (απόσυρση ξενοδοχείων)	6.750	8.250	15.000
3. Εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής	20.600	29.400	50.000
4. Ενίσχυση της ανανέωσης του εξοπλισμού τουριστικών επιχειρήσεων	16.800	31.200	48.000
α. Ενέργεια 1 : Ενίσχυση της ανανέωσης του στόλου των επιχειρήσεων ενοικίασεως αυτοκινήτων	10.500	19.500	30.000
β. Ενέργεια 2 : Ενίσχυση της ανανέωσης του στόλου των τουριστικών λεωφορείων	6.300	11.700	18.000
5. Ανάπτυξη Ορεινού - Οικολογικού	15.000	0	15.000

Η συμβολή των κοινοτικών επιδοτήσεων στην ανάπτυξη του ελληνικού τουρισμού

Τουρισμού			
6. Ενίσχυση Μικρομεσαίων Τουριστικών Επιχειρήσεων	6.000	6.000	12.000
α. Ενέργεια 1 : Ενίσχυση μεμονωμένων ή συνεργαζομένων ΜΜΕ	3.000	3.000	6.000
β. Ενέργεια 2 : Ενίσχυση συλλογικών δράσεων	3.000	3.000	6.000
7. Επιμόρφωση	6.000	0	6.000
8. Μέτρα και ενέργειες συνεχιζόμενες από το Β' ΚΠΣ (Θαλάσσιος τουρισμός, ΠΟΤΑ)	32.000	20.000	52.000
ΣΥΝΟΛΟ	242.050	293.950	536.000

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12 ΟΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥΣ.

12.1 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Έχει γίνει πλέον γενικά αποδεκτό ότι ο τουρισμός κατατάσσεται σήμερα μεταξύ των πλέον σημαντικών τομέων της ελληνικής οικονομίας. Βέβαια δεν αρκεί μια χώρα να διαθέτει άφθονους φυσικούς πόρους για να αναπτυχθεί τουριστικά, ούτε αυτόματα η τουριστική δραστηριότητα αντιπροσωπεύει την καλύτερη εναλλακτική λύση σε σχέση με άλλες δραστηριότητες για την οικονομική της ανάπτυξη.

Ωστόσο, ο τουρισμός τομέας, στα πλαίσια της εθνικής οικονομίας μιας χώρας, δημιουργεί μια σειρά από έσοδα και έξοδα σ' ένα μεγάλο αριθμό οικονομικών κλάδων.

Πιο συγκεκριμένα, η συμβολή του τουρισμού σε μια εθνική οικονομία μπορεί να λάβει τις παρακάτω μορφές:

1. ο τουρισμός αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό τμήμα της διενεργούμενης κατανάλωσης.
2. ο τουρισμός δημιουργεί μια σειρά από παραγωγικές δραστηριότητες.
3. ο τουρισμός επηρεάζει τις διεθνείς συναλλαγές και συνεπώς το ισοζύγιο πληρωμών.
4. ο τουρισμός δημιουργεί θέσεις εργασίας.

Ωστόσο, η πραγματική συμβολή του τουριστικού τομέα σε μια οικονομία είναι δύσκολο να εκτιμηθεί, εξαιτίας της ετερογενούς φύσης του και συνεπώς της δυσκολίας υιοθέτησης μιας συγκεκριμένης μεθοδολογίας μέτρησης του.

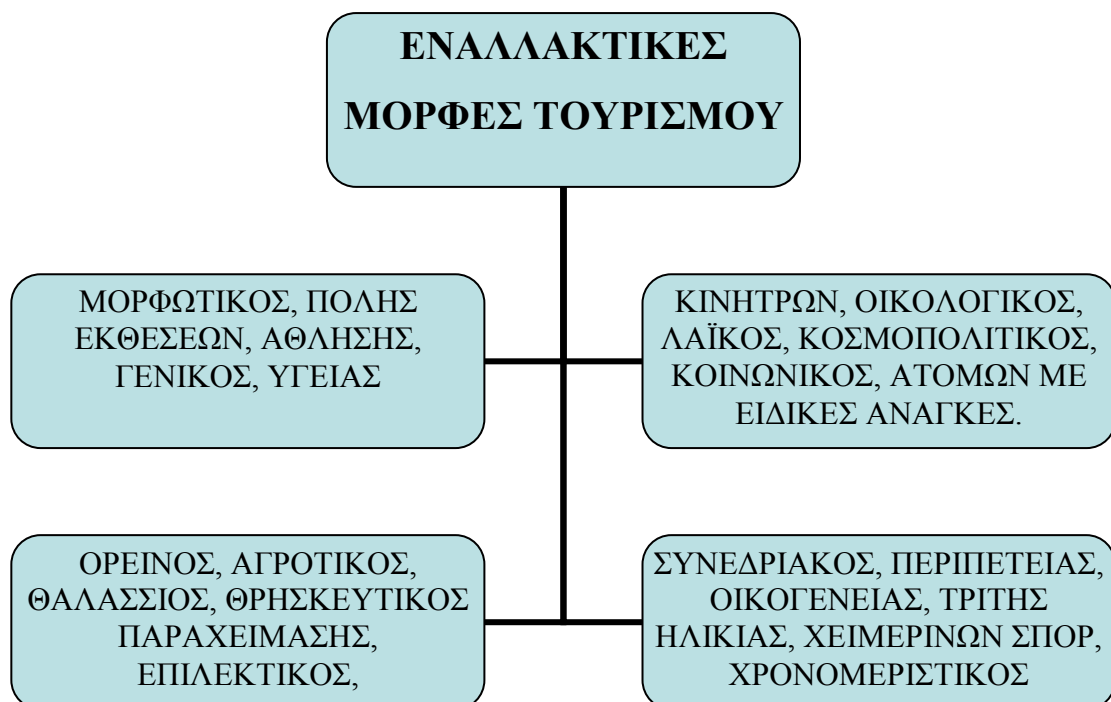
12.2 ΤΟ ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Η τουριστική οικονομία είναι ένας δυναμικός κλάδος οικονομικής δραστηριότητας, που μελετά τις οικονομικές σχέσεις που δημιουργούνται και αναπτύσσονται κατά τη διαδικασία παραγωγής και κατανάλωσης ή χρήσης τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών, που προορίζονται για την ικανοποίηση των τουριστικών αναγκών ή επιθυμιών των ανθρώπων σε ορισμένο τουριστικό προορισμό και χρόνο. Κάθε χρόνο ένας μεγάλος αριθμός ανθρώπων που ζουν σε αναπτυσσόμενες κοινωνίες έχουν ανάγκη να ικανοποιήσουν τις τουριστικές τους ανάγκες για την ικανοποίηση των οποίων πρέπει να

παραχθούν τουριστικά αγαθά και υπηρεσίες. Τουριστική οικονομία είναι το μέρος της συνολικής οικονομίας που μελετά και αναλύει τις οικονομικές σχέσεις που δημιουργούνται και αναπτύσσονται κατά την παραγωγή και κατανάλωση ή χρήση των τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών σε ορισμένο τουριστικό προορισμό και χρόνο. Η τουριστική οικονομία αποτελεί ένα δυναμικό κλάδο, ο οποίος βρίσκεται στις περισσότερες χώρες στο στάδιο της αναπτύξεως και της εξέλιξης.

Παλιότερα ο τουρισμός αποτελούσε ένα οικονομικό φαινόμενο περιορισμένης έκτασης και σημασίας, που υπήρχε λίγο-πολύ σε λανθάνουσα κατάσταση. Με το πέρασμα του χρόνου, ο τουρισμός, παρά τις αντίξοες συνθήκες, άρχισε σιγά-σιγά αλλά σταθερά να αναπτύσσεται ποιοτικά και ποσοτικά. Ας σημειωθεί ότι την εποχή εκείνη, αυτό που απασχόλησε ιδιαίτερα την οικονομική σκέψη ήταν ο ρόλος που διαδραμάτιζε ο τουρισμός στην ευνοϊκή διαμόρφωση του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών μιας χώρας, πολύ περισσότερο όταν το ισοζύγιο παρουσίαζε σε μόνιμη βάση έλλειμμα. Η εξέλιξη του τουρισμού και η σύγχρονη ανάπτυξη του που κατά κύριο λόγο του εξασφάλισε μια καίρια θέση ανάμεσα στις διάφορες οικονομικές δραστηριότητες του ανθρώπου, έπαιξε καθοριστικό ρόλο στη συστηματική μελέτη των διάφορων προβλημάτων της τουριστικής οικονομίας και την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση τους, ενδεχόμενα δε και της οριστικής τους επίλυσης.

12.3 ΟΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΠΟΥ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΛΥΣΟΥΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ.

Για τον επαναπροσδιορισμό της τουριστικής πολιτικής πολλών χωρών, που επιβάλλεται να γίνει ώστε να μπορέσουν να ξεπεράσουν σοβαρά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι τουριστικές οικονομίες, οι πολιτικές τους εξουσίες αποφασίζουν να αναπτύξουν ορισμένες δυναμικές εναλλακτικές μορφές τουρισμού που σύμφωνα

12.4 ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

Για να εκδηλωθεί μια πράξη ή γεγονός πρέπει να προϋπάρχουν ορισμένοι λόγοι. Ο τουρισμός είναι μια πράξη που στηρίζεται σε ορισμένους λόγους στους οποίους οφείλει την ύπαρξη του. Κατά την παρουσίαση του ορισμού του τουρισμού αλλά και των μορφών του έγινε αναφορά στους λόγους αυτούς. Στην ανάπτυξη του όμως συνέβαλαν και οι παρακάτω λόγοι που είναι:

- ❖ **Η βελτίωση και ανάπτυξη των μέσων μεταφοράς.**
- ❖ **Η βελτίωση της οικονομικής κατάστασης των εργαζομένων.**
- ❖ **Το πολιτιστικό επίπεδο των λαών.**
- ❖ **Οι κοινωνικές παροχές.**

Οι κοινωνικές παροχές είναι:

- ✓ Η μείωση του ωραρίου εργασίας.
- ✓ Τα κουπόνια λουτροθεραπείας.
- ✓ Η ανάπτυξη των μέσων επικοινωνίας.
- ✓ Η σύσταση διαφόρων σωματείων και συλλόγων.
- ✓ Η ετήσια άδεια και το επίδομα αδείας.
- ✓ Η συνταξιοδότηση.
- ✓ Η ιατροφαρμακευτική και νοσοκομειακή περίθαλψη.
- ✓ Οι δωρεάν τουριστικές μετακινήσεις (ταξίδια, εκδρομές).
- ✓ Τα κουπόνια συμμετοχής σε προγράμματα κοινωνικού τουρισμού

12.5 ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

Οι λόγοι που παρουσιάστηκαν παραπάνω αποτελούν τους βασικούς που συνέβαλαν στην ανάπτυξη του τουρισμού σε παγκόσμιο επίπεδο παράλληλα με τα προσόντα και την υποδομή των διαφόρων τουριστικών περιοχών. Για τη χώρα μας την Ελλάδα μπορούμε να προσθέσουμε και τους παρακάτω λόγους που συνέβαλαν και εξακολουθούν να συμβάλλουν στην τουριστική της ανάπτυξη παρά τα κατά καιρούς προβλήματα που παρουσιάστηκαν και θα παρουσιασθούν στο μέλλον από εσωγενείς και εξωγενείς παράγοντες, που είναι:

- Η γεωγραφική της θέση που επιτρέπει να γίνεται χώρα υποδοχής τουριστών από πολλές χώρες που θεωρούνται χώρες "παραγωγής" τουριστών.
- Οι κλιματολογικές συνθήκες που ευνοούν την προσέλευση τουριστών από περιοχές με χειρότερες συνθήκες σε συνδυασμό με τις πολλές ακτές, την ήπια θάλασσα και την πολυνησία της.
- Η πολιτική της κληρονομιά που αποτελεί τη βάση για την πολιτική εξέλιξη όλου του κόσμου προκαλώντας το ενδιαφέρον για άμεση επαφή των ξένων με επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους, μνημεία και μουσεία.

- Η ίδια η φύση του λαού μας που θεωρείται από τους πιο φιλόξενους στον κόσμο.
- Η συμβολή του κράτους που με προσωπική επιφύλαξη αναφέρω ότι προσπάθησε και προσπαθεί από τη στιγμή που αντιλήφθηκε, αντιλαμβάνεται και ίσως αντιληφθεί καλύτερα στο μέλλον τη σημασία του τουρισμού για την οικονομική και όχι μόνο ανόρθωση της χώρας, με παρεμβάσεις ουσιαστικού περιεχομένου και όχι απλού εντυπωσιασμού.

12.6 ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ, 1950-2000.

Μέχρι και το 1990 η τουριστική ανάπτυξη στην Ελλάδα ήταν ταχύτερη από την Ευρώπη και στο κόσμο. Όμως, στη δεκαετία 1990-2000 παρατηρούμε ότι η μείωση του ρυθμού αύξησης των αφίξεων είναι μεγαλύτερη στην Ελλάδα από την αντίστοιχη ευρωπαϊκή και παγκόσμια.

Αυτό σηματοδοτεί το γεγονός ότι η Ελλάδα είναι πλέον ένας «ώριμος» -με την έννοια του κύκλου ζωής προϊόντος-τουριστικός προορισμός, ο οποίος κινδυνεύει να εισέλθει σε περίοδο στασιμότητας που φυσικά θα ακολουθηθεί από πτωτική περίοδο, άγνωστης διάρκειας, εκτός και αν αντιδράσει δυναμικά.

ΑΦΙΞΕΙΣ ΣΕ ΕΛΛΑΔΑ, ΕΥΡΩΠΗ, ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ, 1950-2000

	ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΝΑ ΔΕΚΑΕΤΙΑ	ΕΥΡΩΠΗ (σε εκ.)	ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΝΑ ΔΕΚΑΕΤΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ (σε εκ.)	ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΝΑ ΔΕΚΑΕΤΙΑ
1950	25,3	-	16,8	-	33,30	-
1960	69,3	174,11%	50,4	199,70%	399,40	1098,33%
1970	15,8	139,25%	117,3	133,01%	1609,20	302,87%
1980	286,0	72,50%	188,3	60,50%	5271,10	227,56%
1990	457,2	59,86%	282,7	50,13%	8873,00	68,33%
2000	696,8	52,41%	402,5	42,38%	13095,55	47,59%

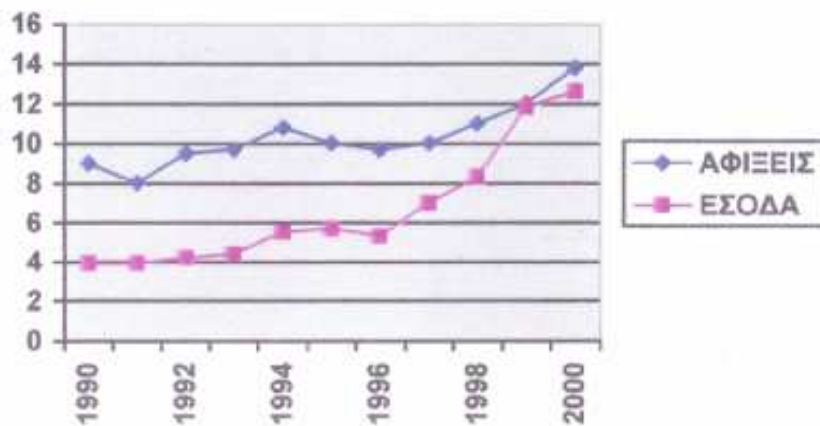
Πηγές: "WTO(2002),ΕΟΤ(2003)

Η μέση ετήσια μεταβολή των αφίξεων στο διάστημα 1990-2000 είναι 3,97% ενώ η αντίστοιχη των εσόδων για το ίδιο διάστημα είναι περίπου 14%. Η διαφορά των ρυθμών μεταβολής δεν οφείλεται στο γεγονός ότι βελτιώθηκε πραγματικά η κατά κεφαλήν δαπάνη (και βέβαια σε καμία περίπτωση ότι μεγάλωσε η μέση διάρκεια παραμονής) αλλά κυρίως στο ότι άλλαξε ο τρόπος υπολογισμού του τουριστικού συναλλάγματος. Αυτό είναι φανερό μεταξύ των ετών 1996-1997, όπου, ενώ έχουμε αύξηση κατά 9% στις αφίξεις, η αντίστοιχη αύξηση των εσόδων είναι 38%. Για το 1998 τα έσοδα από τον τουρισμό σύμφωνα με στοιχεία του WTO, δηλαδή σύμφωνα με τα στοιχεία που δήλωσε η χώρα μας, ανήλθαν σε 5182 εκ. USD μετά το αρχικό δηλωθέν ποσό των 3925 εκ. USD και στη συνέχεια διόρθωση σε 4050 εκ. USD για να καταλήξουμε στα 6,18 δις. USD. Για το 2000, αν δεχτούμε ως ακριβή τα έσοδα, καταλήγουμε σε ΜΚΔ της τάξεως των 704 USD. Με μέση διάρκεια παραμονής 10 περίπου ημέρες, έχουμε, έχουμε μέση ημερήσια κατά κεφαλή δαπάνη περίπου 70 USD.

ΕΞΕΛΙΞΗ ΑΦΙΞΕΩΝ, ΕΣΟΔΩΝ & ΜΚΔ, ΕΛΛΑΔΑ, 1950-2000

ΕΤΟΣ	ΑΦΙΞΕΙΣ	ΕΣΟΔΑ(ΣΕ ΕΚ. ΔΟΛ)	ΜΚΔ(ΔΟΛ)
1950	33000	4,70	141
1960	399000	49,30	141
1970	1609000	193,60	155
1980	5271000	1733,50	361
1990	8873000	2586,80	292
1991	8036000	2567,40	319
1992	9331000	3271,80	351
1993	9413000	3335,10	354
1994	10642000	3904,90	367
1995	10130000	4136,30	408
1996	9233000	3723,10	403
1997	10070000	5151,30	512
1998	10916000	6188,20	567
1999	12164000	8781,90	722
2000	13095545	9221,10	704

Πηγές: ΕΟΤ/ΕΣΥΕ (2003), ΤΤΕ(2002).

12.7 ΟΙ ΩΦΕΛΕΙΕΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.

Όλες οι χώρες καταβάλλουν προσπάθειες να αναπτύξουν την τουριστική τους οικονομία. Η ανάπτυξη του τουρισμού και ιδιαίτερα του διεθνούς ενεργητικού τουρισμού δίνει στις χώρες που την επιχειρούν πολλαπλά οικονομικά ωφέληματα, επειδή αυτός:

Α) Αποτελεί σημαντική πηγή συναλλάγματος, το δε συνάλλαγμα που εισρέει από αυτόν καλύπτει σε πολλές περιπτώσεις ένα μεγάλο ποσοστό του ανοίγματος του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.

Β) Συμβάλλει στην ανάπτυξη ή μεγένθυση πολλών κλάδων οικονομικής δραστηριότητας, επειδή τα χρήματα που δαπανούν οι ξένοι και ντόπιοι τουρίστες διοχετεύονται μέσω τουριστικών και άλλων επιχειρήσεων σε άλλους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας για την αγορά διαφόρων αγαθών και υπηρεσιών, με αποτέλεσμα να τονώνεται σημαντικά η εγχώρια παραγωγική και εμπορική δραστηριότητα σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.

Γ) Δημιουργεί ικανοποιητικό αριθμό νέων θέσεων εργασίας, πλήρους και μερικής απασχόλησης, έστω και αν αυτές έχουν τις περισσότερες φορές εποχιακό χαρακτήρα και κυρίως τις δημιουργεί εκεί που άλλοι κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας, όπως π.χ. η βιομηχανία, η γεωργία κλπ, για λόγους που έχουν σχέση με εξωτερικές οικονομίες του τόπου ή της περιφέρειας που επιχειρείται η ανάπτυξη τους, αδυνατούν να δημιουργήσουν.

Δ) Αποφέρει έσοδα στους πληθυσμούς των περιοχών όπου αναπτύσσεται, ενώ παράλληλα συμβάλλει αποφασιστικά και στον περιορισμό του ανοίγματος της ψαλίδας

που υπάρχει ανάμεσα στα εισοδήματα των κατοίκων των αστικών κέντρων και εκείνων της περιφέρειας.

Ε) Διευκολύνει την εισροή χρημάτων στις περιοχές όπου αναπτύσσεται, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων κυκλοφορεί μέσα σε αυτούς, δημιουργώντας ένα πρόσθετο εισόδημα για τους μόνιμους κατοίκους τους, καθώς επίσης πρόσθετα έσοδα για την τοπική αυτοδιοίκηση και γενικότερα για το κράτος.

Ζ) Προκαλεί πολλαπλασιαστικές επιδράσεις, που εκδηλώνονται με μια σειρά συναλλακτικών πράξεων και προκαλούν ποσοτικά αποτελέσματα, οι οποίες εκτός ότι διευρύνουν τον οικονομικό ρόλο του, διευρύνουν ταυτόχρονα και τον κύκλο των κοινωνικών ομάδων που επηρεάζονται από το τουριστικό φαινόμενο.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονιστεί ότι οι ωφέλειες αυτές θα επιτευχθούν εφόσον γίνει ο σωστός προγραμματισμός και με τον σωστό έλεγχο από την πολιτική εξουσία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13 ΟΙ ΩΦΕΛΕΙΕΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

13.1 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ

Στις περισσότερες χώρες η τουριστική δραστηριότητα εξαρτάται στο μεγαλύτερο ποσοστό από την εσωτερική ή ημεδαπή τουριστική κατανάλωση, παρά από τη διεθνή τουριστική κατανάλωση. Η τουριστική κατανάλωση, η οποία αφορά τις δαπάνες που προκαλεί η τουριστική ζήτηση για να καλύψει μια σειρά αγαθών και υπηρεσιών, μπορεί να διακριθεί, ανάλογα με τη χρονική περίοδο πραγματοποίησης της, στην άμεση τουριστική κατανάλωση και στην έμμεση τουριστική κατανάλωση.

- ❖ Η άμεση τουριστική κατανάλωση περιλαμβάνει όλες τις καταναλωτικές δαπάνες που πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια της τουριστικής μετακίνησης, δηλαδή αντιπροσωπεύει τον κλασικό προϋπολογισμό των διακοπών.
- ❖ Η έμμεση τουριστική κατανάλωση αντιπροσωπεύει το σύνολο των αγαθών και υπηρεσιών που καταναλώνει ο τουρίστας ενόψει της τουριστικής μετακίνησης (ενδύματα, αθλητικός εξοπλισμός, ασφάλειες κτλ).

Επομένως, εάν στις δαπάνες του διεθνούς τουρισμού, οι οποίες αντιπροσωπεύουν ουσιαστικά την άμεση τουριστική κατανάλωση, προσθέτουμε τις δαπάνες των διεθνών μεταφορών καθώς και τις δαπάνες της έμμεσης τουριστικής κατανάλωσης, το ποσοστό της ιδιωτικής κατανάλωσης των νοικοκυριών το οποίο διατίθεται για τουρισμό τείνει να λάβει πολύ μεγαλύτερες τιμές από εκείνες που του δίνονται στην πραγματικότητα.

13.2. Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ.

Η ακαθάριστη αξία παραγωγής του τουριστικού τομέα δεν αναφέρεται ξεχωριστά στους Ελληνικούς Εθνικούς Λογαριασμούς, λόγω κυρίως της δυσκολίας υπολογισμού της. Η δυσκολία αυτή οφείλεται κατά κύριο λόγο στο χαμηλό βαθμό στατιστικής οργάνωσης και πληροφόρησης στον τομέα αυτό και κατά μικρό μόνο μέρος στην πολυσύνθετη εκδήλωση της τουριστικής δραστηριότητας. Σε ορισμένες χώρες έχει επιτευχθεί σε σημαντικό βαθμό ο προσδιορισμός του τομέα στο Εθνικό Λογιστικό Σύστημα. Κατά συνέπεια, ο υπολογισμός της συμβολής του ελληνικού τουριστικού τομέα στο ΑΕΠ βασίζεται σε εκτιμήσεις, οι οποίες όμως θεωρείται ότι προσεγγίζουν ικανοποιητικά την πραγματικότητα.

Σύμφωνα με ορισμένες εκτιμήσεις, ο τουριστικός τομέας συμμετέχει με ποσοστό περί το 8% στο ΑΕΠ της χώρας. Άλλες εκτιμήσεις θεωρούν ότι το ποσοστό αυτό είναι

μεγαλύτερο. Σύμφωνα με τις επίσημες εκτιμήσεις (που βασίζονται σε εκτιμήσεις των Υπηρεσιών του ΚΕΠΕ), η συμμετοχή του τουριστικού τομέα στο ΑΕΠ της χώρας ανέρχεται σε ποσοστό 9,6%. (Το ποσοστό αυτό γνωστοποιήθηκε προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά την υποβολή του Προγράμματος "Τουρισμός-Πολιτισμός" τον Ιούνιο 1995).

Με δεδομένο το παραπάνω ποσοστό, η συμβολή του ελληνικού τουρισμού στο ΑΕΠ της χώρας μπορεί να χαρακτηριστεί ως ιδιαίτερα σημαντική. Σε σύγκριση με τους άλλους βασικούς τομείς της Ελληνικής Οικονομίας, το ποσοστό συμμετοχής του τουρισμού στο ΑΕΠ έχει φθάσει να υπερβαίνει το ποσοστό ολοκλήρου του κλάδου της μεταποίησης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: Συμμετοχής των κυριότερων τομέων της Εθνικής Οικονομίας στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, 1997 (Τιμές συντελεστών παραγωγής, τρέχουσες τιμές).

ΤΟΜΕΙΣ	ΔΙΣΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ	%
1. Γεωργία-κτηνοτροφία-Δάση-Αλιεία	2.446,1	8,5
2. Μεταλλεία-Ορυχεία	192,0	0,7
3. Μεταποίηση	3.885,4	13,5
4. Ηλεκτρισμός-φωταέριο-ύδρευση	590,6	2,0
5. Κατασκευές	2.194,3	7,6
6. Μεταφορές-Επικοινωνίες	1.925,4	6,7
7. Εμπόριο	4.227,9	14,7
8. Τουρισμός(εκτιμήσεις)	2.770,0	9,6
9. Λοιποί τομείς(Τράπεζες, κατοικίες, Υγεία κτλ)	10.603,3	36,7
ΣΥΝΟΛΟ	28.835,0	100,0

13.3 ΤΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ

Οι τουριστικές εισπράξεις και οι τουριστικές δαπάνες βρίσκονται ενσωματωμένες στο ισοζύγιο πληρωμών. Πιο συγκεκριμένα, αυτές συνθέτουν το τμήμα "ταξίδια", το οποίο αποτελεί μέρος των άδηλων πόρων. Εάν απομονώσουμε στο ισοζύγιο πληρωμών την τουριστική δραστηριότητα, μπορούμε να οδηγηθούμε στη σύνθεση ενός τουριστικού ισοζυγίου, το οποίο απεικονίζει τη διαφορά μεταξύ των τουριστικών εισπράξεων και δαπανών. Το υπόλοιπο αυτού του ισοζυγίου εκφράζει τη συμβολή του τουριστικού τομέα στο ισοζύγιο των τρεχουσών συναλλαγών. Το υπόλοιπο του τουριστικού ισοζυγίου μπορεί να λάβει τις παρακάτω ενδείξεις:

➤ **Θετικό ισοζύγιο:**

Αυτό σημαίνει ότι η χώρα παρουσιάζει πλεόνασμα στον τουριστικό τομέα, δηλαδή οι εισπράξεις είναι μεγαλύτερες από τις δαπάνες.

➤ **Αρνητικό ισοζύγιο:**

Οι χώρες που ανήκουν σ' αυτή την κατηγορία παρουσιάζουν έλλειμμα και οι δαπάνες είναι υψηλότερες των εισπράξεων. Τέτοιες χώρες είναι η Γερμανία και οι Η.Π.Α.

➤ **Εξισορροπημένο ισοζύγιο:**

Είναι η περίπτωση που οι τουριστικές εισπράξεις είναι ίσες με τις τουριστικές δαπάνες.

Στην προσπάθεια του να προσεγγίσει κατά έναν ιδιαίτερο τρόπο' τα μεγέθη των τουριστικών εισπράξεων και δαπανών, καθώς και εκείνα του ισοζυγίου των τρεχουσών συναλλαγών μιας χώρας, ο καθηγητής R. Baretje διακρίνει έξι ομάδες χωρών, ανάλογα με το αν ο τουρισμός διαδραματίζει ένα ρόλο ενεργητικό ή παθητικό σ' αυτές.

- i.* Ο τουρισμός βελτιώνει το θετικό υπόλοιπο "ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών - τουρισμός" (π.χ. Ελβετία, Γαλλία).
- ii.* Ο τουρισμός μειώνει το θετικό υπόλοιπο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών - τουρισμός", χωρίς ωστόσο να το εξισορροπεί ή να το καθιστά αρνητικό.(π.χ. Γερμανία).
- iii.* Ο τουρισμός μετατρέπει το θετικό υπόλοιπο "ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών - τουρισμός" σε αρνητικό (π.χ. Ολλανδία).
- iv.* Ο τουρισμός μεταβάλλει το αρνητικό υπόλοιπο "ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών - τουρισμός" σε θετικό, (π.χ. Ισπανία, Ιταλία).
- v.* Ο τουρισμός συμβάλλει στο να μειωθεί το αρνητικό υπόλοιπο "ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών - τουρισμός". (π. χ. Ελλάδα).
- vi.* Ο τουρισμός επιβαρύνει το ήδη αρνητικό υπόλοιπο "ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών – τουρισμός".

13.4 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

Το ισοζύγιο πληρωμών είναι ένας πίνακας λογιστικών εγγράφων όπου καταγράφονται συστηματικά οι εισπράξεις και οι δαπάνες μιας χώρας σε σχέση με άλλες ξένες χώρες. Οι εισπράξεις και οι δαπάνες, ή χρηματικές συναλλαγές, πραγματοποιούνται μεταξύ ατόμων τα οποία κατοικούν μια συγκεκριμένη χωρική ενότητα και ατόμων που κατοικούν εκτός αυτής, στο διάστημα μιας χρονικής περιόδου, που είναι συνήθως ένα έτος. Ουσιαστικά, το ισοζύγιο πληρωμών μιας χώρας, μέσα από την εγγραφή των χρηματικών ροών, καταγράφει έμμεσα τις πραγματικές ροές που αντιπροσωπεύουν οι εμπορικές συναλλαγές με τις άλλες χώρες, δηλαδή οι εισαγωγές και οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών.

13.5 Ο ΥΠΟΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ “ΤΑΞΙΔΙΑ”

Το τουριστικό ισοζύγιο αντιπροσωπεύει ένα τμήμα των χρηματικών ροών που ενεργοποιεί η τουριστική δραστηριότητα και συνεπώς παρεμποδίζει την προσέγγιση της αληθινής συμβολής του τουρισμού στο ισοζύγιο πληρωμών.

Σύμφωνα με το ισοζύγιο πληρωμών του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, η κατηγορία "ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΑΞΙΔΙΑ", η οποία περιλαμβάνει τις τουριστικές εισπράξεις και δαπάνες, είναι αυστηρά καθορισμένη.

Στην πραγματικότητα όμως, οι τουριστικές συναλλαγές αφορούν και άλλες κατηγορίες τουριστικών εισπράξεων και δαπανών, οι οποίες υπάγονται σε άλλα τμήματα του ισοζυγίου πληρωμών. Έτσι, τα έσοδα και οι δαπάνες των διεθνών αερομεταφορών καταγράφονται στην κατηγορία "μεταφορές", παρ' όλο που ένα σημαντικό τμήμα τους αφορά τις τουριστικές μετακινήσεις.

Κατά τον ίδιο τρόπο, τουριστικές εισπράξεις και δαπάνες που αφορούν τις εισαγωγές και τις εξαγωγές τουριστικών εξοπλισμών, τροφίμων και ποτών, υπηρεσιών τεχνικής βοήθειας, καθώς και τις μεταφορές μισθών, τις δαπάνες διαφήμισης κτλ. Εγγράφονται και κατανέμονται σε άλλες, εκτός του τουρισμού, κατηγορίες του ισοζυγίου πληρωμών.

Είναι φυσικό επομένως να υπάρχουν σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ της κατηγορίας "ταξίδια" του ισοζυγίου πληρωμών μιας χώρας και ενός "πραγματικού" τουριστικού ισοζυγίου, το οποίο θα περιλάμβανε όλα τα έσοδα και τις δαπάνες που δημιουργεί ο τουριστικός τομέας.

Για τους παραπάνω λόγους, λίγες χώρες γνωρίζουν με μια σχετική ακρίβεια τις πραγματικές επιδράσεις του τουρισμού στις διεθνείς τους συναλλαγές και συνεπώς είναι σε θέση να υπολογίσουν τα κέρδη ή τις ζημίες που δημιουργεί ο διεθνής τουρισμός.

13.6 Η ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΣΥΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟ ΤΟΥ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΠΛΗΡΩΜΩΝ.

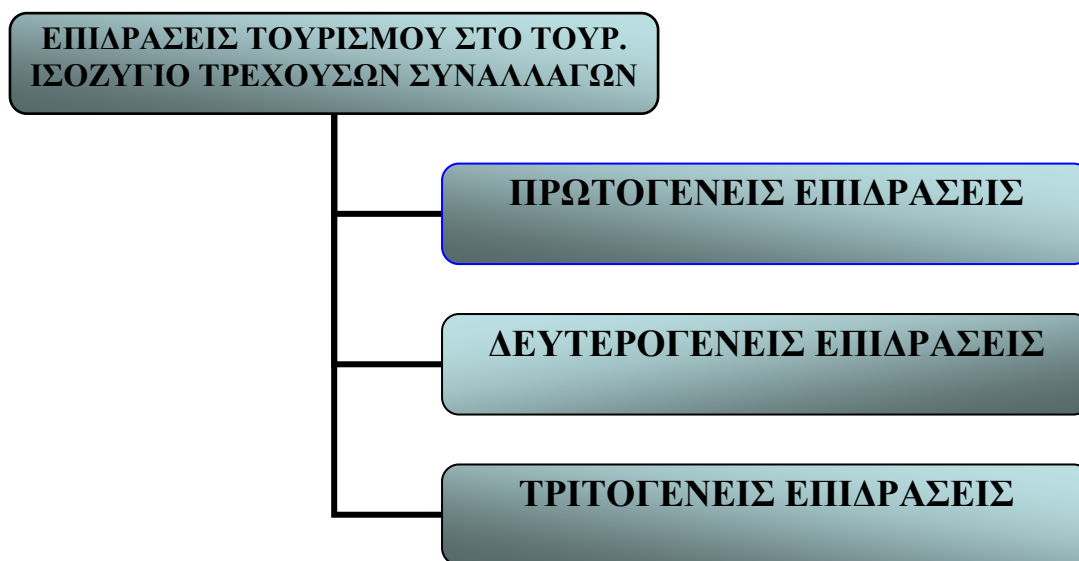
Όπως είναι γνωστό, οι περισσότερες χώρες σήμερα αντιμετωπίζουν προβλήματα εξαιτίας του ελλείμματος του ισοζυγίου των τρεχουσών συναλλαγών τους. Είναι πολύ φυσικό λοιπόν στις χώρες αυτές οι πολιτικές τους εξουσίες να δημιουργούν κίνητρα στους κλάδους εκείνους της οικονομικής τους δραστηριότητας που συμβάλλουν στην εισροή σκληρών ξένων νομισμάτων, που τόση ανάγκη τα έχουν για να καλύψουν όσο το δυνατό γίνεται το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών τους.

Μέχρι σήμερα λίγες έρευνες έχουν γίνει, προκειμένου να εξεταστούν οι θεωρητικές σχέσεις μεταξύ τουρισμού και ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, ώστε να διατυπωθούν οι τρόποι με τους οποίους οι επιδράσεις του τουρισμού γίνονται αισθητές και καταγράφονται στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών των διάφορων χωρών. Οι παλιότερες ερευνητικές μελέτες αναφέρονται στο μέγεθος των συναλλαγματικών εσόδων από τον ενεργητικό εξωτερικό τουρισμό ή ενεργητικό διεθνή και το αυξανόμενο ποσοστό τους στη συνολική αξία των παγκόσμιων εξαγωγών και μόνο συνοπτική αναφορά γινόταν για τις θετικές επιδράσεις των τουριστικών δαπανών στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Περισσότερο πρόσφατες μελέτες υπήρξαν πιο επικριτικές στην εξέταση θεμάτων αναφορικά με τις επιδράσεις του τουρισμού στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, καθώς επίσης πιο διεισδυτικές σε ότι αφορά στις αναλύσεις τους και τις αξιολογήσεις των διαθέσιμων στοιχείων τους.

Οι επιδράσεις του τουρισμού στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών μπορούν να διακριθούν σε αυτές που προκαλούνται σε μια χώρα υποδοχής τουριστών από τους μόνιμους κατοίκους της, καθώς επίσης από τους ξένους επισκέπτες της και αυτές που προκαλούνται από το διεθνή παθητικό τουρισμό, δηλαδή από τις τουριστικές δραστηριότητες μόνιμων κατοίκων μιας χώρας υποδοχής τουριστών που όμως πραγματοποιούνται εκτός της επικρατείας της, δηλαδή εκτός της χώρας στην οποία κατοικούν μόνιμα. Η διάκριση αυτή κρίνεται σημαντική γιατί βοηθά στο να γνωρίζει κανείς τις τουριστικές δραστηριότητες ξένων υπηκόων που επισκέπτονται μια χώρα, ώστε να εκτιμήσει το ρόλο που διαδραματίζουν τα συναλλαγματικά κέρδη στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Σε μερικές χώρες τα συναλλαγματικά έσοδα από τον τουρισμό ενδέχεται να

είναι πολύ χαμηλά ενώ ο εσωτερικός τουρισμός αιτία εξάντλησης των συναλλαγματικών εσόδων του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Συγκεκριμένα ενδέχεται το κόστος που συνεπάγεται η εξυπηρέτηση των ξένων και ντόπιων τουριστών να είναι τόσο ψηλό και ο αριθμός των ξένων και ντόπιων τουριστών τόσο μεγάλος, ώστε τα συναλλαγματικά έσοδα που απορρέουν από τις δαπάνες που πραγματοποιούν οι ξένοι τουρίστες στην χώρα υποδοχής τους να αδυνατούν να το αντισταθμίσουν.

Οι επιδράσεις του τουρισμού στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών μπορούν να διακριθούν σε τρεις κατηγορίες και συγκεκριμένα σε πρωτογενείς, δευτερογενείς και τριτογενείς.

Οι πρώτες από αυτές είναι άμεσες, μπορούν να μετρηθούν αμέσως και σχετικά εύκολα. Αντίθετα οι δευτερογενείς επιδράσεις, επειδή είναι περισσότερο σύνθετες και περισσότερο δύσκολο να μετρηθούν, έχουν παραλειφθεί από τις εκτιμήσεις των περισσότερων ισοζυγίων τρεχουσών συναλλαγών. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι οι δευτερογενείς επιδράσεις του τουρισμού στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, είναι αυτές των πρωτογενών τουριστικών δαπανών καθώς αυτές διεισδύουν στην οικονομία. Γι' αυτό και δεν χρειάζεται η αρχική τουριστική δαπάνη να έχει πραγματοποιηθεί σε μια άλλη χώρα.

Οι δευτερογενείς επιδράσεις του τουρισμού στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών μπορεί να εμφανίζονται με τρεις διαφορετικές μορφές, οι εξής:

➤ **Άμεσες δευτερογενείς επιδράσεις:**

Σε αυτές περιλαμβάνονται δαπάνες που γίνονται για τουριστική διαφήμιση στο εξωτερικό, προμήθειες σε ταξιδιωτικούς/τουριστικούς πράκτορες, εκροές υπό μορφή τόκων και

μερισμάτων για πληρωμές σε δικαιούχους ξένους επενδυτές κλπ., καθώς επίσης εισαγωγές που γίνονται από διάφορες τουριστικές επιχειρήσεις, προκειμένου να ικανοποιήσουν τουριστικές ανάγκες ή επιθυμίες ξένων τουριστών, όπου τα χρήματα που συνεπάγεται η πραγματοποίησή τους εκρέουν σε ξένους προμηθευτές.

➤ **Έμμεσες δευτερογενείς επιδράσεις:**

Σε αυτές περιλαμβάνονται τα κέρδη που πραγματοποιούνται από τις τουριστικές επιχειρήσεις για την παροχή τουριστικών υπηρεσιών και τα οποία στη συνέχεια περνούν σε άλλους προμηθευτές αγαθών και υπηρεσιών. Σε περίπτωση που η παραγωγή των παρεχόμενων τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών εξαρτάται από εισαγόμενα αγαθά ή και υπηρεσίες, τότε μια εκροή συναλλάγματος από τη χώρα υποδοχής τουριστών είναι αναπόφευκτη.

➤ **Επαγωγικές δευτερογενείς επιδράσεις:**

Σε αυτές περιλαμβάνονται δαπάνες που γίνονται για την πληρωμή παραγωγών τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών και τους υπάλληλους που απασχολούν, υπό μορφή ημερομισθίων, μισθών και ενοικίων. Η αναλογία του εργατικού δυναμικού που είναι ξένης προέλευσης, θα καθορίζει σε μεγάλο βαθμό την αναλογία των πληρωμών αυτών που εμβάζονται στο εξωτερικό σε συνάλλαγμα.

Οι εισροές συναλλάγματος που αποτελούν προϊόν της παροχής υπηρεσιών σε ξένους τουρίστες για την ικανοποίηση των τουριστικών αναγκών ή επιθυμιών τους δεν συνιστούν πρωτογενείς ή δευτερογενείς επιδράσεις. Εισροές συναλλάγματος που δεν προκλήθηκε από άμεσες τουριστικές δαπάνες χαρακτηρίζονται σαν τριτογενείς επιδράσεις, περιλαμβάνουν δε εισαγόμενα προϊόντα, όπως για παράδειγμα είδη ρουχισμού και αποσκευές ταξιδιού, που αγοράστηκαν από μόνιμους κατοίκους μιας χώρας στο πλαίσιο της προετοιμασίας τους για να ταξιδέψουν σε κάποιο επιθυμητό τουριστικό προορισμό, καθώς επίσης επενδυτικές ευκαιρίες που δημιουργήθηκαν από την ανάπτυξη τουριστικής δραστηριότητας. Εξάλλου η ύπαρξη τουριστικής δραστηριότητας μπορεί να παρακινήσει επιχειρήσεις που βρίσκονται σε χώρες υποδοχής τουριστών να εξάγουν προϊόντα τους σε διάφορες χώρες και κυρίως σε αυτές από τις οποίες προέρχονται οι τουρίστες που τις επισκέπτονται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 14 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΕΝΙΣΧΥΕΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

14.1 Η ΤΟΝΩΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

Στην πραγματικότητα όλες οι περιφέρειες χαρακτηρίζονται από ένα μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό προβληματικότητας, που για να μπορέσει να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά πρέπει οπωσδήποτε να εφαρμοστεί μια ανάλογη περιφερειακή πολιτική. Έτσι υπάρχουν αναπτυγμένες περιφέρειες που αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα οργάνωσης του χώρου, αποκέντρωσης των οικονομικών δραστηριοτήτων, προστασίας του περιβάλλοντος κλπ., όπως επίσης υπάρχουν και φθίνουσες περιφέρειες που έχουν ανάγκη ενίσχυσης της οικονομίας τους με νέες δυναμικές οικονομικές δραστηριότητες, αντιμετώπισης της αδυναμίας τους να αναπτυχθούν αυτοδύναμα λόγω ανεπάρκειας φυσικών πόρων κλπ. εκτός όσων εκτέθηκαν πιο πάνω θα πρέπει να παρατηρηθεί ότι οι περιφέρειες, ειδικότερα οι αναπτυσσόμενες έχουν ανάγκη πραγματοποίησης διαρθρωτικών μεταβολών στην οικονομία τους, εκτέλεσης έργων υποδομής και ανωδομής κλπ.

Μια από τις οικονομικές δραστηριότητες που επιχειρείται να αναπτυχθεί σε περιφερειακό επίπεδο σε πολλές χώρες είναι και ο τουρισμός. Στις περισσότερες από αυτές η ανάπτυξη του τουρισμού πέρα από το ότι ήταν απρογραμμάτιστη και ευκαιριακή, επικεντρωνόταν κατά κύριο λόγο στα μεγάλα αστικά κέντρα. Η ανάπτυξη του τουρισμού στην περιφέρεια δεν είναι τόσο εύκολη όσο ενδεχόμενα να φαίνεται από πρώτη όψη και τούτο γιατί απαραίτητη προϋπόθεση για να επιτευχθεί αυτή είναι η δημιουργία έργων τουριστικής υποδομής με κρατική χρηματοδότηση, η δημιουργία έργων τουριστικής η δημιουργία έργων τουριστικής ανωδομής με την ανάπτυξη επενδυτικής δραστηριότητας εκ μέρους της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, καθώς επίσης η εκπαίδευση τουριστικών στελεχών και η κατάλληλη κατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού σε τουριστικά επαγγέλματα για την παροχή της ζητούμενης ποσότητας και ποιοτικής στάθμης τουριστικών υπηρεσιών. Και ακόμα το τουριστικό προϊόν που παράγεται και προσφέρεται για κατανάλωση ή χρήση να είναι αυτό που ξένοι και ντόπιοι τουρίστες ζητούν να αγοράσουν για να ικανοποιήσουν τις τουριστικές τους ανάγκες ή επιθυμίες. Πάνω απ' όλα όμως η ανάπτυξη του τουρισμού στην περιφέρεια προϋποθέτει τη χάραξη και εφαρμογή μιας ρεαλιστικής περιφερειακής πολιτικής εκ μέρους των πολιτικών εξουσιών των διάφορων χωρών στο πλαίσιο πάντα της υλοποίησης του προγράμματος οικονομικής ανάπτυξης ή μεγέθυνσης.

Οι σκοποί της σύγχρονης περιφερειακής πολιτικής διευρύνονται ολοένα και περισσότερο με αποτέλεσμα να περιλαμβάνουν αυτοί συνεχώς νέους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας, όπως είναι για παράδειγμα ο τουρισμός, αρκεί να μπορούν αυτοί να αναπτυχθούν και να συμβάλουν στο μέτρο του εφικτού στην ισόρροπη οικονομική

ανάπτυξη της περιφέρειας, στην πλήρη απασχόληση του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της, στην αύξηση του κατά κεφαλήν ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος της, στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και συνθηκών εργασίας του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της, καθώς επίσης στην εξομάλυνση του προσωπικού εισοδήματος του.

Ο ρόλος του παραγωγικού συντελεστή «εργασία» στην ανάπτυξη του τουρισμού στην περιφέρεια είναι οπωσδήποτε καθοριστικός, αφού τα περιθώρια αυτοματοποίησης και μηχανοποίησης της τουριστικής παραγωγής είναι πιο περιορισμένα. Παρόλα αυτά όμως οι περισσότερες αν όχι όλες οι τουριστικά αναπτυγμένες χώρες αντιμετωπίζουν σοβαρές ελλείψεις ειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού για τη χρησιμοποίηση του σε διάφορες θέσεις εργασίας στην τουριστική βιομηχανία, με αποτέλεσμα ο παραγωγικός συντελεστής «εργασία» να παίζει καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της τουριστικής προσφοράς. Κατά συνέπεια η ποσοτική και ποιοτική σύνθεση της παρεχόμενης εργασίας, από τους απασχολούμενους στην τουριστική βιομηχανία, έχει άμεσες επιπτώσεις στην παραγωγή τουριστικών υπηρεσιών τόσο από ποσοτικής, όσο και από ποιοτικής άποψης.

Αν και ο ρόλος του κεφαλαίου στην παραγωγή τουριστικών υπηρεσιών είναι εξίσου σημαντικός με αυτόν της εργασίας, σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ότι ο τουρισμός, σαν κλάδος οικονομικής δραστηριότητας, είναι κατ' εξοχήν έντασης εργασίας, που σημαίνει ότι ο ανθρώπινος παράγοντας μόνο σε ορισμένες περιπτώσεις και μέχρι ενός σημείου μπορεί να υποκατασταθεί στην παραγωγική διαδικασία από το κεφάλαιο.

Η ανάπτυξη του τουρισμού στην περιφέρεια αναγκαστικά επιφέρει αλλαγές στις οικονομικές δομές της. Αυτές με τη σειρά τους επιφέρουν αλλαγές και στη χρήση της γης. Ο τουρισμός, όπου αναπτύσσεται, συμβάλλει μεταξύ άλλων στην αύξηση των τιμών της γης και εξαιτίας αυτού στην αύξηση των αγοραπωλησιών της, καθώς επίσης στην κατάτμηση της. Όλη αυτή η κατάσταση συμβάλλει στην εμφάνιση πληθωριστικών πιέσεων, των οποίων τα πρώτα θύματα είναι οι νεότεροι κάτοικοι τους που προσπαθούν να ορθοποδήσουν επαγγελματικά και να νοικοκυρευτούν, αγοράζοντας γη και σπίτια. Παράλληλα όμως η περιφέρεια αρχίζει βαθμιαία να γίνεται λιγότερο αυτόρκτη και περισσότερο εξαρτημένη από διεθνείς οικονομικές συνθήκες.

Το συμπέρασμα που βγαίνει κατόπιν όσων ειπώθηκαν πιο πάνω είναι ότι η ανάπτυξη του τουρισμού στην περιφέρεια παρά τα όποια προβλήματα που ενδέχεται να δημιουργήσει, μπορεί επίσης να προκαλέσει ανάπτυξη οικονομικής δραστηριότητας, η σημασία της οποίας κάθε άλλο παρά να παραβλεφτεί μπορεί και πολύ περισσότερο να αποσιωπηθεί. Η διαπίστωση όμως αυτή δεν αναιρεί μίαν άλλη:

Η ανάπτυξη του τουρισμού στην περιφέρεια σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να αποτελέσει πανάκεια για την αντιμετώπιση των οικονομικών προβλημάτων της.

Αναμφίβολα όμως μπορεί να συμβάλλει αποφασιστικά στην άμβλυνση τους, που σε τελευταία ανάλυση αυτό είναι κατά κύριο λόγο το ζητούμενο. Πέρα από αυτό όμως με την ανάπτυξη του τουρισμού σε περιφέρειες όπου κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας έχουν περιορισμένες ή και καθόλου πιθανότητες να αναπτυχθούν, δεν πετυχαίνοντας μόνο οικονομικοί στόχοι αλλά και κοινωνικοί που απορρέουν από τον περιορισμό της εξωτερικής μετανάστευσης και κυρίως της μαζικής μετατόπισης και κυρίως της μαζικής μετατόπισης των πληθυσμών τους στα μεγάλα κυρίως αστικά κέντρα προς αναζήτηση καλύτερης τύχης.

14.2 Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΣΟΔΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟ ΤΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

Η ανάπτυξη του τουρισμού σε μια χώρα είναι φυσικό να δημιουργεί έσοδα για ένα τμήμα του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της που με οποιοδήποτε τρόπο απασχολείται σε τουριστικές επιχειρήσεις, καθώς επίσης για ένα άλλο τμήμα του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της το οποίο να μην δεν απασχολείται σε τουριστικές επιχειρήσεις, πλην όμως αυτές στις οποίες απασχολείται οφείλουν την οικονομική τους επιβίωση σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό στον τουρισμό όπως για παράδειγμα οι επιχειρήσεις μεταφορών, τροφίμων και ποτών, διασκέδασης, αναψυχής και πολλοί άλλοι μεμονωμένοι επιτηδευματίες που προσφέρουν διάφορα αγαθά και υπηρεσίες και σε τουρίστες.

Φορέας της τουριστικής ανάπτυξης σε χώρες με μικτή οικονομία είναι κατά κανόνα η ιδιωτική πρωτοβουλία, η οποία σε ορισμένες περιπτώσεις επικουρείται από το κράτος, όπως για παράδειγμα όταν αυτό είναι πεισμένο ότι η τουριστική ανάπτυξη στην περιφέρεια θα την τονώσει οικονομικά και έτσι θα συμβάλει αποφασιστικά στην αποτελεσματική αντιμετώπιση πολλών οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων της.

Η δημιουργία εισοδήματος στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό της περιφέρειας μεταξύ άλλων αποφασιστικά και στην εξομάλυνση του προσωπικού του εισοδήματος, ιδιαίτερα δε όταν η περιφέρεια έχει χαμηλό δείκτη παραγωγικής δραστηριότητας και χαμηλό κατά κεφαλήν εισόδημα. Εξαιτίας αυτού περιορίζεται επίσης σημαντικά και το άνοιγμα της ψαλίδας που υπάρχει ανάμεσα στα εισοδήματα του οικονομικά ενεργού πληθυσμού των αστικών κέντρων και αυτών της περιφέρειας. Ας σημειωθεί ότι τα χρήματα που εισρέουν στα αστικά κέντρα και την περιφέρεια από τον τουρισμό, ένα μέρος τους μπορεί κάτω από προϋποθέσεις να κυκλοφορεί και επανακυκλοφορεί μέσα στα όρια τους και να δημιουργεί πρόσθετο εισόδημα για τους κατοίκους τους, αλλά και έσοδα για την αυτοδιοίκηση, σε τελευταία δε ανάλυση και τη χώρα υποδοχής τουριστών.

Η τουριστική βιομηχανία συγκροτείται από ετερογενείς επιχειρήσεις που παράγουν και προσφέρουν μια σειρά ποικίλων υλικών και άυλων τουριστικών και άλλων προϊόντων, τα οποία οι άνθρωποι καταναλώνοντας τα ή κάνοντας χρήση τους ικανοποιούν συγκεκριμένες τουριστικές ανάγκες ή επιθυμίες τους. Ορισμένες από τις επιχειρήσεις για τις οποίες ο λόγος εξαρτούν την οικονομική τους επιβίωση από τις τουριστικές δαπάνες, που σημαίνει ότι αποκλειστικά με την ικανοποίηση των αναγκών ή επιθυμιών των τουριστών. Άλλες πάλι ικανοποιούν εκτός από ανάγκες ή επιθυμίες τουριστών και αυτές του ντόπιου πληθυσμού. Αυτό απλά σημαίνει ότι από τον τουρισμό και συγκεκριμένα από τις τουριστικές δαπάνες δεν επηρεάζεται θετικά μόνο ο κλάδος του τουρισμού αλλά και άλλοι κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας, όπως η γεωργία με την ευρύτερη έννοια του όρου, η βιομηχανία, οι μεταφορές κλπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 15 ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.

15.1 ΟΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η ταχύτατη ανάπτυξη της τουριστικής δραστηριότητας στις χώρες υποδοχής των τουριστών, ενεργοποιημένη από το τουριστικό "boom" δεκαετίας του 1970, είχε σημαντικές επιδράσεις στο περιβάλλον.

Το περιβάλλον αντιπροσωπεύει τον κυριότερο ίσως παράγοντα για τον τουρισμό και η διατήρηση ενός "υγιούς περιβάλλοντος" αποτελεί σήμερα τη σημαντικότερη μεταβλητή για την τουριστική ανάπτυξη. Αντίθετα, η υποβάθμιση και η καταστροφή του περιβάλλοντος οδηγούν στην παρακμή της τουριστικής δραστηριότητας. Η οικονομική υγεία του τουρισμού βασίζεται κατεξοχήν στην οικολογική του υγεία.

Όμως, εάν η τουριστική ανάπτυξη έχει ανάγκη από την ύπαρξη ενός ποιοτικού περιβάλλοντος, αυτή η ποιότητα απειλείται από τη μη σχεδιασμένη και συχνά υπέρμετρη τουριστική ανάπτυξη. Το περιβάλλον μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένα αγαθό το οποίο προσφέρεται σε περιορισμένες ποσότητες, είναι φθαρτό και θεωρείται δύσκολο να ανασυντεθεί.

Αντίθετα, ο τουρισμός, ο οποίος το καταναλώνει, αντιπροσωπεύει μια δυναμική δραστηριότητα η οποία αναπτύσσεται συνεχώς.

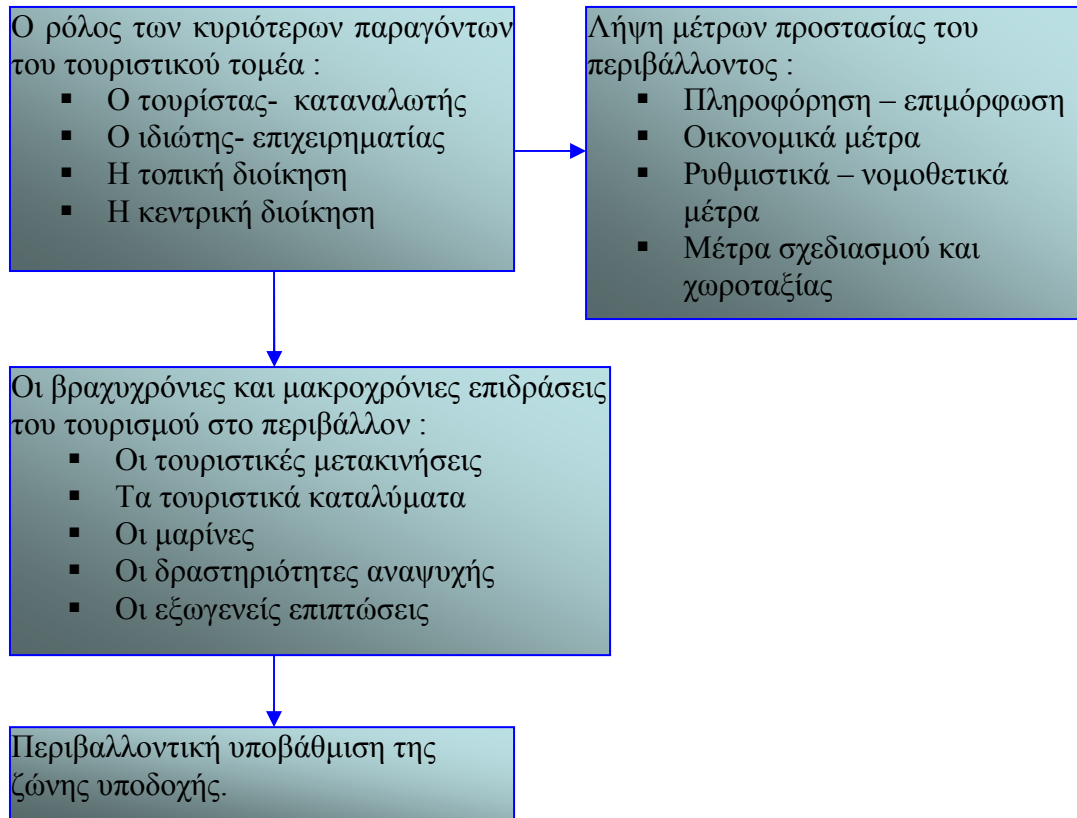
Στο πλαίσιο των παραπάνω συσχετισμών τουρισμού και περιβάλλοντος και της διαμορφούμενης σχέσης εξάρτησης του πρώτου από το δεύτερο, τίθεται το ερώτημα "ο τουρισμός καταστρέφει τον τουρισμό?".

Το ερώτημα αυτό φαίνεται ν' απεικονίζει ένα φαινόμενο κυκλικού χαρακτήρα. Η ανάπτυξη του τουριστικού τομέα της ζώνης υποδοχής των τουριστών ενεργοποιεί την άφιξη του μαζικού τουρισμού, ο οποίος με τη σειρά του προκαλεί μια υποβάθμιση και αλλοίωση του περιβάλλοντος (κορεσμένες τουριστικές ζώνες, Φθορά τουριστικών εγκαταστάσεων, ρύπανση, θόρυβοι κτλ.), η συνέπεια αυτής της κατάστασης που διαμορφώνεται είναι η μελλοντική μείωση των τουριστικών ροών.

Αυτό το φαινόμενο, το οποίο τείνει να αναπαραχθεί μελλοντικά σε όλες σχεδόν τις ζώνες υποδοχής των τουριστών, γίνεται περισσότερο έντονο και πειστικό από την αυξανόμενη αστικοποίηση αυτών των ζωνών.

15.1.1 ΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.

Η υποβάθμιση του περιβάλλοντος είναι συνέπεια της οικονομικής τακτικής των παρακάτω κύριων παραγόντων του τουριστικού τομέα :

15.2 ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ

Οι αναλύσεις των κοινωνικών και πολιτιστικών επιδράσεων του τουρισμού στις χώρες υποδοχής των τουριστών φαίνεται να είναι ουσιαστικά υποτιμημένες ή και καθ' ολοκληρία παραμελημένες, εφόσον το κύριο βάρος των αναλύσεων αφορά τις οικονομικές επιδράσεις και όχι τις κοινωνικό-πολιτιστικές.

Ωστόσο, η κοινωνική ανάλυση, η οποία ερευνά τις κοινωνικές και πολιτιστικές επιδράσεις του τουρισμού, σχετίζεται άμεσα με την οικονομική ανάλυση, δεδομένης της ετερογενούς και της πολυσυνθετότητας που χαρακτηρίζει το τουριστικό φαινόμενο.

Επομένως, η ανάλυση των κοινωνικών και πολιτιστικών επιδράσεων του τουρισμού αποδεικνύεται πολυδιάστατη, γιατί ο σύγχρονος τουρισμός, απόρροια της εκβιομηχάνισης,

της αστικοποίησης και της οικονομίας υπηρεσιών, επιβάλλεται ως μια πρόσθετη μεταβλητή του υπάρχοντος κοινωνικού συστήματος, με όλα τα αποτελέσματα που αυτό συνεπάγεται.

Αυτό μπορεί να είναι η κατάληξη μιας σειράς παραγόντων, πολιτικού, ιδεολογικού και ιστορικού χαρακτήρα, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη και την κοινωνικοοικονομική δομή των χωρών υποδοχής.

Φυσικά, οι κοινωνικές επιδράσεις του τουρισμού θα πρέπει να αναλυθούν σε σχέση με την κοινωνική εξέλιξη, καθώς οι πρώτες αφορούν κυρίως το σύνολο των αλλαγών που επιτελούνται σε μια κοινωνία κατά το διάστημα μιας μεγάλης χρονικής περιόδου, ενώ η δεύτερη αφορά τις αλλαγές που παρατηρούνται και διαπιστώνονται σε μικρότερες χρονικές περιόδους.

Οι κοινωνικές και πολιτιστικές επιδράσεις του τουριστικού φαινομένου έχουν διττή κατεύθυνση. Δεν περιορίζονται μόνο στις κοινωνικές αλλαγές που επιτελούνται στη ζώνη υποδοχής στο εσωτερικό της χώρας προορισμού (αλλαγή των κοινωνικών δομών, των πολιτιστικών δομών, της συμπεριφοράς του τοπικού πληθυσμού κτλ.), αλλά ταυτόχρονα εντοπίζονται και στα πολιτιστικά και κοινωνικά μοντέλα που έχουν υιοθετήσει οι τουρίστες, καθώς και στις προσωπικές τους αξίες(ευκαιρία για δημιουργία έντονων συγκινησιακών καταστάσεων, επαφή με αξίες που ανήκουν στο παρελθόν, επαφή με διαφορετικούς πολιτισμούς, προσαρμογή σε διαφορετικούς τρόπους ζωής κτλ.).

15.3 ΜΗΝΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΦΙΞΕΩΝ, ΕΛΛΑΔΑ & ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ 2000

	ΙΣΠΑΝΙΑ	ΤΟΥΡΚΙΑ	ΚΥΠΡΟΣ	ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	ΑΙΓΥΠΤΟΣ	ΕΛΛΑΔΑ
ΙΑΝ-ΜΑΡ	15,25%	10,78%	10,66%	15,40%	23,74%	5,56%
ΑΠΡ-ΙΟΥΝ	27,24%	26,74%	30,64%	26,66%	24,76%	30,64%
ΙΟΥΛ-ΣΕΠ	37,42%	41,39%	39,05%	35,59%	26,77%	51,19%
ΟΚΤ-ΔΕΚ	20,10%	21,07%	19,65%	22,35%	24,73%	12,62%

Πηγές: *Instituto Nacional de Estadística Ισπανία (2002), TYD(2002), ΚΟΤ(2002) Γενική Διεύθυνση Τουρισμού Πορτογαλίας (2002), Ένωση Ξενοδόχων Αιγύπτου(2002),ΕΟΤ(2003)*

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ-ΚΥΡΙΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

Η ενίσχυση επενδύσεων ποιοτικού εκσυγχρονισμού υφισταμένων ξενοδοχειακών μονάδων ή μετατροπής διατηρητέων παραδοσιακών κτισμάτων σε τουριστικά καταλύματα θα πρέπει να συνεχιστεί λόγω του σημαντικού δυναμικού που εμφανίζει ο τομέας και της μεγάλης σχετικής ανταπόκρισης εκ μέρους των ιδιωτικών φορέων.

Όμως πέραν της βελτίωσης της ξενοδοχειακής υποδομής, περισσότερο κρίσιμη καθίσταται ίσως η βελτίωση της ποιότητας των προσφερομένων υπηρεσιών. Δράσεις που αφορούν στην πιστοποίηση, επιβράβευση και δημοσιοποίηση της ποιότητας, αυθεντικότητας και πρωτοτυπίας των προσφερομένων υπηρεσιών, σε διαφορετικές κατηγορίες καταλυμάτων, εστιατορίων και τουριστικών επιχειρήσεων γενικότερα, μπορούν να κινητοποιήσουν την ιδιωτική πρωτοβουλία και να κατευθύνουν τον ανταγωνισμό στη προσέλκυση πελατών μέσω της ποιότητας και όχι μόνο μέσω των τιμών.

Κρίνεται απαραίτητη η ενίσχυση ιδιωτικών επενδύσεων για την ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού, όπως Συνεδριακά Κέντρα, Κέντρα Θαλασσοθεραπείας, Γήπεδα Γκολφ, Μαρίνες κ.α. καθώς και για την ολοκλήρωση κατασκευής των δύο ΠΟΤΑ.

Όσον αφορά τον ορεινό, οικολογικό, πολιτιστικό και θεραπευτικό τουρισμό προτείνεται ανασχεδιασμός της προσέγγισης. Γενικός στόχος πρέπει να είναι η συγκρότηση και διαμόρφωση συγκεκριμένου προϊόντος που θα εμπλουτίζει την προσφορά με συνεκτικές και αλληλοϋποστηριζόμενες ενέργειες στο πλαίσιο συμπλεγμάτων δραστηριοτήτων. Προτείνεται ο θεραπευτικός τουρισμός καθώς και τα χιονοδρομικά κέντρα να θεωρηθούν επενδύσεις που απευθύνονται αποκλειστικά σε ιδιωτικούς φορείς. Στην βάση των ολοκληρωμένων συμπλεγμάτων παρεμβάσεων πρέπει να ανασχεδιασθούν οι δράσεις για την προώθηση του ορεινού και περιπατητικού τουρισμού, του αγροτουρισμού και του οικολογικού τουρισμού, με εξειδίκευση κατά περιφέρεια και σε συνδυασμό με το ειδικό πρόγραμμα συγκρότησης εθνικού δικτύου παραδοσιακών καταλυμάτων.

Το μικρό μέγεθος των ελληνικών ΜΜΕ του τουριστικού τομέα λειτουργεί αρνητικά στην αποτελεσματική οργάνωση, προβολή και εξειδίκευση του προϊόντος τους και περιορίζει τις διαπραγματευτικές τους δυνατότητες στις ξένες αγορές.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Μετά από την λεπτομερειακή αναφορά των προγραμμάτων χρηματοδότησης του τουρισμού και της συμβολής του στην ελληνική οικονομία καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι ο τουρισμός αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς μελλοντικούς παράγοντες ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας. Αποτελεί ζωογόνο πνοή για πολλές περιοχές της ελληνικής επικράτειας στηρίζοντας τις πληθυσμιακά και οικονομικά. Θα πρέπει να δοθεί μεγάλη προσοχή και στήριξη στον τομέα αυτό από τις ελληνικές κυβερνήσεις με συνεχώς μεγαλύτερα κονδύλια τόσο από πηγές της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και από πόρους του ελληνικού κράτους. Ιδιαίτερα τώρα που θεαματική μείωση του κόστους των αεροπορικών μεταφορών και η ταχεία βελτίωση των υποδομών και υπηρεσιών στους εκτός Ευρώπης προορισμούς έχει μειώσει το μερίδιο της Κοινοτικής Ευρώπης στο παγκόσμιο τουρισμό. Ως εκ τούτου ο ενδοευρωπαϊκός ανταγωνισμός εντείνεται και τα περιθώρια μεγέθυνσης του ελληνικού τουριστικού μεριδίου στενεύουν. Τα περιθώρια αυτά θα εξαρτηθούν από την ταχύτητα εφαρμογής μιας ολοκληρωμένης πολιτικής αναβάθμισης και εμπλουτισμού της τουριστικής προσφοράς.

Είναι φανερό ότι ο Τουριστικός Τομέας ήταν μεταξύ των πρώτων που θα κλήθηκαν να πραγματοποιήσουν συναλλαγές και να ορίσουν τιμές στο ενιαίο ευρωπαϊκό νόμισμα, το Ευρώ. Η ανταλλαγή νομισμάτων με τις τραπεζικές προμήθειες, τις διακυμάνσεις ισοτιμιών, τις γραφειοκρατικές διαδικασίες δημιουργεί σήμερα σημαντική επιβάρυνση στον τουρίστα-καταναλωτή. Πέραν αυτών, ακόμα και ψυχολογικά το ενιαίο νόμισμα, σε συνδυασμό με την κατάργηση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα, θεωρείται ότι έδρασε πολύ θετικά στην κινητικότητα του ευρωπαϊού τουρίστα. Εξίσου ευνοϊκή είναι η εισαγωγή του Ευρώ και για τις τουριστικές επιχειρήσεις επιτρέποντας μακροχρόνιες συμφωνίες και προγραμματισμό απαλλαγμένες από τις αβεβαιότητες των συναλλαγματικών διακυμάνσεων, αποδυναμώνοντας τις κερδοσκοπικές συμπεριφορές.

Παράλληλα η ραγδαία εισαγωγή των νέων τεχνολογιών (συστήματα OK.5, χρήση INTERNET, εσωτερική μηχανοργάνωση των επιχειρήσεων) αναμένεται να συνεχιστεί οδηγώντας σε αυξανόμενη αγορά τουριστικών υπηρεσιών εξ αποστάσεως, σχετικό περιορισμό του ρόλου των λιανοπωλητών τουριστικών πακέτων, καθώς και στην επίτευξη μειωμένου λειτουργικού κόστους και καλύτερης οργάνωσης των επιχειρήσεων. Παρατηρείται μια σταθερά αυξανόμενη ζήτηση προορισμών που προσφέρουν όχι μόνο παραθεριστικές δυνατότητες αλλά δυνατότητες απασχόλησης με τη μορφή του αθλητικού,

οικολογικού, πολιτιστικού, αγροτικού και άλλων κατηγοριών ειδικού τουρισμού. Στις περισσότερες απ'αυτές η Ελλάδα διαθέτει ισχυρά συγκριτικά πλεονεκτήματα. Παράλληλα η γενική αναβάθμιση της βασικής υποδομής και της κατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού που επιτυγχάνεται από τα άλλα ταμειακά και περιφερειακά προγράμματα , σε συνδυασμό με το σημαντικό εκσυγχρονισμό των ξενοδοχειακών μονάδων που προωθούν τα μέτρα του Επιχειρησιακού Προγράμματος Τουρισμός-Πολιτισμός, δημιουργούν ένα ευνοϊκότερο πλαίσιο για την επίτευξη των στόχων της τουριστικής πολιτικής κατά την επόμενη προγραμματική περίοδο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ, Δρ. Πολυξένη Μοίρα – Μυλωνοπούλου, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης.
2. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΤΟΜΟΣ Α', Νίκος Ηγουμενάκης , Αθήνα 1997, Εκδόσεις INTERBOOKS.
3. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ, Γεώργιος Δημ. Κολτσιδόπουλος, Αθήνα 2000, Εκδόσεις “ΕΛΛΗΝ”.
4. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ, Περικλή Ν. Λύτρα, Εκδόσεις Παπαζήση.
5. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ, Ηγουμενάκης Ν. – Κραβαρίτης Κ. – Λύτρας Π., Αθήνα 1998, Εκδόσεις INTERBOOKS.
6. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ , Ηγουμενάκης Νίκος , Αθήνα 1998, Εκδόσεις INTERBOOKS.
7. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, Adrian Bull, 2^η ΑΓΓΛΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ, Αθήνα 2002, Εκδόσεις Κλειδάριθμος.
8. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ, Κραβαρίτης Κ., Αθήνα 1992, Εκδόσεις INTERBOOKS.
9. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ, Λύτρας Π., Αθήνα 1987, Εκδόσεις INTERBOOKS.
10. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, Λύτρας Π., Αθήνα 1996, Εκδόσεις INTERBOOKS.
11. ΓΕΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ ΥΔΡΙΑ CAMBRIDGE ΗΛΙΟΣ Αθήνα 1999, Εκδόσεις «Τέσσερα Έψιλον», Εταιρεία Εγκυκλοπαιδειών Εκδόσεων Α.Ε.
12. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΑΡΑΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΜΙΑΣ ΡΕΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ, Καθ.Δρ. Ηγουμενάκης Νίκος, Αθήνα 2002, Ινστιτούτο Τεχνολογικής Εκπαίδευσης .
13. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ, Δρ. Γεώργιος Χρ. Δασκάλου Αθήνα 1999, ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ Β' Έκδοση.
14. ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ, Ηγουμενάκης Νίκος, Αθήνα 2002, Εκδόσεις INTERBOOKS.
15. ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ, Λαλούμης Δ. – Ρούπας Β., Αθήνα 1998 , Εκδόσεις Σταμούλης.
16. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, Ηγουμενάκης Ν., Αθήνα 1991, Εκδόσεις INTERBOOKS.

17. ΠΡΑΚΤΙΚΑ Β' ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΣΕΡΡΩΝ ΕΙΣΗΓΗΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2003.

- Εισήγηση του Τσούκα Βασιλείου
- Τίτλος : ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
- ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ, ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ.

18. WWW.SETE.GR

Δικτυακός Τόπος του Συνδέσμου Ελλήνων Τουριστικών Επιχειρήσεων.

19. WWW.EOT.GR

Δικτυακός Τόπος Του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού

20. WWW.EE.GR

Επίσημη Ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Αντιπροσωπείας στην Ελλάδα.

21. WWW.EUROPA.GR

Επίσημη Ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

22. WWW.POET.GR

Δικτυακός Τόπος Της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Επιχειρήσεων Τουρισμού.

23. WWW.LEADERPUS.GR

Δικτυακός Τόπος Της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας LEADER.

24. WWW.UPETHO.GR

Δικτυακός Τόπος Του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας.

25. WWW.RSM.GR

Δικτυακός Τόπος Της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας.

26. WWW.ANTGONISTIKOTITA.GR

Δικτυακός Τόπος Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητας για Στήριξη των ελληνικών Επιχειρήσεων.